

Parti ve gelişmiş sosyalizm kuruculuğu

DAC bilim adamlarıyla kollektif söyleşi

Dergimiz, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde bir grup bilim adamına başvurarak, partinin çağdaş sosyalist toplum kuruluşundaki yönetici rolüyle ilgili bazı soruları yanıtlamalarını rica etti. Bu amaçla «Karl Marks» Yüksek Okulu'nda yapılan görüşmelerde bu okulun tarih bilimi şubesi ve uluslararası işçi hareketi tarihi kürsüsü yönetmeni profesör doktor G. Dieckmann; parti ve parti kuruculuğu ile ilgili Marksist-Leninist öğretisi kürsüsü yönetmeni profesör doktor H. Lipski; Felsefe bilimi şubesi yönetmeni profesör doktor H. Opitz; Almanya Sosyalist Birlik Partisi tarihi kürsüsü yönetmen yardımcısı profesör doktor S. Vietzke; politik ekonomi ve ekonomi bilimleri bölümü yöneticisi profesör doktor K. Hartmann; parti ve parti kuruculuğu ile ilgili Marksist-Leninist öğretisi şubesi ve bilimsel komünizm kürsüsü yönetmeni profesör W. Schneider; ASBP Merkez Komitesi üyelerinden doktor R. Bauer; ASBP Merkez Komitesi «Parti Organları» şubesi yönetmeni H. Dietrich hazır bulunmuşlardır.

«BSS»: Sosyalist toplumun kuruluşunda partinin oynadığı yönetici role karşı teorik ve pratik ilgi son zamanlarda bir hayli arttı. Bunu her şeyden önce sosyalizmin bugünkü aşamasının özellikleri ve komünistlerin önünde bulunan yeni yeni karmaşık sorunların çözüme bağlanması zorunluluğu gerektirmektedir. Bunun yanı sıra sosyalizm kuruculuğuyla ilgili sorunların gözden geçirilmesine aynı zamanda, doğal olarak kendilerine özgü amaçlarla, burjuva ideologları, anti-komünistler katılmakta, bunlar partinin sosyalist toplumdaki rolünü, etkinliğinin gerçek yüzünü, işçi sınıfı ve diğer emekçilerle ilişkilerini ve yönetim metotlarını ters göstermeye çalışmaktadırlar. Biz yukarıda belirtilen iki açıdan, sosyal sorunlar alanında

çalışan uzmanlar olmanız dolayısıyla sizlere bu sorunların nitelikleriyle ilgili bazı sorular sormak istiyoruz.

– *Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin belgelerinde, partinin gelişmiş sosyalizmin kurulması aşamasında rolünün daha da arttığını vurgulayan görüş neye dayanmaktadır? Bu artışı belirleyen nedir? Zaman zaman partinin yönetici rolünün artması ideoloji alanındaki hasımlarımızca şunun veya bunun öznel isteği, partinin insanların tüm faaliyet alanlarına, toplumun ve toplum üyelerinin yaşamına doğrudan doğruya karışması, onlar üzerinde kabaca vesayet kurması biçiminde gösterilmektedir. Sizler ASBP'nin deneyimlerine dayanarak bu konuda ne düşünüyorsunuz?*

W. Schneider: Öyle görüyor ki, her şeyden önce gelişmiş sosyalizmin kuruluşu aşamasında partinin devrimde ve yeni toplumun kuruluşundaki rolünün özel bir biçim aldığını belirtmemiz gerekiyor. Bence yönetici rol kavramının kendisi, partinin işçi sınıfı ile tüm halkın çıkarları uğrunda savaşımda öncü olması gereğini ortaya koymaktadır. Komünistler bu görevi halkın bir parçası olarak yerine getirmektedirler. Partimizin öncü rolünün artması, yığınlarla bağlarının güçlenmesi sürecine bağlı olarak gerçekleşti. Bu iki ögeyi birbirinden ayırma olanağı yoktur ve partinin yönetici rolü tek yanlı olmadığı gibi, soyut bir amaç da değildir.

Partinin yönetici rolü, parti ile yığınlar arasındaki karışıklı yardımlaşma, bana göre işçi sınıfının, kooperatifçi köylülerin ve sosyalist aydınların yaratıcı çalışmasında aktiflik derecesiyle ölçülebilir. Yönetici rol bence işçilere, tüm emekçilere kendi çıkarlarını anlamaları ve gerçekleştirmeleri yolunda partice yapılan yardım, tüm toplumsal süreçler üzerindeki etkidir.

Partinin sosyalist toplumdaki rolünün artması sorununu incelerken bu rolün bugünkü aşamadaki ölçüsünü de belirtmek gerekmektedir.

Birincisi, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'ndeki sosyalizmin niteliğini iyelik alanındaki gelişmiş sosyalist ilişkiler belirlemektedir; ülkemizdeki sınıflar birbirlerine dostça ilişkilerle bağlıdırlar.

İkincisi, biz kurulmuş olan maddesel-tekniğe dayanarak ve ekonomik gelişmenin gereksinimlerine uygun olarak entanziv biçimde genişletilmiş yeniden üretime geçişi sağlamaktayız. Bu alanda parti, sosyalizmin üstünlüklerinin bilimsel-tekniğin devrim kazanımlarıyla birleştirilmesini en önemli ödev saymaktadır.

Üçüncüsü, yurttaşlarımızın ideolojik-politik, tinsel, kültürel düzeyleri önemli ölçüde yükselmiştir; işçi sınıfının ve tüm emekçilerin kalifikasyonunda artış sağlanmıştır. (1)

(1) Bugün emekçilerin yüzde 79'u orta öğretim, ya da orta dereceli teknik okulları bitirmiş yurttaşlardır. 10 yıl önce bu oran yüzde 60, çeyrek yüzyıl önce ise yüzde 30 dolayındaydı.

Dördüncüsü, ülkemiz Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle işbirliğinde daha yüksek bir düzeye ulaşmış, dünya ölçüsünde güçler dengesinde önemli ölçüde değişimler sağlanmasıyla DAC'nin uluslararası yaşımdaki rolü artmıştır.

ASBP, toplumumuzun bugünkü aşamadaki gelişmesini *gelişmiş sosyalizmin kuruluşunun sürdürülmesi dönemi* olarak nitelemektedir.

Bu durumda, partinin ödevi nedir?

Kuşku yok ki partinin, aldığı kararların sonuçlarının peşinen kestirilmesiyle ilgili bilimsel yöntemlerden yararlanarak toplumsal yaşamın tüm alanlarında birbirleriyle gitgide daha fazla kaynaşan ve gitgide daha karmaşık bir hal alan sorunları çözmesi gereklidir. Bu arada, ekonomi alanında aldığı şu veya bu önlem, istenen sonucu vermeyebilir, ya da politik bakımdan istenilmeyen biçimde sonuçlanabilir vb. ... Partinin oynadığı rolün bir dereceye kadar niteliksel bakımdan yeni sayılabilecek bir yönü olan bu etmenler yüzeyde bulunmaktadır.

Fakat apaçık ki, daha esaslı, daha derin bir şey var: İnsanların «tarihlerini bilinçli olarak ... yaratmak ...»⁽²⁾ olanaklarına daha fazla sahip oldukları toplumlarda öncü toplumsal gücün rolü doğal olarak artmaktadır. Bu güç, ilerici teoriden yararlanmak, toplumsal gelişmenin nesnel yasalarını kavramak ve onlardan yararlanmak olanağına, yeni olayların teorik çözümlenmesini yığınlar için açık politik kararlar haline getirmek ve onların toplumsal yaratıcılığını bu temel üzerinde örgütlemek yeteneğine sahiptir.

Besbellidir ki, son derece önemli olan bu şeyi anlamayan, tamamiyle kendiliğindengelmeye gelişmeye bel bağlayan ve halkların tarihsel yaratıcılığını bilinçli olarak yadsıyanlar Marksist-Leninist partinin sosyalist toplumdaki rolünü, bu rolün artmasının yasallığını ve gereğini anlayamazlar.

Burjuva ideologları ve politikacıları, altmış yıldan fazla bir zamandır partinin yönetici rolünden yoksun bir sosyalizm salık vermekte ve bu alanda gizli eylemler yürütmektedirler. Ama, tarihsel örnekler Marksist-Leninist partinin sosyalizm kuruculuğundaki rolünün, geleceğin yolunu aydınlatan teorisinin, onun örgütleyici çalışmasının küçümsenmesinin yığınların yaratıcı çabalarını felce uğrattığını ortaya koymaktadır. Bunun yatsınması toplumsal gereksinimlerin karşılanamamasına neden olmakta, bu ise, toplumun her bireyine zarar vermektedir; böyle durumlarda anarşi ve kaos meydana gelmekte ve bunlar karşı-devrimci güçler tarafından plânlanan ve burjuva toplumsal ilişkilerine dönüşü amaçlayan eylemler için gerekli koşulları yaratmaktadır.

Partinin yönetici rolünün artırılması, elbette ki, ideolojik düşmanları-

(2) Bak: K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 20, s. 295.

mızın göstermek istedikleri gibi yığınların toplumsal aktifliğinin baskı altına alınması anlamını taşımaz. Tam tersine, toplumun gelişmiş sosyalizmin kurulması yolundaki ilerlemesi partinin yığınlarla bağlarını daha organik hale getirmekte, iki taraf arasındaki karşılıklı yardımlaşmayı güçlendirmektedir. Buna, toplumsal yaşamın genel olarak demokratikleştirilmesi temelinde ulaşılmaktadır, ama bu, otomatik bir biçimde gerçekleşmez. Burada partinin, üzerinde biraz sonra duracağımız politikasının büyük bir önemi vardır. Fakat burada belirttiğimiz eğilim yeterli ölçüde açıktır.

Bugün toplumun tüm sınıf ve katmanlarının eylemlerinde çabaların ve etkinliğin uyumlaştırılmasında daha yüksek bir ölçüye ulaşıldığından söz edebiliriz. Buna ASBP'nin X. Kongresi'nin hazırlık döneminde açıkça tanık olduk.

H. Opitz: Marksist-Leninist partinin rolü ile ilgili bir nokta üzerinde durmak istiyorum. Sık sık partinin sosyalist dönüşümlerde en önemli *öznel etmen* olduğunu söylüyoruz. Bu gerçekten de doğrudur. Daha «Komünist Partisi Manifesti»nde komünistlerin işçi sınıfının diğer bölümlerine kıyasla toplumun gelişmesiyle ilgili bilimsel teoriyle silâhlanmış oldukları ve bu nedenle proletaryanın ve tüm emekçilerin izleyecekleri yolu gösterebilecekleri belirtilmişti. Bu Marksist görüş, Lenin'in yeni tip partiyle ilgili öğretisinde daha geliştirildi. Öte yandan, birkaç ülkede sosyalizm kuruluşuyla ilgili olarak biriktirilen deneyimlerin analizi, Marksist-Leninist partinin *tüm toplumsal yaşamı belirleyen bir etmen* olduğunu gösteriyor; bu ise «öznel» etmen kavramı çerçevesini aşmaktadır.

Bildiğimiz gibi, toplumun sosyalizmden önceki gelişmesinin özelliği kendiliğindengelleme oluşudur. Üretim araçları üzerindeki özel iyelik ve toplumun birbirine karşıt sınıflara ayrılması koşulları içinde insanlar, kendi yaşam sürecini tümüyle yönlendirmek olanağına sahip değildiler. Durum ancak, sosyalist devrimden sonra kökünden değişmekte, tarihte ilk kez olarak toplumsal sürecin, nesnel yasalardan yararlanılarak, tüm halinde bilinçli bir biçimde yönetilmesiyle ilgili reel olanaklar sağlanmaktadır. Bunun temelinde, işçi sınıfının politik erki ve üretim araçlarının kamulaştırılması yer almaktadır. Bu ise, toplumun tüm gelişme sürecini bilime dayandıracak ve insanların çalışmasını teorik olarak genelleştirilmiş deneyimlere yöneltecek toplumsal gücün varolmasını gerektirmektedir. Bu nesnel gereksinimin temsilcisi Marksist-Leninist partidir. Bu öyle bir zorunlu koşuldur ki, onsuz sosyalizmde toplumsal güçlerin gelişmesi yasalarının plânlı ve bilinçli olarak uygulanması düşünülemez. Ülkemizin anayasasında ve diğer sosyalist devletlerin anayasalarında partinin yönetici rolü ile ilgili tezin yer alması rastgele değildir.

Bu durumda sosyalizmde partinin yönetici rolünün kabul edilmesi ya da edilmemesi, kaçınılmaz olarak, nesnel bir yasallığın kabul edilip edil-

memesi sorunu haline gelmektedir. Elbette ki herkes nesnel yasaları «kabul etmemek» veya yadsıtmakta serbesttir, ama bu öznelikle ne zamana kadar sürebilir? Hiç kuşku yok ki, er veya geç ve kaçınılmaz olarak gerçeklikle yüzyüze gelir ve yenilgiye uğrar.

Söylenenlerden şu sonucu çıkarabiliriz: Toplumsal süreçlerin gelişmesi ve karmaşık bir durum almasıyla Marksist-Leninist partinin yönetici rolüne karşı, kaçınılmaz olarak, daha yüksek istemler belirlemektedir.

G. Dieckmann: Erich Honecker yoldaş «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinde yayınlanan bir yazısında ⁽³⁾ sosyalizm kuruculuğu koşullarındaki politikadan söz ederek, bu politikanın başlıca özelliğini nesnel ve öznel etmenler arasındaki birliğin oluşturduğunu belirtiyordu. Kuşku yok ki politika her şeyden önce nesnel, yani varlığını bilinç ve irademize bağlı olmadan sınıflar arasındaki ilişkilerde sürdürür. Sosyalizm koşullarında, işçi sınıfının yönetimi ve sosyalist iyelik ilişkileri koşullarında nesnel ve öznel etmenler arasındaki denge değişir ve yeni bir nitelik alır. Bu durumda partinin sosyalizmdeki politikası sınıfsal ilişkilerin işçi sınıfının çıkarlarının gerçekleşmesine yarayacak biçimde gelişmesine yardımcı bulunmayı sağlar.

Şu halde, eğer politika sınıflar arasındaki nesnel ilişkileri yansıtıyor ve sınıfsal çıkarlar eninde sonunda ekonomik temellere dayanıyorsa, gerçekçi ardsız arsız Marksist-Leninist çözümleme parti politikasının yaşamsal ilkesi sayılabilir.

Bu çözümleme yalnız ortadaki durumun «fotografını çizmekle» yetinmeli, çeşitli sınıflar arasındaki politik ilişkileri tarihsel açıdan olduğu kadar, mutlaka gelecek açısından da ele almalı, uluslararası güçler dengesini gözönünde bulundurarak, tüm halindeki sosyalist toplumun ayrı ayrı sınıflarının ve bütün sınıflarının gelişme yasalarını ortaya koymalıdır.

Bu, toplumda yönetici rol oynayan partinin eylemiyle gerçekleşir.

Lenin, sendikalar sorununun icelenmesiyle ilgili olarak partinin sosyalizmin tüm aşamalarında yönetici rolünü gerçekleştirebilmesi için ne gibi kadrolara gereksinim duyulduğu konusuna değinerek bunların işçi sınıfına sınıfsal bağlı kimseler olması gerektiğini vurgulamaktadır. Parti yöneticileri yığınların düşünce ve duygularını yanılığa düşmeden anlamalı, onların gerçek çıkar ve gereksinimlerini kavramalı, bunlarla ilgili olarak hemen harekete geçmeli ve gerekli olan politik genelleştirmeyi yapmalıdır. Partinin gerçek yaşamsal durumdan hareketle, yığınların henüz kavrayacak durumda olmadıkları hedefler göstermemesi ve aynı zamanda belirli aşamada varolan olanakları gözönünden kaçırmaması için gerekli olan başlıca koşul budur.

(3) Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Sayı 12, 1971.

K. Hartmann: Partinin sosyalist toplumdaki yönetici rolünün özünü şöyle belirleyebiliriz: Ortadaki gerçeğin ve bunun gelişmesi eğilimlerinin teorik açıdan incelenmesi, bu temele dayanarak sosyal-ekonomik ilerlemenin stratejisinin ve yığınların iyice anlayabilecekleri bir politik doğrultunun hazırlanması, partice ortaya atılan yığınlarca onaylanan ödevlerin gerçekleştirilmesi için yığınların örgütlenmesi, böyle bir örgütlenmeyi sağlayacak kadroların seçilmesi, parti yöneticilerinin ve tüm üyelerin bu ödevlerin çözüme bağlanmasında örnek olacak biçimde çalışma yürütmesi ve son olarak ödevlerin yerine getirilmesinin ve amaca doğru ilerlemenin denetlenmesi.

«BSS»: *Günümüzde bu eylemin, bu çalışmaların özünü belirleyen nedir?*

K. Hartmann: Partimizin kılavuz edindiği anlayışa göre toplumun tüm üyelerinin genliğinin artması ve her birinin özgür olarak çokyanlı gelişmesi sosyalist üretimin baş amacıdır. ASBP yurttaşların maddesel ve kültürel yaşam düzeyinin güvence altına alınmasına ve yükseltilmesine olanak sağlayan sorunların çözüme bağlanmasına özel bir önem vermektedir ve sosyalizmin ve barışın korunması da bunların kapsamına girmektedir.

Partimizin politikasında ve emekçilerin girişimlerinde emek üretkenliğinin artırılması olağanüstü bir yer almaktadır, çünkü halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesi yolunda atılan her adım bunu gerektirmektedir. Eninde sonunda, ancak üretilen bir şey tüketilebilir.

Parti işçi sınıfının, tarımsal üretim kooperatifleri üyelerinin ve bilimsel-teknik alanda çalışan aydınların yaratıcı faaliyetlerine yardımcı olmak, yığınları yenilikçi hareketlere çekmek ve doğal olarak yaratıcılık çalışmalarının sonuçlarını geciktirmeden üretime uygulamak için her şeyi yapmaktadır. Bunun sağlanması için gerekli tüm önkoşullar hazırlanmıştır.

Partimizin, başta emek verimliliğinin önemli ölçüde artmasına olanak sağlayan işkolları olmak üzere, dikkatlerini ve kaynaklarını başlıca endüstri kollarına yöneltmesini sağlaması dolayısıyla üretim güçlerinin eğilimlerini sürekli olarak ve ayrıntılarıyla incelemesi son derece önemli bir politik anlam taşımaktadır. Ülkemizde böyle bir işkolu, örneğin, mikro-elektroniktir.

Partimizin ücretlerin emeğe göre saptanması işinin yetkinleştirilmesi yolunda adsız arasız aldığı önlemler de gerek toplumsal bakımdan, gerekse üretimi teşvik etmesi açısından son derece büyük önem taşımaktadır. Bugün işçi ücretleri, geçmişe kıyasla çok daha büyük bir ölçüde şu veya bu kolektifin veya işçinin emek verimini, üretimde teknolojik düzeyi ve üretilen malın niteliğini arttırmalarına bağlı bulunmaktadır. Bunun yanı sıra pratikte kendini kabul ettiren moral-politik teşvik sistemi de ge-

nişlemekte ve emekçilerin girişim ve etkinliklerinin artmasına katkıda bulunmaktadır.

G. Dieckmann: Öyle sanıyorum ki, ASBP'nin eyleminin tüm yönlerini birden gözönünde bulundurmamız olanağı yoktur, fakat, partinin sosyalizmin bugünkü kuruluşu aşamasındaki rolünden söz ederken dış politika sorunlarına değinmeden geçemeyiz.

Burada sosyalist ekonomik entegrasyon ve sosyalist ülkelerin tüm alanlarda güçlenmeleri konularına değinildi. Parti, cumhuriyetin başarıyla gelişmesinde bunun çok önemli bir rolü olduğunu yığınlara pratikte gösteriyor. Partimizin çalışmalarında bir yandan emperyalizm ile savaşın, öte yandan da barış ile sosyalizmin arasındaki yasal bağların açıklanması geniş bir yer almaktadır.

Biz herkesin şunu bilinçle kavramasını istiyoruz: Barışın sadece istenmesi yeterli değildir. Onun dayandığı maddesel temelin emek vererek güçlendirilmesi, sosyalist topluluğun, emperyalizmin saldırgan niyetlerine karşı koyan güçlerin savunma yeteneklerinin artmasına gerçek katkıda bulunulması gereklidir.

W. Schneider: Yanıtlarımız bize yöneltilen sorunun doğal olarak bütün yönlerini kapsayamazdı ve dolayısıyla yeterli olmadı. Bana kalırsa, partinin yönetici rolü sorununun sosyalizmin bilimsel olarak kavranması sorununun çok önemli bir bölümünü oluşturduğunun belirtilmesi gereklidir. Giriştiğimiz inceleme buna gereksinim duyuyor.

Öte yandan partinin yönetici rolüyle ilgili başlıca sorunların teorik bakımdan daha da derinleşerek incelenmesi gereksinimi ortaya çıkıyor. Öyle sanıyorum ki, gelişmiş sosyalizmin ulaştığı düzeyden hareketle sosyalizmdeki nesnel ve öznel etmenler arasındaki karşılıklı bağları daha geniş ve daha derin olarak incelememiz «partinin rolünün büyümesi» kavramını daha tam olarak belirlememiz gereklidir.

– *ASBP'nin toplumun politik yapısındaki, demokratik cumhuriyet sistemindeki rolü nedir? Marksist-Leninist partinin devletle, diğer partiler ve toplumsal örgütlerle ilişkileri nasıl biçimlenmektedir? Sosyalist demokrasinin gelişmesi ve yetkinleşmesiyle ilgili önkoşullar nelerdir?*

G. Dieckmann: Parti, ülkenin gelişmesiyle ilgili temel politik ve genel doğrultuyu hazırlamaktadır. Bu doğrultu, devletin faaliyetiyle gerçekleşmektedir. Bu çerçeve içinde işçi sınıfının kooperatifçi köylüler, sosyalist aydınlar ve diğer emekçilerle bağlaşıklığı durmaksızın güçlenmektedir. ASBP'nin politikası dost partiler ve ülkedeki tüm toplumsal örgütlerce desteklenmektedir. İşçi-köylü egemenliği gereğince, bizim sistemimizde politik bakımdan birbirine karşıt örgütler yoktur. Bu ise, işçi sınıfının başlıca çıkarlarına, Marksist-Leninist partinin ve devletin eylemleriyle temsil

edilen tüm emekçilerin çıkarlarına yanıt vermekte, spesifik çıkarlar ise çeşitli toplumsal örgütler tarafından savunulmaktadır.

Doğal olarak, toplumun hızla gelişmesi, pratikte yeni yeni sorunların ortaya çıkması, yığınların bilinçlenmesinin ve örgütlenmesinin gelişmesi ve örgütlerinin olgunlaşması sonucunda ülkenin yönetimi yetkinleşmektedir. Partinin yönetici rolünün artması, zaman zaman ideolojik düşmanlarımızın ileri sürdüğü gibi devlet organlarının ve toplumsal örgütlerin rolünün ve sorumluluğunun azaltılması değil, tam tersine yükseltilmesi, görevlerinin, yetkilerinin ve haklarının genişletilmesi anlamını taşımaktadır.

Partimizin programında, sosyalist devletin gelişmesindeki başlıca yönü, sosyalist demokrasinin daha da gelişmesi ve yetkinleşmesi oluşturur, denilmektedir. Sosyalist demokrasi ancak işçi sınıfı, parti ve sosyalist devlet arasındaki canlı bağların, işçi sınıfının politik erkinin güçlendirilmesine yönettirdiği zaman başarılı biçimde gelişebilir.

Sosyalist demokrasinin daha geniş ölçülerde gelişmesi, sadece devlet kurumlarını kapsamına almakla kalmaz. Vatandaşların girişimlerinin ve demokratik katılımların toplumsal örgütler çerçevesi içinde de gerçekleştirildiği günden güne daha belirgin biçimde ortaya çıkmaktadır.

Örnek olarak, sendikaları ele alalım. Anayasamız bu örgütlerin bağımsız olduklarını belirtmektedir. Bunlar, kararlar alabilen seçilmiş organlara sahip örgütlerdir. Anayasamız gereğince bu örgütlere geniş haklar tanınmıştır. Örneğin sendikalar devletle ve ekonomiyi yöneten tüm diğer organlarla sözleşme ve anlaşmalar imzalamak hakkına sahiptir. Sendikalar aynı zamanda Halk Meclisine yasa tasarıları sunmak hakkına da sahip bulunmaktadır. Bu alanda somut bir örnek vereyim: Yeni emek yasaları tasarısı Özgür Alman Sendikaları Birliği tarafından önerilmiştir. Bu tasarı üzerinde geniş demokratik tartışmalar yapılması girişimi de aynı birlik tarafından gerçekleştirilmiştir. Burada sayılar üzerinde fazla durmak istemiyorum. Şu kadarını belirtmek istiyorum ki, tasarının yığinsal biçimde incelenmesinden sonra metinde yapılan temelli değişikliklerin sayısı 90'ı buldu. Ve tasarı, ancak bu değişikliklerden sonra Halk Meclisine sunulurken onaylandı, yani yasalaştı. Biz haklı olarak şunu ileri sürebiliriz ki, DAC işçi sınıfı, yaşamın olağanüstü önemli alanlarını kapsayan emek yasalarını kendi eliyle hazırlamıştır. Böylelikle de işçi sınıfının, parti üyelerinin ve partisiz geniş yığınların yurttaşlık sorumluluğu ve politik olgunluğu ortaya konmuş oldu.

Devletin ve toplumsal örgütlerin girişimlerinin kaynaşması, partinin bilinçli politikasıyla daha öte gelişen sosyalist demokrasinin başlıca özelliğini oluşturmaktadır.

H. Dietrich: Bence, bu söylenenleri bizde işçilerin ve diğer toplumsal katmanlar temsilcilerinin üretimin yönetiminde devletsel ve toplumsal

çalışmalara ne denli geniş ölçüde katıldıklarını gösteren bazı verilerle kanıtlamak gerekiyor. Ülkemizdeki sendikalarda ve sendika gruplarında görevli olanların sayısı 1.348.588'dir. Daimi üretim toplantılarına 64.632, yenilikçiler toplantılarına 77.933, işçi denetimi toplantılarına 92.707 kişi katılmaktadır. Dolayısıyla sendika taban örgütlerinde seçim yoluyla görev alanların sayısı 2.204.044 kişiyi bulmaktadır. Öte yandan gönüllü olarak il mahkemelerinde 2.069, ilçeler mahkemelerinde ise, 49.700 kişi halk temsilcisi olarak çalışmaktadır ki, bunların yüzde 51'ni kadınlar oluşturmaktadır. Bundan başka yığınların denetim organı olan işçi-köylü denetim komisyonlarının sayısı 17.939'u, halk denetimi komitelerinin sayısı ise 6.336'yı bulmaktadır ve bunlarda 233.000 kişi görev almaktadır.

S. Vitzke: ASBP ile ülkemizdeki diğer partiler arasındaki ilişkiler üzerinde özel olarak durmamız gerekiyor. Bağlaşıklık politikamızın biçimlerinden biri dost partilerle pratik işbirliği yapmaktır. Bu ise bugün de, yakın bir gelecekte de işçi sınıfının partisi ASBP ile beraber diğer politik örgütlerin de varolacağı anlayışını kılavuz edindiğimizi ortaya koymaktadır ve bu ASBP'nin programında da belirtilmiştir.

İşçi sınıfının kooperatifçi köylülerle, sosyalist aydınlarla ve tüm emekçilerle kurduğu bağlaşıklık, Ulusal Cephe'de örgütsel ifadesini bulmaktadır. ASBP DAC'nde eylemde bulunan dört siyasal parti ile politik işbirliği yapmaktadır. Bunlar: Almanya Demokratik Köylü Partisi (ADKP), Almanya Ulusal-Demokrat Partisi (AUDP), Hristiyan-Demokrat Birliği (HDB) ve Almanya Liberal-Demokrat Partisi (ALDP)'dir. Dost partilerin toplam üye sayısı 370 bin dolayındadır. Bağlaşıklığın sağlanmasına demokratik yığınsal örgütler de katkıda bulunmaktadır.

Bu partilerin tarihi ve kendileriyle kurduğumuz bağlaşıklığın ayrıntıları üzerinde durmak istemiyorum, ama bunların bağımsız birer politik örgüt olduklarını, parti olmak niteliklerinin tümüne sahip bulduklarını belirtmeden geçemeyeceğim. Bunların taban örgütleri, yönetim organları, merkezde ve taşrada gazeteleri (günlük gazetelerinin toplam tirajı 750 bin, dergilerinininki ise 50 bindir) bulunmaktadır. Bu partilerin yayınevleri ve basım evleri bulunduğu gibi, Halk Meclisinde grupları, iller, ilçeler ve köylerdeki yönetim organlarında da temsilcileri vardır. Ülkedeki belediye başkanlarının 1.000 kadarı dost partilerin üyeleridir. Dolayısıyla bu partiler gerçek birer politik güçtür.

Söz konusu ettiğim partiler DAC'nde küçük burjuva demokrasisine ya da burjuva demokrasisine yönelik bazı yurttaşların sosyalizme yaklaşmalarını ve onu benimsemelerini sağlamışlardır. Bu bizim için büyük bir önem taşımaktadır. Bu yurttaşlar sosyalizmin, DAC'nde sosyalizm kuruluşunun önemini kavramışlar ve Marksist-Leninist partinin yönetici rolünü kabul etmişlerdir.

Çok iyi anımsıyorum, ASBP'nin 8. Kongresinden sonra Federal Almanya'dan bazı sesler yükselmiş, DAC'nde sosyalizm kuruculuğunun yeni aşamasında dost partilerin varolma hakkını kaybedeceklerini, dağılacaklarını, ya da dağıtılacaklarını ileri sürmüşlerdi. Bu söylentiler her türlü temelden yoksundu ve partimiz bunu ilân etmekte gecikmedi. Elbette ki, ülkemizde karşıt sınıflar yoktur, fakat ne de olsa sosyalizm, çeşitli sınıf ve sosyal gruplardan oluşmuş bir toplumdur ve bu durumun politikada gözönünde bulundurulması gereklidir.

Son yıllardaki uygulamalar ASBP ile dost partiler arasındaki işbirliğinin çok daha yoğun olduğunu göstermektedir. Partilerin tümünün sistemli olarak ortak eylem yürüttükleri kurumlar vardır. Bunların başında, ASBP'den başka dost partilerin de temsil edildiği Demokratik Blok, Özgür Alman Sendikaları Birliği, Alman Demokratik Kadınlar Birliği, Özgür Alman Gençliği Birliği, Sanatçılar Birliği vb. gibi yığinsal örgütler yer almaktadır. Tüm partiler arasındaki işbirliğinin sürekli forumu ise, yukarıda belirtildiği gibi Ulusal Cephe'dir.

Bence dost partilerle karşılıklı ilişkiler ASBP'nin Demokratik Almanya Cumhuriyeti halkının moral-politik birliğini pekiştirmeye yönelik doğrultusunun başlıca ögesini oluşturmaktadır.

R. Bauer: Vitzke yoldaş dört dost partinin sosyalizme yönelik olduklarını söyledi. Bu görüş, elbette ki bugünkü aşama için doğrudur. Fakat her zaman böyle olmamıştır. 1945 yılında kurulan HDB ile ALDP aslında Vaymar Cumhuriyeti dönemindeki burjuva partilerinin devamcılarıydı. Her iki parti de komünistlerle sosyalistlerin görüşlerine tam karşıt olan ve komünistlerle sosyalistler ASBP çerçevesinde birleştikten sonra da sürdürülen bir görüşe sahiptiler. 1948'de yapılan 2. Alman Halk Kongresi'ne delege olarak katıldım. O zaman HDB'nin partimizce ileri sürülen iki yıllık ekonomik gelişme plânına kesinlikle karşı çıktığını anımsıyorum. Bu partinin yönetici organlarında, bir süre sonra Bonn hükümetinde bakanlıklara getirilen bazı kimseler vardı. AUDP ile Köylü Partisi 1948'de nüfusun belirli katmanlarının çıkarlarını temsil eden partiler olarak ortaya çıktılar. Bunu belirtmemin nedeni, bu partilerdeki değişme sürecini göstermektir. Adı geçen partilerin üyesi olan yurttaşların bilincinde bu değişmeyi, ASBP'nin otuz yıldan fazla sürdürdüğü amaca yönelik politikası sağlamıştır.

Doğal olarak, burada sözünü ettiğimiz partilerin her biri toplumda başlıbaşına birer politik güçtür, ve hepsi gerek yasama, gerekse yürütmede Devlet Konseyi ve hükümetten, il, ilçe, kent ve köy belediyelerine kadar devlet yönetiminin tüm organlarında, temsil edilmektedirler. Bu partiler, bugün de nüfusun belirli katmanlarının çıkarlarını temsil ederken, yukarıda belirtildiği gibi, bu katmanlarla çalışmakta ve onların sosyalizmi benimsemelerine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. 1972 yılında yarı

devlet işletmeleri ve özel işletmelerin önemli bir kısmı sosyalist sektöre geçerken biz ALDP, HDB ve AUDP'nin önerilerini geniş ölçüde gözönünde bulundurduk. Yüzbinlerce insanı ilgilendiren bu kökten değişiklik herhangi bir toplumsal sarsıntıya meydan vermeden geçtiyse, bunda ASBP ile diğer partiler arasındaki verimli işbirliğinin büyük bir rolü oldu.

K. Hartmann: Buraya kadar söylenenler ASBP'nin dost partilerin, bunların temsil ettikleri sınıf ve katmanların gelişmesinde oynadığı rolü gözlemlemektedir, tam tersine açıklıkla ortaya koymaktadır. Örneğin, 70 bin kadar köylü ADKP üyesidir. Öte yandan da tarım alanında çalışan 100 bin kadar kişi de ASBP üyesidir.

Bir noktaya daha değinmek gerekiyor. Apaçıktır ki, partimizin rolünün artmasıyla artık hiçbir şeyin gelişmeyeceği, toplumun diğer bütün örgütlerinin dağılıp gideceği konusundaki basitleştirilmiş görüşe karşı daha büyük bir beceriyle savaşım yürütmemiz gerekiyor. Hasımlarımız bunu sık sık ortaya atıyorlar. Aslında ise, durum hiç te böyle değildir. Bu nedenle ASBP'nin rolünün büyümesinin tüm diğer toplumsal örgütlerin daha da gelişmesi, onların girişimlerinin artması için önemli bir önkoşul olduğunun daha enerjik bir biçimde ortaya konması gereklidir. Belki de burada şöyle bir kıyaslama yapmak da yerinde olur. Bilindiği gibi, Marksizmin kurucuları aydınların bütün yeteneklerini ancak işçilerin cumhuriyetinde ortaya koyabileceklerini vurgulamışlardır. Bugün, vaktiyle paradoks sayılan bu sav gerçekleşmiş durumdadır. Bana göre, parti çalışmalarında bu gerçeğe daha fazla önem verilmesi yararlı olur.

W. Schneider: Devlet sorununda bir noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum. Geniş yığınların devlet yönetimine katılmaları, devletin güçlendiğini kanıtlamaktadır. Bunun yanısıra biz, sosyalist yasaların korunması için savaşım yürütmekte ve devletimizin yasaları ve diğer demokratik normları çiğnenince tüm hukuksal araçlardan yararlanmaktayız. Bu da bir devlet görevidir ve çok önemli bir görevdir. Çünkü, devletin istikrarını ve itibarını sağlarken yurttaşların topluma karşı güvenini arttırmaktadır.

– İşçi sınıfının partisi yöneticilik çalışmaları sırasında işçi sınıfının iradesini gerçekleştirmektedir. Pratikte bunun anlamı nedir? Bu, işçilere, örneğin, toplumun diğer katmanlarına kıyasla bazı maddesel avantajlar sağlandığı anlamına gelir mi? Partinin eyleminde toplumun çeşitli sınıf ve katmanlarının çıkarları nasıl kaynaştırılmaktadır?

G. Dieckmann: Ülkemizde sosyalizm kuruculuğunun bugünkü aşamadaki niteliğini, işçi sınıfının sınıfsal çıkarlarının her zamankinden fazla olarak tüm ülke nüfusunun genel çıkarları haline gelmesi, işçi sınıfının sınıfsal çizgilerinin ve çıkarlarının toplumun tüm alanlardaki gelişmesine damgasını basması belirlemektedir.

Gelişmiş sosyalist toplumda karşıt sınıflar yoktur. Fakat tek yanlı bir

politika güdülrse, ekonomik politikada neye öncelik tanınacağı yanlış saptandıysa, ideolojik çalışmalar yeterli değilse veya başka nedenlerle toplumda bunalım başgösterdiyse – bunu genel teorik açıdan olduğu kadar, uluslararası sosyalizm tarihindeki bazı olguları gözönünde bulundurarak söylüyorum –, parti de yürüttüğü politikada sınıfsal çıkarları (işçi sınıfının belirli müfrezelerinin çıkarlarını değil, tam anlamıyla sınıfsal çıkarları) yanlış dile getirirse o takdirde ciddi toplumsal anlaşmazlıklara yol açabilecek çelişkiler ortaya çıkar. Bu koşullar içinde karşı-devrim güçlerine geniş eylem alanları açılabilir. Şunu da belirtmek isterim ki, sosyalizm için doğal bir şey olan sınıflar ve katmanlar arası işbirliği otomatik olarak gerçekleşmez; böyle bir işbirliğinin tam ve ardıcıl olabilmesi için, partinin doğru ve aktif bir politika yürütmesi gereklidir.

Parti yönetimi her şeyden önce işçi sınıfının uzun süreli çıkarlarını gözönünde bulundurmaktadır. Bu bakımdan örneğin, salt ekonomik kararlarla yetinilemez. Bu konudaki tüm önlemler işçi sınıfının ve bağlaşıklarının köklü perspektif amaçları açısından, toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesi açısından, başka bir deyişle işçi sınıfının tarihsel görevinin gerçekleşmesi açısından öne sürülmektedir.

Bu anlayış, özellikle birikim ve tüketim sorunlarına yaklaşımda uygulanmaktadır. Partimizin deneyimleri birikim ile tüketim arasındaki ilişkilerle ilgili kararların sadece ekonomik amaçlar değil, sosyal-politik sonuçlar da gözönünde bulundurularak alındığını göstermektedir. Kuşku yok ki, bu sorunun her ülkenin somut koşullarına bağlı olarak ele alınması gerekir. Fakat bu, pratikte partinin yığınsal biçimde desteklenmesi bakımından büyük bir önem taşıyan karşılıklı bağı, karşılıklı ilişkileri temsil etmektedir. Burada sadece büyümenin tempolarını arttırmak ve ekonomik potansiyeli mümkün olduğu kadar hızla yükseltmek gibi öznel bir istekten, her ne kadar böylesi anlaşılır bir şey olsa da, hareket etmek doğru değildir. Keyfi hareket edilir ve bu temel üzerinde, daha önce belirtildiği gibi, çelişkiler başgösterirse karşı-devrimci güçlerin ve elemanların ortaya çıktıkları ve meydana gelen çatlaklığı genişleterek «bir şeye tutunmaya» ve anti-sosyalist bir plâtfom yaratmaya çalıştıkları görülür.

Üretim ile birikim arasındaki dengenin sadece teorik yapıtlarla ve teorik görüşlerle saptanmayacağı kuşkusuzdur. Gerçek yaşamda reel politik, ekonomik ve ideolojik durumun daimi, gerçeklikten kopmamış çözümlemesini yapmak gereklidir. Partimizin bu alandaki tutumuna gelince, benim kanıma göre, ASBP'nin elde ettiği başarıların gizini, bu soruna karşı sosyalizm kuruculuğu yasalarını gözönünde bulundurarak uyguladığı ilkesel Marksist-Leninist yaklaşım ile politikasını yaşamda yoklamak ve gerektiği zaman aldığı kararları gözden geçirmek ve düzeltmek yeteneğini göstermesi arasındaki birlik oluşturmaktadır. Bu, toplumsal gelişmemizin istikrarını belirleyen koşuldur.

Bununla ilgili bir başka nokta daha var. Bizim deneyimlerimiz sosyalizm kuruculuğunun yasalarının daima karşılıklı etkiler çerçevesi içinde gerçekleşmesi gerektiği görüşünü doğrulamaktadır. Parti, bunlardan bir kısmını seçip, diğerlerini görmezlikten gelme yolunu tutamaz. Örneğin, kentte sosyalizm kurulurken, köyde kapitalizme uzun süreli bir perspektif tanınmaz. Böyle durumlarda öyle politik ilişkiler, yani sınıflar arasında öyle ilişkiler oluşuyor ki, bunlar sosyalist toplumun özüne uymaz. Dolayısıyla burada köyün gelişmesi yolları değil, tüm toplumun çıkarları ve eninde sonunda sosyalizmin temeli sözkonusudur. Sosyalizm, işçi sınıfının, sınıfsal ilişkilerin sosyalist hedeflerinin ardıcıl olarak gelişmesi üzerine Marksizm-Leninizmin etkide bulunmasını istemektedir.

H. Lipski: Partimiz, program ve tüzüğünde de vurgulandığı gibi, sosyalist DAC'nde işçi sınıfının ve emekçi halkın bilinçli ve örgütlü öncüsüdür.

ASBP'ndeki komünistlerin yüzde 57,6'sı işçidir, parti üye ve aday üyelerinin yüzde 70'inden fazlası ise işçi kökenli yurttaşlardır. Bu bizim için sadece bir istatistik değeri taşımaz. Burada işçilerin yaşam tarzı, düşünce ve duygularının parti kadrolarınıninkinden farksız olduğu söz konusudur. Parti, devlet ve ekonomi yönetiminde doğrudan doğruya işçi sınıfından gelme kadroların görev alması rastgele değildir.

Lenin'in belirttiği gibi partinin öncü adını taşıması yeterli değildir. Onun öncü rolünü emekçiler, eylemlerine bakarak kabul etmelidirler. Parti işçi sınıfının eylemlerini öyle örgütlemeli ki, toplumda yönetici sınıf olduğunu gösterebilsin ve onun bu rolü diğer sınıf ve katmanlar tarafından, en küçük bir kuşkuyla yer kalmadan, kabul edilsin.

Bize göre işçi sınıfının sosyalist toplumun yönetilmesindeki olgunluğunu kendi gereksinimleri için değil, tüm halkın genliğinin yükselmesine yönelik üretim birikimi sağlaması ortaya koyar.

– ASBP yığınlarla bağların pekiştirilmesi görevini bugün nasıl yerine getiriyor ve bu bağların biçimi nedir?

W. Schneider: Partinin yığınlarla bağları ve bu bağlarla ilgili güven sorunu-buna kısmen değinmiştik-otomatik olarak işleyen bir yasa sayılmaz. Bu bağların günün gününe gözönünde bulundurulması ve pekiştirilmesi gereklidir.

Başta gelen ve hepsinden önemli olan koşul partinin doğru, halkın çıkarlarına hizmet eden bir politika yürütmesidir. Burada barışın korunması gibi sorunlardan, halkın gereksinimlerinin karşılanması gibi günlük sorunlara kadar her şey sözkonusudur.

İkinci koşul kadroların yığınlarla bağların pekiştirilmesini sağlayacak biçimde yetiştirilmesi ve politik yönetim alanında yetkinleştirilmeleridir.

Uçuncü koşul politik yönetimin yöntemleri ile ilgilidir. Partimizin denemiş yöntemlerinden biri geleceğe doğru yönelmek, ortaya çıkan yeni ödevleri çözmek, böylelikle de yığınlara yaratıcı düşünce ve eylem alışkanlığını kazandırmaktır.

Kollektif yönetim ve komünistlerle tüm emekçilerin düşüncelerinin kavranmasına ve genelleştirilmesine yardım eden parti içi enformasyon sistemi, partinin yığınların tutum ve gereksinimlerine daima zamanında yanıt vermesini sağlamaktadır.

R. Bauer: İzin verirseniz partinin yığınların deneyim ve düşüncelerinden nasıl yararlandığı ve kararları ile eylemlerinde onların görüşlerini nasıl gözönünde bulundurduğu konusunda birkaç söz söyleyeceğim.

Birincisi, ASBP ister uluslararası politikayı, isterse iç politikayı ilgilenirsen, ülkenin gelişmesi konusundaki temel sorunları düzenlediği toplantılarda vakit geçirmeden ele almaya daima özen göstermiştir. Sorunların parti saflarında görüşülmesinden sonra ve bazen görüşmeler sürdürülürken genel halk yoklaması yapılmaktadır. Bu uygulama ASBP'nin kongrelerinde kabul edilen temel belgelerde (örneğin parti programı kabul edilmeden binlerce öneri gözönünde bulundurulmuştur), işletmelerin ve bölgelerin yıllık planları, taban parti örgüt ve gruplarının çalışma planları için de geçerlidir.

Merkez Komitesi plenumları muntazam yapılmakta ve bu toplantılarda, gündem ne olursa olsun, Politik Büro, Merkez Komitesine daha önceki plenumdan sonraki faaliyetleri hakkında bilgi vermekte, bu konudaki raporda güncel uluslararası ve iç politika konularındaki tutum ortaya konmaktadır. Raporda sadece yapılması gereken işler değil, aynı zamanda sorunların çözüme bağlanmasıyla ilgili yollar da gösterilmektedir. Ve bütün bunlar, parti içi nitelik taşıyan bazı ayrıntılar bir yana «Neues Deutschland» ile diğer gazetelerde yayınlandığı gibi, ele alınan sorunlar etrafındaki tartışmaların büyük bir kısmı da yansıtılmaktadır. Yönetimin halka bir tür hesap vermesi anlamını taşıyan bu ilkeler illerle ilçelerde ve partinin taban örgütlerinde de uygulanmaktadır.

İkincisi, ülkemizde partinin yığınların düşüncelerini izlemek ve bundan politik sonuçlar çıkarmak gibi, bence, iyi bir sistem uygulanmaktadır. Örnek olarak bir il parti örgütünün, il parti sekreterliğinin uygulamalarından söz edeceğim. Sekreterliğin toplantı gündemlerinde yığınların düşünce ve duygularının incelenmesi konusu aksatılmadan yer almaktadır. Bu incelemelerde hangi veriler ve belgeler gözönünde bulundurulmaktadır? Burada, yapılmış olan parti toplantılarının, parti eğitimi çalışmalarının, yurttaşların parti sekreterleriyle, şube yönetmenleriyle ve diğer parti işçileriyle, işletme ve semtlerde ajitasyon ile görevli kimselerle yaptıkları günlük görüşmelerde söylediklerinin değerlendirilmesi en önem-

li yeri almaktadır. İkinci bir kaynak yurttaşların basın, radyo ve televizyon, devlet organlarına, ya da doğrudan doğruya parti komitelerine gönderdikleri mektup ve dilekçelerdir. Şunu da belirtmeliyiz ki, devlet organlarında olduğu gibi parti organlarında da şöyle bir kural titizlikle uygulanmaktadır: Her eleştiriyi ilgili olarak alınması gereken önlemlerin bir sorumlusu bulunmaktadır.

Üçüncüsü, bizde tüm parti, devlet ve sendika militanlarının halkla daimi olarak, doğrudan doğruya temas etmeleri pratiği gerçek bir yaygınlık kazanmıştır. Kendi deneyimlerime dayanarak şunu belirtebilirim ki, bir il komitesi sekreteri ayda ortalama 10–20 kez parti taban örgütleri toplantılarında ya da halkın belirli katmanlarıyla yapılan görüşmelerde hazır bulunmaktadır.

Biz doğal olarak sosyolojik anketler düzenliyoruz ve bunların sayesinde nicel kıyaslama verileri elde ediyoruz ki, bu iyi bir şeydir. Ama yine de temel yöntemimiz bu değildir. Bizim için en önemlisi dolaysız temastır.

Dördüncüsü, burada, doğru bir politikanın bilinci biçimlendirdiği belirtildi. Bu görüşü şu açıdan desteklememiz yerinde olur: İnsanlar, yığınlar sosyalizme bizim sloganlarımıza, ya da gazetelerde yayınlanan nutuklarımıza göre değil, işletmede, mahallede, mağazada gördüklerine dayanarak değer biçerler. Ve eğer nutuklarla gerçeklik birbirine uygunsa bu durum güvenin pekişmesine büyük ölçüde katkıda bulunur. Biz sözünü ettiğimiz, gerçekleşmesini istediğimiz şeyle dolaysız günlük gerçeklik arasında tam bir uygunluk bulunmasından yanayız. Bunu ise, geniş ölçüde, ASBP'nin 8. Kongresinin politikasına dayanarak gerçekleştiriyoruz.

«BSS»: İzin verirseniz bir ek soru sormak istiyoruz. Bilindiği gibi yığınlar partinin, parti örgütlerinin kendi yanlışları karşısındaki tutumu sorununda çok titizdirler. Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

R. Bauer: Doğal olarak her Marksist-Leninist parti her şeyden önce yanlışlık yapmamaya çalışır. Ne var ki yanlışlık yapıp yapmama bakımından hiç kimse sigortalı değildir. Sadece çalışmayan yanlışlık yapmadığı herkesçe bilinen bir şeydir. Elbette ki partinin temel görüşü, politikası ve doğrultusundaki yanlışlıklarla, ayrı ayrı yoldaşların yapabildikleri yanlışlıklar arasında büyük bir fark vardır. Ayrıca yanlışlıkları ve yetersizlikleri, yani yanlış yapılan işle henüz yapılmamış işi eşdeğer saymak ta yerinde değil. Bazı sorunlar gelişme sürecine bağlıdır ve nesnel koşullar sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bazen tarihsel ya da ekonomik koşulların etkisiyle bazı alanlarda, bütün isteğimize karşın, başarı sağlayamamış olmamız eleştiriliyor. Bunun yığınların bilincinde yer etmesi, onların bizi anlaması için çok önemlidir. Yaşam karşımıza, bazılarının çözüme bağlanması çok güç olan yeni yeni sorunlar çıkarıyor. Bu nedenle, politik yönetim sanatının temel öğelerinden biri olgunlaşmış sorunların vakit

geçirilmeksizin kavranılması, politikada düzeltmelere gidilmesi ve parti ile yığınlar arasındaki ilişkilerde uyumsuzluğa meydan verilmemesidir.

Bence 1953 olaylarından çıkarılan dersler sonucunda partimiz politikanın ne zaman düzeltilmesi gerektiğini çok çabuk kavramayı öğrenmiştir. Örnek olarak ASBP'nin 8. Kongresinden önceki dönemi ele alalım. Her şeyden önce, yığınların düşünce ve duygularını gözönüne alarak, belirli değişikliklere gidilmesi gerektiğini anladık. Bunun üzerine MK'nin ilk plenumunda bazı düzeltmeler yapıldı ve 8. Kongrede ekonomik ve sosyal politika da birlik diye bilinen slogana uygun politik doğrultu kabul edildi ve uygulanışı iyi sonuçlar verdi.

H. Lipski: Yığınlarla tüm konular üzerinde görüşler yapmak Leninci, ve bizde Thalmanncı bir gelenektir. Ülkemizde bu tür diyaloglar, DAC'nin coğrafi durumu nedeniyle, özel bir önem taşımaktadır. Ülkemizin yurttaşlarıyla sadece ASBP değil, aynı zamanda ideolojik hasımlarımız da diyalog kuruyorlar, hem de bunu her gün her saat yapıyorlar. Bununla ilgili olarak sadece radyo ve televizyondaki propaganda ile, yurdumuza her yıl Federal Almanya, Batı Berlin ve diğer kapitalist ülkelerden gelen birkaç milyon turisti gözönüne almamız yeterlidir. Bu turistler yurttaşlarımızla konuşmaktadır ve bu konuşmalar teyze ile amca arasında yürütülen ailevi konuşma olmaktan uzaktır; yani kapitalizm ile sosyalizm arasında kurulan diyalogtur. Komünistler ülkemiz vatandaşlarının bu tartışmalarda gerekli düzeyde olabilmelerine yardım etmek göreviyle karşı karşıyadırlar.

Bizce «komünist nerdeyse, parti oradadır». Bu söz her şeyden önce bir dilek, bir istek, bir istemdir. Bizde bu isteme yanıt veren onbinlerce yoldaş vardır artık. Yaptıkları işi çok iyi bilen, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Alman işçi sınıfının onur ve saygınlığına yüksek değer veren yoldaşlarımız pek çoktur. Ama pasif davranan parti üyeleri de vardır ve parti üyeliği kartları değiştirilirken bu gibi kimselere üyelik belgesi verilmemiştir. Her komünistin inançlı bir savaşçı olması birinci derecede önem taşıyan bir görevdir.

W. Schneider: Son olarak şunu da belirtmek istiyorum ki, tüm diğer Marksist-Leninist partiler gibi partimizin yığınlarla ilişkilerdeki tutumu çeşitli eğilimlerdeki burjuva partilerinin yığınlar üzerindeki etkisinden ilkel bakımdan farklıdır. Söz konusu partiler kâr ve sömürü sistemini sürdürme kaygısıyla ince bir demagojiyi kaba veya maskeli bir baskıyla kaynaştırma yoluyla yığınsal bir temel yaratmaktadır. Aslında «yığınlarla bağlar» kavramı, teorik olduğu gibi pratik bakımdan da, amacı halkı refaha kavuşturmak olan devrimci partiye, devrimci harekete özgü bir nitelik taşımaktadır.

– *Parti içi yaşamda, partinin kadroları arasında gelişmiş sosyalizme*

doğru ilerleme nasıl gerçekleşiyor? Bugünkü koşullar içinde demokratik santralizm ilkesi nasıl uygulanıyor? ASBP sosyalist ülkelerdeki kardeş partilerin deneyimlerinin öğrenilmesine ne ölçüde önem veriyor?

H. Dietrich: ASBP'nin 8. ve 9. Kongrelerinde alınan kararların gerçekleştirilmesi süreci boyunca parti üyelerinin politik düzeyi yükseldiği ve toplumsal eylemleri arttığı gibi, partinin örgütsel gücü de fazlalaştı. Yönetici organlar gerçekliği bilimsel açıdan kestirmek ve öğrenmekte olgunluk gösteriyor, yığınların enerjisini sosyalizm kuruculuğunun güncel ödevlerine yöneltme yeteneğine sahip olduklarını kanıtlıyorlar. Bu organların aldıkları kararlar partinin kolektif zekasının yaratıcı gücünü, teorik potansiyelini ve çözümlerindeki derinliği ortaya koymaktadır.

ASBP bugün üyeleri bakımından nasıl bir durumdadır?

Parti üyelerinin ve aday üyelerinin sayısı 2.172.110'u bulmaktadır. 9. Kongreden sonraki dönemde, endüstri ve kuruculuftaki gençlik ekipleri üyeleri başta olmak üzere, partiye yeniden 351.953 üye ve aday üye alınmıştır. ASBP'nin 9. Kongresinden bu yana 263.920 işçinin parti üyesi ve aday üyesi olması işçi sınıfının parti politikasına tam güven duyduğunu ortaya koymaktadır. Bugün ASBP'deki işçilerin sayısı her zamankinden daha fazladır.

Taban örgütleri partiye gençlik ekiplerinden aday sağlama işine git-gide daha fazla önem vermektedirler. Parti bu ekipler arasında etkisini artırmayı amaçladığını ilân etmiş ve MK'nin 12. Plenumundan (Mayıs 1980) sonraki adayların beşte birini gençlik ekipleri üyeleri oluşturmuştur. Daha önce böyle bir sonuca hiçbir zaman ulaşılmamıştır ve bu partinin savaşma yeteneğini gelecekte de sürdürmek için her şeyi yaptığını ortaya koymaktadır.

Parti örgütlerinde savaşma yeteneğinin artırılması toplumsal yaşamın her alanında görölmektedir. Parti toplantılarının düzeyi yükselmekte, parti-içi demokrasi daha da gelişmekte, bilinçli disiplin güçlenmekte, eleştiri ve özeleştiri daha geniş ölçüler almaktadır.

DAC'nde sosyalizm kuruculuğu ne kadar ilerler, sosyalist toplum ne kadar olgunlaşırsa işçi sınıfının örgütlü ve bilinçli öncüsünün üyesi olanlara karşı istemler o derece artmaktadır.

H. Lipski: Parti-içi demokrasinin temelinde parti yaşamı ile ilgili Lenin'ci normlar yatmaktadır. ASBP bu normları ardıcıl olarak uygulamaktadır ve demokraside ulaşılan düzey partideki gelişme aşamasına bağlı bulunmaktadır.

Demokratik santralizm ilkesiyle ilgili olarak şunları söylemek istiyorum: Partimizin elde ettiği deneyimlere göre demokratik santralizm partinin kuruculuk, örgütleme ve yönetme çalışmalarının olduğu kadar, sosyalist

devletin işlerliğinin temelini oluşturmaktadır. Parti yönetimine karşı istemlerin artması söz konusu ilkenin iki yanının da, yani hem santralizmin, hem de demokrasinin gelişmesine yol açmaktadır. İdeolojik hasımlarımızın bu ilkeyi yıpratma denemeleri herkesçe bilinmektedir. Onlara göre demokrasiyi geliştirmemiz, buna karşılık santralizmden, yani parti ile halkın eylem birliğini sağlayan normlardan vazgeçmemiz gereklidir. Elbette ki biz demokrasinin geliştirilmesinden yanayız ve sadece «yana» olmakla kalmıyor, onu ısrarla geliştiriyoruz. Ama dikkatimizi sadece bir yana çevirir, öte yanı küçümsersek partinin örgütlülüğünü ve savaşıma yeteneğini, dolayısıyla gelişmiş sosyalizm kuruculuğunun sürdürülmesiyle ilgili sorunların çözülmesindeki örgütlü çalışmasını tehlikeye sokmuş oluruz. Biz disiplin ve örgütlü çalışma olmaksızın partinin gerektiği gibi, olamayacağını, başlamış olduğu devrimci davayı sonuna kadar götüremeyeceğini çok iyi biliyoruz.

R. Bauer: Sorulan soruya şu yanıtı verebilirim: Son otuz yıl içinde en az üç şey kökten değişmiş oldu.

Birincisi, parti üyelerinin bilinçliliği ve partinin örgütlülüğü eskisine kıyasla son derece yükseldi.

İkincisi, komünistlerin öğrenim düzeyi ve politik bakımdan yetişkinliği arttı. Bugün ASBP üye ve aday üyelerinin yüzde 34'ünden fazlasının yüksek ya da orta öğrenim, yüzde 33'nden fazlasının politik öğrenim (çoğu orta ve yüksek öğrenimden sonra) görmüş olması geçmişle kıyas edilemeyecek bir nitelik oluşturmaktadır. İl ve ilçe komiteleri sekreterlerinin tümünün yüksek veya orta öğrenimli olmaları ve parti okullarını tamamlamış bulunmaları da yeni bir niteliği kanıtlamaktadır.

Üçüncüsü, kadroların politik deneyimlerinin artmış olmasıdır. Öyle ki parti içi seçimlerde yönetimde görevli yoldaşların hemen hemen üçte ikisi yeniden seçilmektedir.

Kardeş partilerin ve özellikle SBKP'nin deneyimlerinden yararlanma konusunda en azından şunu belirtmeliyim: Bugün, bence, hiçbir parti, diğer partilerin biriktirdikleri deneyimleri gözönünde bulundurmadan sosyalist toplumu kurmada başarılı olamaz. Bunun yanı sıra bir de şu gerçek vardır: Kardeş partilerin politikası kopya edilemez, deneyimleri ise, ne kadar iyi olursa olsun, başka koşullar içinde mekanik olarak uygulanamaz. Biz her zaman başkalarından öğrendiklerimizi kendi koşullarımıza uygun olarak, yaratıcı bir biçimde uygulamaya önem verdik ve öyle sanıyorum ki bu işi başarıyla yaptık.

Günümüzde sosyalizmle ilgili çeşit çeşit şeyler konuşulduğu ve yazıldığı, burjuva basınında şu veya bu olumsuz yanlardan söz edildiği için, şunu vurgulamak istiyorum: Sosyalist ülkelerdeki komünist partileri yeni toplumun kurulmasıyla ilgili olarak bilgi ve uygulama alanlarında hiçbir

şeyle kıyaslanamayacak deneyimler bçiktirmişlerdir. Biz bu için karmaşık yanlarını ve eksikliklerini de iyi biliyoruz. Ve kardeş partilerin sadece başarılarını değil, sosyalist ülkelerdeki tarihsel gelişme sürecinin olumsuz yanlarını da gözönünde bulunduruyoruz. Örneğin şimdi ASBP, E. Honecker'in «Sovyet halkının komünizme doğru ilerlemesi ve tüm sosyalist topluluğun ve tüm uluslararası gelişmenin sürmesi bakımından çok büyük bir olay» olarak nitelediği SBKP'nin 26. Kongresinin belgelerini dikkatle ve çokyanlı olarak incelemektedir.

S. Vietzke: Sosyalist ülkelerdeki kardeş partilerin deneyimleri bizim için ne bakımdan önemlidir? ASBP MK Genel Sekreteri E. Honecker bununla ilgili olarak şunları yazmıştır: «Deneyim değiş-tokuşu yatırımların ... en ucuzudur. Deneyimlerden gerektiği gibi yararlanma, yani onları somut sonuçlar elde etmek amacıyla yaratıcı biçimde uygulama çoğu kez önemli ölçüde güç ve araç tasarruf edilmesine olanak sağlamaktadır. Deneyimler karar alınmasını kolaylaştırmakta, yanlışlıklardan korunulmasını sağlamakta, tüm maddesel ve tinsel olanaklardan daha verimli olarak yararlanmaya yardım etmektedir.»

Kardeş partilerin deneyimlerinden yararlanma ilkesi partimizin tarihinde derin kökleri olan bir gelenektir ve her şeyden önce en çok deneyim sahibi olan SBKP'nin eylemlerinin incelenmesiyle gerçekleşmektedir.

70'li yılların başından beri, ASBP'nin sosyalist ülkelerdeki kardeş partilerle kurduğu işbirliği nitel bakımdan yeni bir düzeye ulaştı. Bunun birinci nedeni sosyalist topluluk üyesi ülkelerin birçoğundaki toplumsal gelişmelerin genel çizgilerinin daha belirgin olarak meydana çıkmasıdır. Bunun sonucu olarak, tarihsel ve ulusal ayrılıkların gözönünde bulundurulması halinde bile, partilerin önüne, en başarılı biçimde ancak daha önceki deneyimlerden yaratıcı olarak yararlanmakla çözüme bağlanabilecek, birbirinin aynı ya da benzeri ödevler çıkmaktadır. İkincisi, sosyalizm kuruculuğu öyle ölçülere ulaşmıştır ki örneğin büyük çaptaki teknik-ekonomik projelerin yalnız bir ülkece gerçekleştirilmesi olanak dışıdır, bu kardeş partilerle işbirliğinin ve deneyim değiş-tokuşunun artan önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Üçüncüsü, uyumlu dış politika ve topluluk üyesi ülkelerin güvenliklerinin korunmasıyla ilgili önlemler, barışın sağlanması ve emperyalizme karşı konulması için zorunlu olan bu nesnel savaşım biçimi sadece uluslararası eylemlerin uyumlaştırılmasını değil, aynı zamanda biriktirilmiş deneyimlerin değiş-tokuşunu da gerektirmektedir. ASBP politikasında bütün bunları ve daha birçok nesnel olanak ve gereksinimleri gözönünde bulundurmaktadır.

Burada yeni olan şudur ki, önceleri ASBP'nin il komiteleri ile kardeş partilerin benzer organları arasındaki bölük pörçük ve çoğu kez rastlantıya kalmış ilişkiler artık sürekli ve sağlam ilişkiler düzeyine yükselmiş, 15 il komitesinin tümü bu gibi ilişkiler kurabilmiştir. Bunun yanı sıra

artık çalışmalarla ilgili fikir ve deneyim değiş-tokuşu sadece Merkez Komitesi ve il komiteleri düzeyinde kalmamakta, ilçe, kent, işletme, daire, köy üretim kooperatifleri vb. parti komiteleri arasında da uygulanmaktadır. Bu durumda son on yıl içinde kardeş partiler arasında işbirliği ve fikir değiş-tokuşu alanında geniş bir sistem oluşturulmuş ve bunun en belirli örneğini ASBP ile SBKP arasındaki ilişkiler oluştursa da, bu ilişkiler ASBP ile diğer sosyalist ülkelerdeki Marksist-Leninist partiler arasında da olumlu biçimde gelişmiştir.

Sosyalizmin savunulması, güçlendirilmesi ve geliştirilmesi kardeş partilerin ortak davasıdır ve aralarında her yöndeki işbirliği doğal olarak pekişmektedir. Varolan bu işbirliğinin, kanımıza göre, özellikle partinin, dinamik olarak gelişen sosyalist toplumdaki yönetici rolü ile ilgili yasaların daha derinlemesine incelenmesi alanında aktif bir biçimde artması gereklidir.

Tarih günümüzün ve geleceğin hizmetindedir

Aleksey Maresyev

*Sovyet Savaş Malulleri Komitesi Sorumlu Sekreteri
Sovyetler Birliği Kahramanı*

22 Haziran 1941, Avrupa ve dünya yaşamında tarihsel bir dönüm noktası oldu. O gün faşist Almanya yeryüzünün ilk sosyalist devletine saldırdı. Böylelikle İkinci Dünya Savaşı'nın en önemli ve çözümleyici bölümünü oluşturan Büyük Anayurt Savaşı başlamış oldu. Bellekler, sanki o günden bu yana kırk uzun yıl geçmemiş gibi, olayları ayrıntılarıyla anımsıyor.

Aradan kırk yıl geçmiş ve dünyada birçok şeyler değişmiş olsa da, insanların dünya uygarlığının yazgısının belirlendiği o çetin ve kahramanlıklarla dolu günlere karşı ilgisi azalmış değildir. Bu da anlaşılır bir şeydir, çünkü günümüz tarihe sınıksız bağlıdır ve Büyük Anayurt Savaşından sonra geçmiş olan yıllar savaşın sonuçlarının ve savaş sonrası toplumsal gelişmenin tüm yanları üzerindeki etkisinin daha büyük bir tutarlılıkla değerlendirilmesine olanaklar sağlamaktadır. Savaşın kırk yıl sonra, onun sonuçlarını ve derslerini değerlendirmek savaşın hemen sonraki değerlendirmelerden daha önemli bir nitelik kazanmaktadır.

İkinci Dünya ve Büyük Anayurt Savaşı ile ilgili olarak, çeşitli ülkelerde bilim adamları çok sayıda yapıtlar ve araştırmalar yayınlamışlardır. Ayrıca aynı konuda birçok kitaplar, yazılar, belgeler yayınlanmıştır. Olaylar, bunlardan çıkan dersler, halkların faşizme karşı yürüttükleri yiğitçe savaşımın sonuçları edebi yapıtlarda, çeşitli sanat kollarında yansıtılmıştır ve yansıtılmaya devam etmektedir.

İnsanların tarihe, geçen savaşın sonuç ve dersleri üzerine tekrar tekrar eğilmelerinin önemli nedenlerinden biri de, yirminci yüzyılda iki kez dünya savaşı çıkarmış olan emperyalizmin bir üçüncüsünü de çıkarabileceğidir. Ve bunu yalnız ve yalnız Sovyetler Birliği'nin, sosyalist topluluk üyesi devletlerin askersel, ekonomik ve politik gücü engelleyebilmektedir. Bu koşullarda emperyalizmin vurucu güçleriyle son derece büyük bir askersel çatışmanın sonuçlarını anımsatmak, günümüzde devletler arasındaki çelişkileri ve tartışmaları görüşme masası etrafında değil de, savaş alanlarında çözmeyi isteyenleri uyarmak anlamına gelir.

Alman faşizmiyle yapılan savaş Sovyetler Birliği'nin karşı karşıya kaldığı savaşların en çetini, en yıkıcı ve kanlısıydı. Tarih, Hitlerci katillerin Sovyet topraklarına kahpece saldırılarının hemen ilk günlerindeki barbarlığın, ülkemizin düzenine, kültürüne, gelenek ve yasalarına karşı besle-

dikleri kin ve nefretin bir eşine daha tanık olmamıştır. Ne var ki faşist saldırganların Sovyet insanlarını köleleştirmek için besledikleri canavarca niyetler sonuç vermedi. Hitler Almanyası bozguna uğrattıldı ve özgürlüğü seven halklar ilerilcilik yolunda yürüme hakkını kanları pahasına elde etmiş oldular.

Bu, kimsenin yadsıyamayacağı bir olgu, nesnel bir gerçekliktir. Böyle olsa da, bundan gelecekle ilgili sonuçların çıkarılması, geçen olayların içyüzünün derinliğine anlaşılması için savaşın başlıca derslerinin anımsanması, neyin şu biçimde değil de başka bir biçimde olup bittiğinin anlaşılması, bütün olayların günümüz için taşıdığı önemin değerlendirilmesi gereklidir.

Sadece tarihçiler ve yazarlar değil, benim kuşağımdan olup olayların içinde yaşamış olanlar da şunu doğrulayabilir: Sovyet halkı savaş istemiyordu. Halkımız, sosyalizmin kurulmasında başlıca etmen olan barışın sürdürülmesine son derece gereksinim duyuyordu. SSCB, saldırganların gemlenmesinin sağlanmasına çalışıyordu, Avrupa'da bir kolektif güvenlik sisteminin kurulması için savaşım yürütüyordu ve onun bu çabaları kapitalist ülkelerdeki tüm barışçı güçler ve komünist partilerince destekleniyordu. Komintern'in 1935 yılında yapılan VII. Kongresi, dünya savaşının ölenmesi için savaşım yürütmenin anlamsız ve umutsuz bir şey olduğunu ileri sürenlere karşı çıktı. Halkların ortak bir savaş aleyhtarını cephe meydana getirmeleri sorunu komünist partilerinin birincil ödevi oldu. Sovyetler Birliği'nin birçok önemli girişimleri de bu amaca yönelikti. (1) Ama başlıca kapitalist ülkelerin hükümetleri işbirliği yolunu tutmak istemediler ve sosyalist devlete karşı körü körüne besledikleri sınıfsal kin nedeniyle politikalarını Alman-Sovyet savaşına dayandırarak, Sovyetler Birliği'ni yalıtılmaya çalıştılar.

Şurasını belirtmek yerinde olsa gerek: Avrupa üzerinde savaş tehlikesi bulutları yoğunlaşmasına karşın, Sovyetler Birliği sosyalizm kuruculuğunu sürdürüyordu. Ülkenin ekonomik geriliğini ortadan kaldırmak, güçlü bir maddesel-tekniğin temel yaratmak, uluslararası plânda bağımsızlığını sağlamak gibi işlerin gerçekleştirilmesini gerektiren yol, çetin olduğu kadar bilinmeyen, denenmemiş bir yoldu. Halkımız kahramanca çalışarak, çağın kez en çok gereksinim duyduğu şeylerden vazgeçerek, komünist partisinin yönetimi altında, kırklı yılların başlarında, geri kalmış, emperyalist savaş ve yabancı müdahalesi sonucunda yağma edilmiş olan Rusya'yı güçlü bir endüstri-tarım ülkesi haline getirmişti.

(1) 1939 Martında Sovyet hükümeti İngiltere, Fransa, Türkiye, Polonya ve Romanya gibi saldırının önlenmesiyle en çok ilgisi olan ülkelerin katılmasıyla, vakit geçirilmeden, bir konferans düzenlenmesini önerdi. 17 Nisan 1939'da İngiltere ve Fransa ile, olası bir saldırıya karşı üçlü bir pakt imzalama isteğini ileri sürdü.

Gelecekle ilgili plânlarda ekonominin ve kültürün gelişmesinde hızlı tempoar öngörülüyordu. Ulaşılan düzey halkın yaşam düzeyinin daha da yükseltilmesine olanak sağlamaktaydı. Hitler Almanya'sının namertçe saldırısı, bu plânlara ağır bir darbe indirdi.

Hiç kuşku yok ki, burada Büyük Anayurt Savaşının karmaşık, birçok bakımlardan trajik ve aynı zamanda *yığınsal kahramanlıklarla dolu* tarihini yinelemeye gerek yok. O dönemde yaşamış ve savaşa katılmış olanlar olayları anımsıyorlar, savaş sonrasının kuşaklarına ise, örneğin, yirmi serilik bir belgesel film olan «Büyük Anayurt Savaşı» (2) adlı Sovyet-Amerikan filmini salık verebiliriz. Adı geçen filmde ilk yenilgiler ve ilk utkular da, cephe ve cephe gerisindeki kahramanlıklar da, nazilerin işgal edilmiş topraklardaki cinayetleri de, partizan hareketleri de, Avrupa ülkelerinin Hitlerci kölelikten kurtarılmaları da ve en sonunda Utku Günü de ardıcıl ve gerçeğe uygun olarak yansıtılmaktadır.

Faşist blokun yenilgisi silâh arkadaşlığı kurmuş olan halkların çabaları sonucunda sağlandı. Sovyet insanları Hitlerciler tarafından işgal edilen ülkelerdeki partizanların kahramanlığına, Almanya ve diğer faşist ülkelerde en çetin terör koşulları içinde de savaşım yürütmekten geri durmayan komünistlerin ve yurtsever anti-faşistlerin özverisine nesnel ölçülerle değer biçmektedirler. Biz ortak düşmana karşı utku sağlanmasında anti-Hitler koalisyonu üyesi devletler arasında askersel-politik işbirliğinin ne büyük bir rol oynadığını unutmuyoruz. Birçok ülkelerde direnişe katılan savaşçıların gösterdikleri kahramanlıklar herkesçe bilinmektedir. Ama başkalarının katkı ve çabaları ne kadar büyük olursa olsun, faşizme karşı yürütülen savaşın asıl ağırlığının Sovyetler Birliği'nin sırtına yüklendiği gerçeği değişmez.

Savaş sıralarında, askeri pilot olarak bana verilen ödevi yerine getirmek üzere havalandığımda, avcı uçağının kanatları altından bombalanan kentlerimizin yıkıntılarını, fabrikaların yangından artakalan iskeletlerini, yıkılmış köprüleri, elektrik santrallerini ve baraj duvarlarını görüyordum. Bir zamanlar yüze gülen köylerin kül yığını haline geldiklerini, daha düne kadar cıvil cıvil yaşam dolu ovaların çöle döndüğünü (3) gördükçe yüreğim sızıyor, düşmana karşı ölçsüz bir kin duyuyordum. Ya akraba, dost, silâh arkadaşı gibi yakınlarımızın kaybıyla duyulan acıyı neyle öl-

(2) Bazı ülkelerde bu film «Bilinmeyen Savaş» adı altında oynatılmıştır.

(3) Faşist işgalciler 1.710 Sovyet kentini ve 70 binden fazla köyü yaktılar, yıktılar, 25 milyon insanı evsiz barsız bıraktılar. Onlar 31.850 sanayi işletmesini, 65 bin klm. demiryolunu çalışmaz hale getirdiler. Hitlerciler 40 bin hastane ve diğer sağlık merkezini, 84 bin okulu yaktılar, yıktılar, 98 bin kolhozu, 1876 sovhozu ve 2.890 makine ve traktör istasyonunu yağma ettiler. Genellikle SSCB ulusal zenginlikleri yüzde 30 kayba uğradı.

çebiliriz? Halkımız yurdun ve başka ülkelerin bağımsızlıkları uğruna erkekli kadınlı 20 milyon evlâdını kaybetti.

L. İ. Brejnev, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin 50. yıldönümü töreninde okuduğu raporda bu konuda şunları belirtti: «Savaşın bize verdiği zararlar, neden olduğu yıkıntılar hiçbir şeyle kıyaslanamaz. Savaş halkımıza öyle ıstıraplar getirmiştir ki, milyonlarca annenin, dul kadının, öksüz ve yetimin yüreği bugün de sızlamaktadır . . . Fakat Sovyet insanının iradesini, sosyalizmin utku yolundaki yürüyüşünü hiçbir şey sarsamadı. Kayıplar içimizi sızlatırken, her Sovyet insanının yüreği elde edilen utkunun verdiği sevinçle çarpıyordu. Savaşımı sürdürenleri kurban gidenlerin kahramanlığı esinliyordu.»⁽⁴⁾

Komünist partisi tarafından yönetilen Sovyet insanları büyük utku uğrunda hemen hemen dört yıl savaştılar. Nefret ettikleri saldırganın ezilmesi için çetin savaşların ateşinden geçerken güçlerini ve yaşamlarını esirgemediler. Ve sonunda utkuya ulaştılar. Ulaştılar çünkü doğru bir dava uğrunda savaş yürütmüşlerdi. Kanlı saldırganlara karşı döğüşürken sosyalizmin kazanımlarının savunulması gibi büyük bir tarihsel ödev çözüme bağlanmış oldu. Böylelikle V. İ. Lenin'in Oktobr Devrimi ile doğan yeni toplumsal düzenin yıkılmazlığı ile ilgili öngörüsü gerçekleşmiş oldu. Lenin şöyle diyordu: «İşçilerinin ve köylülerinin büyük çoğunluğu kendi egemenliklerini, Sovyet egemenliğini, emekçilerin egemenliğini, utkuya ulaşıncı kendilerinin ve çocuklarının kültürün tüm nimetlerinden, insan emeğinin tüm meyvalarından yararlanmalarına olanak sağlayacak bir davayı savunduklarını kavrayan, hisseden ve gören bir halk hiçbir zaman yenilmez.»⁽⁵⁾ İşte Büyük Anayurt Savaşının en başta gelen ve en önemli derslerinden biri budur. Sovyet halkı elde ettiği utku ile emperyalizmin serüvenci plânlarının her türlü perspektiften yoksun bulunduğunu kanıtlamış oldu: Sosyalist ülkelere karşı savaş saldırganlarının kendisi için tehlikelidir.

Faşizmin strateji uzmanları saldırılarını Doğuya yöneltirken besbelli ki Kızıl Ordu erlerinin, tüm Sovyet insanların ruh yüceliğini küçümsemişlerdi. V. İ. Lenin şunu belirtiyordu: «Her savaşta utku, eninde sonunda savaş alanlarında kanlarını akıtan yığınların ruhsal durumuna bağlıdır. Erlerin ruhunu besleyen, onları kardeşlerinin iyiliği uğrunda canlarını feda etme bilincine ulaştıran, akla gelmez güçlüklerle katlanmalarına yardım eden şey savaşın haklılığına inanmalarıdır.»⁽⁶⁾ Bu sözlerin doğruluğuna Büyük Anayurt Savaşı cephelerinde kaç kez tanık oldum! Silâh arkadaşlarımın nefret ettikleri düşmanın ezilmesi ve sosyalist yurdumuzun faşist canavarlardan kurtarılması için eşi görülmemiş kahramanlıklar yap-

(4) L. İ. Brejnev, Lenin'in yolunda, c. 2, Moskova, 1970, s. 92.

(5) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 38, s. 315.

(6) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 41, s. 121.

tıklarına ve özverilerde bulduklarına tanık oldum. Örneğin, düşmanın beton sığınağının mazgalını, sürekli ateş noktasını göğsüyle tıkayan Aleksandr Matrosov'un kahramanlığına bütün dünya tanık oldu. Onun bu örneğinin savaş yılları boyunca 200 kez yinelandığını herkes biliyor mu? N. Gastello'nun ateş alan uçağını Hitlerci askerlerin üstüne yöneltmesi gibi bir hareket de 70 kezden fazla yinelandı. Biz savaş malûlleri Sovyet halklarının Alman-faşist saldıncılarına karşı yürüttükleri kahramanca savaşım tarihinin sayfalarına yazılmış daha nice yiğitlik olayını anımsamaktayız. Aralarından 11 bin 603 kişinin yurdumuzun en büyük, en yüksek nişanı olan «Sovyetler Birliği Kahramanı» başta olmak üzere 7 milyondan fazla askerin nişan ve madalyalar kazanmış olmaları bunun en büyük kanıtıdır.

Hitlercilerin Sovyetler Birliği'ne karşı saldırılarının başarısızlıkla sonuçlanması sosyalist düzenin büyük olanaklarını, dayanıklılığını ve yaşam gücünü ortaya koydu. Sovyetler Birliği son derece büyük kayıplara uğradığı, onca yıkıntı ve güçlüklerle karşı karşıya kaldığı halde, sadece ayakta kalmakla yetinmedi, ileri doğru büyük adımlar attı. Sosyalizmin sarsılmaz gücünü en inandırıcı biçimde ortaya koyan utkumuz, aynı zamanda başkalarının varlıklarına göz dikenler, askersel serüvenlere düşkün olanlar için önemli bir uyarı oldu.

Sovyetler Birliği'nin savaş sonucunda uğradığı büyük zararlardan sonra, savaş sonrası yıllarda komünizmin maddesel temelini kurmada gösterdiği büyük başarılar inanılmayacak ölçüler aldı. İlk beşyılıkların verilerinde kat kat artış görüldü. SSCB, onuncu beşyılığın son yılı olan 1980'de 1.295 milyar kilovat-saat elektrik enerjisi, 603 milyon ton petrol ve 704 milyon ton maden kömürü elde etti. 1940 yılına kıyasla bunlardan birincisinde artış 26 kez, ikincisinde 19 kez, sonuncusunda ise 4,3 kez oldu. Bu arada çelik ve dökme demir üretimi defalarca arttı, Sovyet halkının genliği ve kültür düzeyi ölçülmiyecek derecede yükseldi. «SSCB'nin 1981–1985 yılları ve 1990 yılına kadarki dönemde ekonomik ve sosyal gelişmesinin ana doğrultuları» adı altında, SBKP'nin 26. Kongresi'nde kabul edilen belgede son derece büyük perspektifler belirlenmiştir.

Yurdumuzun barış koşulları içindeki ekonomik kuruculukta elde ettiği başarılardan haklı bir gururla söz ederken, şunu da görmezlikten gelmiyoruz: Eğer dört yıllık savaş olmasaydı, eğer savaşın sonuçlarını ortadan kaldırmak, yaraları sarmak için son derece gergin çalışmalarla geçen, büyük maddesel ve parasal kaynaklar gerektiren yeniden kuruculuk dönemi olmasaydı, 1990'a kadar ulaşmayı plânladığımız düzeye çoktan erişmiş olacaktık. Bu da, savaştan ders çıkarılmasını gerektirmektedir, çünkü emperyalist devletlerin savaş arifesindeki akla sığmaz caniyane politikaları sonucunda meydana gelen feci kayıplar olmasaydı, sadece Sovyet-

ler Birliği değil, bütün insanlık en önemli sorunlarının çözüme bağlanmasında çok daha ileri gitmiş olurdu.

Faşizmin ezilmesi kapitalizmin temellerini sarstı, halk yuğunlarında devrimci eğilimler uyandırdı ve birçok ülkede köklü sosyal-ekonomik değişimler yapılması için elverişli koşullar sağladı. Faşizmin yenilgiye uğraması, tarihin gidişini derin ölçüde etkiledi, birçok halkın ve devletin yaşamında dönüm noktası oldu. Bununla beraber, komünistler hiçbir zaman dünya savaşlarını toplumsal gelişmeyi belirleyen etmen saymamışlar, insanlığın sosyalizme doğru ilerleme perspektiflerini savaşa bağlamamışlardır. İkinci Dünya Savaşının başlamasından birkaç yıl önce Komintern'in VII. Kongresi «komünistler, peşinden devrimi getirecek diye, savaştan yanadırlar» biçiminde ileri sürülen iftirayı kesinlikle reddetti. (7) Tam tersine, komünist partilerinin işçi hareketinin son amaca ulaşmasına yönelik savaşımı, daima emperyalist savaşlara karşı yürütülen savaşıma bağlıdır. Palmiro Togliatti, adı geçen kongrede: «Biz, barışı yufka yürekli Tolstoycular oldukumuz için değil, devrimin utkusuna yönelik koşullar yaratmak istediğimiz için savunuyoruz» (8) demiştir.

Geçen savaştan çıkarılan ve çağımızın tüm tarihinin doğru olarak anlaşılmasında büyük bir önemi olan güncel askersel-politik ders şudur: Barış ile sosyalizm birbirinden ayrılmaz şeylerdir. Savaş yıllarında cephe-den cepheye koşanlar, barışın Sovyet insanları için ne demek olduğunu ve kendilerine neye mal olduğunu çok iyi bilirler. Bizi kimse korkaklıkla suçlayamaz. Savaş döneminde bütün dünya Sovyet yurdunu savunanların yuğitliğine hayran oluyordu. Biz bugün de kimseden korkmuyoruz. Sovyetler Birliği, kendi güçlerine güvenemediği için değil, her şeyden önce Sovyet halkına, kardeş sosyalist ülkeler halklarına yapıcı plânlarını gerçekleştirmeleri, yeni toplumu kurmaları için gerekli dış koşulları sağlamak amacıyla barıştan ve barışçı işbirliğinden yanadır. Bu nedenledir ki, savaş tehlikesinin azaltılması, silâhlanma yarışının engellenmesi, bütün dünyada barışın sağlanması uğrundaki savaşım L. İ. Brejnev'in SBKP'nin 26. Kongresi'nde belirttiği gibi «partinin ve devletin dış politika faaliyetinin başlıca doğrultusu» olarak kalmaktadır. Bunun yanısıra komünistler, haklı savaşları, sosyalist kazanımların savunulması için yapılan savaşları, ulusal kurtuluş hareketlerini, halkların emperyalist ezgiye karşı ayaklanmalarını desteklemişler ve daima destekliyeceklerdir.

İkinci Dünya Savaşının önemli derslerinden biri de, Sovyetler Birliği silâhli güçlerinin devletimizin enternasyonal özünü, ideoloji ve politikasının yasal sonucu olan kurtarıcı görevini de bir kez daha doğrulamiş ol-

(7) Komünist Enternasyonal'in 7. Kongresi kararları. Moskova, 1935, s. 33.

(8) Erkoli. Emperyalistlerin yeni bir dünya savaşı hazırlıkları karşısında Komünist Enternasyonal'in ödevleri üstüne. Rapor ve kapanış konuşması. Moskova, 1935, s. 53.

masıdır. Sovyetler Birliği'ne her çeşit yayılma eğilimi yabancıdır. Bizde savaş yapılmasını, ya da savaş hazırlığına girilmesini, böylelikle de zenginleşmeyi isteyen sınıflar, toplumsal katmanlar, meslek gurupları yoktur. SSCB, ne yabancı hammadde kaynaklarına göz dikmiştir, ne sınırlarını genişletmeyi istemektedir, ne dünyada politik egemenlik kurmaya niyetlidir, ne de silâh zoruyla başka ülkelerdeki düzeni değiştirmeyi düşünüyor. Sovyet ordusu hiçbir zaman başka topraklar elde edilme amacıyla görevlendirilmemiştir. Biz silâhlarımızı – bunu dostumuz olmayanlar da bilirler – ancak Sovyet halkını, özgürlük ve yeni bir düzen için savaşanları, halkları kapitalizmin kölelik zinciriyle bağlamaya kalkışanlara karşı kullanırız.

SSCB, faşizme karşı savaşta askersel ve ekonomik gücünü olduğu kadar, başta uluslararası komünist ve işçi hareketi olmak üzere, yeryüzündeki ilerici güçlerin geniş ölçüdeki dayanışmasına da belbağlıyordu. Komünistlerin geniş emekçi kitlelerinin Sovyet halkıyla dayanışmaya seferber edilmesinde oynadıkları rol başta geliyordu.

Böyle olsa da, ne yazık ki, İkinci Dünya Savaşı önlenemedi. Bunun nedenlerinden biri, Sovyet hükümetinin bütün çabalarına karşın, Avrupa'da kollektif bir güvenlik sisteminin kurulamamasıdır.

Bugün durum, birçok bakımlardan eskisinden farklıdır. Artık sosyalist toplulukla, komünist ve işçi partileriyle birlikte, savaş tehlikesine karşı yürütülen savaşımında sosyal-demokrat partiler, sendikalar, barışçı örgütler, dinsel çevreler gibi çeşitli toplumsal ve politik akımların temsilcileri, dünya kamuoyunun yeni yeni katmanları yer almaktadır. Barış uğrunda savaşımında önemli bir gücü de, yeni kurtulmuş ülkeler oluşturmaktadır.

Böyle olsa da, bugünkü koşullar içinde de, savaşa karşı olan güçlerin birleşmesi sorunu, geçen savaşın başlamasından biraz önce Dimitrov'un belirttiği «savaş sorunu ulusal bir sorun değildir, bu, uluslararası bir sorundur ve burada uluslararası eylemler gereklidir», görüşünün bu güçler tarafından kavranması sorunu gündemden düşmemiştir. Savaşın uyarıcı derslerinden biri de, tüm barışçı devletlerin saldırganlara karşı kollektif bir direniş örgütleyebilmeleri için Avrupa'da ve diğer bölgelerde tek güvenlik sisteminin kurulması gereğidir.

Geçen yıl Sofya'da toplanan Dünya Halklarının Barış Parlamentosu şunları belirtti: «Barışın korunması ve güçlendirilmesi olanağı vardır. Fakat bunu hiçbir ülke, hiçbir halk, hiçbir parti ve hiçbir örgüt tek başına başaramaz. Barış davasına karşı düzenlenen kanlı suikasti, ancak ortak savaşımımızla engelleyebiliriz. Tutulacak başka yol yoktur!».

Uluslararası gelişmede köklü ve dönüşsüz bir değişimi sağlayabilecek, belbağlanabilecek bir uluslararası güvenliği sağlayabilecek güç ancak dünya ölçüsünde geniş cepheidir.

Büyük Anayurt Savaşından bu yana 40 yıl geçmiş bulunuyor. Bu zaman içinde yaşama yeni yeni kuşaklar katıldı. 50 milyondan fazla insanın kurban gitmesine neden olan en büyük dünya trajedisinin suçluları olan Alman faşistlerinin elebaşları lâyıık oldukları cezayı gördüler. Uluslararası askersel mahkeme «saldırgan savaş kundakçılığını en ağır uluslararası cinayet» sayarak saldırganların cezasız kalma işlemine son verdi.

Fakat vaktiyle faşizmi yaratan emperyalizmin gerici çevreleri, bugün de başlıca saldırgan güçtür ve savaş tehlikesinin kaynağıdır. Besbelli ki, bunlara İkinci Dünya Savaşının sonuçları yetmemiştir. Birçok ülkelerin kapitalist cepheden ayrılmaları, dünya sosyalist sisteminin kurulması, birçok halkların sömürgecilik köleliğinden kurtulması, Sovyetler Birliği'nin uluslararası saygınlığının artması gibi etmenler, emperyalizmin politikasındaki anti-sovyet eğilimleri güçlendirmektedir. Savaşın sonraki ilk yıllarda başlıca kapitalist devletlerdeki saldırgan güçlerin ülkemize karşı örgütledikleri hücumlar unutulmamıştır. Onlar bugün de savaş hazırlıklarını «Sovyet tehdidi» gibi uydurmalarla dayandırmaktadırlar.

Bu güçlerin silâhlanma yarışını kızıştırmaları, barış için büyük bir tehlike oluşturmaktadır. Örneğin, ABD'nin yıllık askersel harcamaları 150 milyar dolara yükseldi ve durmadan da artmaktadır. Bu paraların önemli bir kısmı yeni tip stratejik nükleer silâhların hızla geliştirilmesi için harcanmaktadır. «MX» tipinden kıtalararası mobil roketlerin ve «Traydent-2» denizaltılarına yerleştirilen balistik roketlerin geliştirilmesi, yeni stratejik bombardıman uçaklarının yapılması için çabaları harcanmaktadır. Bunlar hazırlanırken insanlık için son derece tehlikeli sonuçlara yol açabilecek olan yeni askersel («sınırlı» nükleer savaş ile ilgili 59 sayılı direktif cinsinden) doktrinler ortaya sürülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri yeni sistem nükleer roketlerin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesi kararını NATO'ya dayattığı gibi, ayrıca nötron silâhlarını da yerleştirmeye niyetlenmektedir.

Elbette ki, 30'lu yılların Almanyası ile günümüzün en büyük emperyalist devleti arasında, politik yaşamın gelenekleri, devlet mekanizmasının örgütlenmesi ve işlevleri, bağlaşıklar sistemi vb. bakımından oldukça önemli farklar vardır. Şu var ki, ABD yöneticilerinin kamuoyunu etkilemede, politikalarını ideolojik bakımdan açıklamalarında ve uluslararası alandaki somut eylemlerinde nazilerin propaganda kaynaklarını andıran birçok öğeleri görmemek mümkün değildir. Dünyayı, bolşevizmin «saldırganlığı» uydurmasıyla korkutan ve savaş Komintern'e karşı savaş bayrağı altında başlatan faşistler gibi, bugün emperyalizmin ideologları da «özgür dünyayı komünist tehlikesinden koruma zorunluluğu» silâhına başvurumaktadırlar. Almanya'nın doğuya doğru yayılmasını «yaşamsal alan» sayarak, bunu haklı göstermeye çalışan nazi jeopolitik uzmanlarını örnek alan ABD'li yönetici çevreler Basra Körfezi'nde, Yakın-Doğu ve Hint Okyanusu bölgelerindeki müdahaleci hareketlerini «varoluşlarını sürdürmeyi»

güvence altına almak zorunluğ u ile haklı göstermeye kalkışıyorlar. Bu çevreler koskoca bölgeleri «yaşamsal çıkarları»nın sınırları içinde olduğunu ilân etmekte, buralardaki halkların iradesini hiçe sayarak asker bulundurmakta ve üsler kurmaktadır.

Sovyetler Birliği'ni «devrim ihracı» ile, uluslararası terörizmi (Washington'da, ulusal kurtuluş sürecini aşığ ılamak için bu ad verilmektedir) desteklemekle suçlandıran ABD emperyalizmi, karşı-devrim ihracını devlet politikası haline getirmiştir. Buna, Amerikan emperyalizminin Demokratik Afganistan Cumhuriyeti'ne karşı ilân edilmemiş savaşa katılması, Salvador'daki halk düşmanı cuntaya ve Angola'da Unita adı altında toplanan terörist guruplara yaptığı yardım tanıklık etmektedir. Uluslararası anlaşmalara birer kâğıt parçası gözüyle bakan nazi hükümeti gibi Amerika Birleşik Devletleri de, uluslararası ilişkilerle ilgili kural ve normlara tamamiyle kayıtsız kalmaktadır. ABD, birçok güncel konularla ilgili görüşmeleri tek yanlı olarak kesmekte, ya da belirsiz bir süre için ertelemektedir, daha önce imzalanmış olan anlaşma ve sözleşmeleri çiğnemektedir. Askersel alanda üstünlük sağlama eğilimini Sovyetler Birliği'ne mal eden Pentagon, aslında tüm stratejik ve konvensiyonel silâhlarda üstünlük sağlamaya çalışmaktadır. Emperyalist devletlerin, örneğ in Pekin'deki hegemonyacılar gibi Sovyetler Birliği'ne karşı kinlerini ve toprak isteklerini açıkça ortaya koyanların askersel güçlerini artırmaya yönelik plânları tarihin derslerinden herhangi bir sonuç çıkarmadıklarını ortaya koymuyor mu?

Bugünkü durum, tedirginlik uyandıracak niteliktedir. Böyle olsa da, bu durum kırk yıl öncekinden kökten farklıdır. Günümüzde uluslararası ilişkilerde emperyalizmin yeni bir dünya savaşı kundaklamasını oldukça önemli ölçüde güçleştiren birçok etkenler rol oynamaktadır. Bunların başında uluslararası alanda sınıflar ve toplumsal güçler arasındaki değişiklikler ve sosyalizm yararına gelişme eğilimleri yer almaktadır. Sosyalizm ile emperyalizmin askersel güçleri arasındaki denge de değişti. Artık, ABD sadece nükleer silâhlar üzerindeki tekeli değil, aynı zamanda Atlantik ile Pasifik'te güvenle dolaşma ayrıcalığını da yitirmiştir. Çünkü Sovyetler Birliği ile tüm sosyalist topluluğ un elindeki savunma araçlarının yüksek derecede etkili olduğunu görmektedir. Bugün yığınsal kırım silâhları nicel ve nitel bakımdan öyle bir düzeye gelmiştir ki, savaş, politik amaçlara erişmek için bir araç olmaktan çıkmıştır. Nükleer bir savaşta utku düşünmek akılsızlıktan başka bir şey değildir ve bunu gerçekçi olan bütün politikacılar anlamaktadır.

Ama, her ne kadar nükleer savaş kaçınılmazdır diye bir sorun yoksa da, böyle bir savaşın patlayabileceğini akıldan çıkarmak ta gerekmez. Dünya halklarının SBKP'nin 26. Kongresi'nde ileri sürülen yeni dış politika girişimlerini o kadar büyük bir dikkat ve ilgiyle karşılamaları bundan

ileri gelmektedir. Yeryüzündeki iyi niyetli insanlar Sovyet devletinin kurucusu V. I. Lenin'in ortaya attığı barışçı dış politika ilkelerinin, savaşın engellenmesi sorununun insanlığın baş sorunu haline geldiği bugünkü koşullar içinde de yapıcı ve ardıcıl olarak gerçekleştiğine bir kez daha tanık oluyorlar.

Büyük Anayurt Savaşı halklara birçok şeyler öğretti. Ne var ki, bundan böyle de savaşın deneyimlerine tekrar tekrar dönmek gerekecek. Emperyalizmin saldırgan güçleri, uluslararası durumun kötüleşmesine neden oldukça, ve savaş ocakları meydana getirdikçe tarihin verdiği dersleri benimsemeyenleri hiçbir zaman bağışlamadığını anımsamalılar. Ve şunu da anımsamalılar ki, bugün üçüncü bir dünya savaşını kundaklamak isteyenlerin karşısında güvenilir bir güç: Sosyalist topluluğun politik, ekonomik ve askersel gücü, uluslararası işçi sınıfının ve onun politik öncüsü komünist ve işçi partilerinin, ulusal kurtuluş hareketinin birliği yer almaktadır. Onların barış iradesini dünya hegemonyasına aday olanlardan hiç kimse görmezlikten gelemez.

Ben böyle düşünüyorum ve eminim ki, arkadaşlarım olan Büyük Anayurt Savaşı mamülleri de aynı inançtadırlar. Onlar, saçlarına ak düşmüş olsa da, bugün barış davasına gençliklerindeki savaşkan enerjiyle, kafaları ve gönülleriyle hizmet etmektedirler.

Halkla kopmaz bağlar

Babrak Karmal

*Afganistan Demokratik Halk Partisi MK Genel Sekreteri,
Devrim Konseyi Başkanı ve Afganistan Demokratik Cumhuriyeti
Başbakanı*

Nisan Devrimi üzerinden üç yıl geçmiş bulunuyor. Bizleri, Afganistan'ın yazgısında dönüm noktası olan olaylardan çok kısa bir süre ayırıyor. Dünyada en geri kalmış ülkelerden biri olan Afganistan (eğitim-öğretimde gelişme bakımından 127'inci, sağlık durumu bakımından 119'uncu yerde), sosyal ve ekonomik ilerleme ufuklarına doğru nice güçlüklerle tırmanmaya başladı. Böyle bir yola koyulma olanağı herşeyden önce Rusya'da Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'yle açılmıştı. Bugün gezegenimizin çehresi nice halkların kahramanlık destanları oluşturan eylemleriyle değişiyor. Bunlar arasında, Afganistan Demokratik Halk Partisi'nin (ADHP) yönetmenliği altında çalışmakta, savaşmakta olan halkımız da var.

Üç yıllık devrim ne demektir? Bazı hallerde alışılmadık özel önlemlere başvurmamız gerekiyor. Bilindiği gibi, toplumsal gelişmemizde köklü bir dönümün başında bulunuyoruz; her utku, tutucu ilişkileri ve kurumları yıkıp ortadan kaldırmakla bağlı, halkı dikkat ve özenle geleceğe yöneltme, yaşamını ilerici bir düzen temelinde oturtma çalışmalarlarıyla bağlı olağanüstü bir yoldan geçilerek elde ediliyor. Geçtiğimiz yıllar, bizim için, yepyeni bir deneyimi benimseme, uygulama, ülkenin gelişmesinde gerek nesnel durum ve koşullardan, gerekse insanların öznel anlayış ve tutumundan ileri gelen nice hatalara düştüğümüz, olağanüstü çabalar harcadığımız yıllar oldu. Parti kahramanlığa eşit birçok ağır sınamalardan geçti. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi sayfalarında artık yayınlanmış olan yazılarda, hain Amin yönetiminin acı günlerinden, ülkemizde yeniden kuruluş döneminin ilk evresini gerçekleştirmede yer verilen çeşitli hatalardan sözedildi. (1) Bu sınırlamalardan sonra devrimimizin yeni evresi başladı. Bu evre ADHP'nin sağlıklı güçlerinin, ülkemizdeki uygulamada kendi çıkarıcı tutkularını emperyalist güçlerin desteğiyle gerçekleştirmeye koyulan bir avuç vatan haini üzerinde elde ettikleri utkunun başlangıcı oldu. Bu evre, devrimimizi, Amin takımının ihanete eşit eylemleri sonucunda yıkıma uğrama tehlikesinden, dış ülkelerden içeri sokulan kiralık şebekelerin ve yerli karşı-devrim güçlerinin darbelerinden kur-

(1) Bak. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi, 1980, s. 4 – B. Karmal'la söyleşi; Sayı 9'da S. A. Keştmand'ın yazısı. – Not. red.

tardı. Sovyetler Birliği'nin tam zamanında gösterdiği kardeşçe yardım, bu korkunç tehlikeyi gidermemize, Afganistan'ın ilerici devletler kampında tutunmasını sağlamamıza olanak verdi.

Nisan Devrimi tutunabildi, yerleşti. Bu gerçekte, üç yıllık dönemin temel sonuçlarından biridir. Ama bu sonuca, büyük sıkıntılar ve çabalar pahasına varılabildi. Bizim için tarihsel bir dönüm noktası olan 7 Saur 1357 (27 Nisan 1978)'den tam bir ay sonra, Pakistan topraklarında, Demokratik Afganistan'a karşı saldırıların kaynaklandığı ilk üs meydana getirildi ve üzerinden elele veren ve ADHP'militanlarını yoketmeye girişen karşı-devrimcilerin kıyıcı sınıfsal terörünü sırtımızda hissetmeye başladık. Partimizin tümünü böyle bir yazgı bekliyordu.

Yeni Afganistan'ın varlığının daha ilk günlerinde, uluslararası gericilik, bize karşı, uzak perspektifli amaçları olan amansız bir savaş açtı. Bu gericilik, ya devletimizi yeryüzünden tamamen silmek, ya da onu çeşitli ülkelere bağlı hale getirmek istiyordu. Bū cümleden olarak, öncelikle Puştun'ların yaşadığı doğu ve güney Afganistan topraklarını Pakistan'a; kuzey kesimlerini Çin'e vermeyi, Kabil'de de, Amin'in ya da dolaylı veya dolaysız CIA'ya bağlı, iktidar düşkünü bir başka kariyeristin başkanlığında bir terörcü hükümet meydana getirmeyi düşünüyorlardı. Ama, biz, bu korkunç komployu suya düşürmeyi ve en karmaşık sürekli saldırı koşulları altında, seçtiğimiz yolda hareketimize devam etmeyi başardık.

Parti, ilk evrenin ibret derslerini eleştirisel açıdan değerlendirdikten sonra, uzun vadeli bir gerçekçi program, daha sonra göreceğimiz gibi, amaca uygun biçimde yaşama geçirilmekte olan bir program hazırladı. Daha devrimin tarihsel dönüm noktasından önce, yeni toplumu kurma savaşımının hedefleri, bu hedefleri gerçekleştirmeye götüren yollar, yani ulusal-demokratik dönüşümler yolu belirlendi. Bundan sonra kabul edilen direktifler «Devrimci Ödevlerin Ana Doğrultuları» adlı belgede somutlandırıldı. Ne var ki, düşünülen reformların hangi tempolar ve yöntemlerle gerçekleştirileceği, tüm yurtsever sınıflar ve katmanlarla sağlam ve uzun süreli ilişkilerin nasıl oluşturulacağı sorunu yanıtsız kalıyordu. Belirli sorunların çözümünde yaratıcı araştırmayı kılavuz edinmemiz gerekiyordu. Ama Amin'cilerin iradeci davranışları ve her fırsatta araştırmacı düşünüyü boğmaya kalkışmaları yüzünden, yaratıcı araştırma yöntemi uygulanamıyordu.

Yeni evre, öznelcilikle, iradeci tahriflerle tamamen ilişiyi kesme anlamına geliyordu. İlerici erk, ülkede yasallığı ve demokratik kuralları yeniledikten, cezaevlerinden ADHP üyesi binlerce kişiyi, kabile öncülerini, iş çevreleri ve din kurumları temsilcilerini çıkardıktan sonra, çeşitli sınıflarla karşılıklı ilişkileri düzenleme ilkelerini açıkça belirledi, ulusal sorun ve din konusundaki tutumunu açık ve kesin bir biçimde ortaya koydu.

Geçici Anayasa'nın («Afganistan Demokratik Cumhuriyeti'nin Temel İlkeleri») ilan edilmesi çok olumlu karşılandı. Ülke, işçilerin, köylülerin, sanat-kârların, hayvancılıkla uğraşanların, aydınların ve bütün uluslardan ve etnik gruplardan diğer demokratik ve yurtsever elemanların bağımsız, demokratik cumhuriyeti olarak ilan edildi. Partinin ve devletin program hedefleri ADHP MK Tezlerinde, aynı zamanda Parti Plenumlarının kararlarında geliştirildi. Böylece kabul edilen belgeler, bizleri, reformları gerçekleştirmede somut bir yaklaşımla donatıyor, parti eylemcileri için, savaşımın ve çalışma yaşamının çeşitli kesimlerinden bütün emekçiler için bir kılavuz oluşturuyor.

Bugün, devrimciler, hazırlamış oldukları programın gerçekten bilimsel nitelik taşıdığını, tarihsel geçmişin ve atalarımızın oluşturduğu geleneklerin özelliklerini dikkate aldığını açık bir biçimde kanıtlamış bulunuyorlar. Böyle bir program, yeni toplum savaşçılarının göğüs gerdikleri nice sınama ve sınavlardan sonra bile, milyonluk yığınlar oluşturan işçileri ve köylüleri, yurtsever aydınları, din çevrelerini, ülkede yerleşik ulusları ve kabileleri devrimden yana kazanabilecek niteliktedir.

Ülkemizde, emekçi halkın ön saflarında, yürüttüğü savaşım krallığın alaşağı edilmesi ve arkasından da Davut diktatörlüğünün devrilmesi saatini yaklaştıran genç işçi sınıfımız yürüyor. İşçiler, devrimimizin yeni evresini karakterize eden değişimleri destekliyorlar. Bu da gayet doğaldır. Partimiz, işçi sınıfının konularında yer alıyor, bu sınıfın çıkarlarını savunuyor. Ülkede iş yasaları çıkarıldı. Bu yasalar, insana yaşarış çalışma koşulları – hafta tatili, dinlenme izni, emeklilik hakkı, üretim yönetimine katılma olanağı vb. – sağlıyor. Emekçilerin toplumsal rolünü artırma, yaşam koşullarını iyileştirme ve gençliğini yükseltme yönünde birçok çalışmalar yapılıyor. Yeni Afgan yılı başından itibaren (21 Mart), devlet sektöründe iş ücretleri % 26,6, düşük ücretli işçiler arasında ise % 40–50 artırıldı. Hükümet, özel kuruluşlarda da – sahiplerinin rızasıyla – ücretlerin artırılması gerektiğini düşünüyor. Saflarında 160 bin kişiyi birleştiren Sendikalar Birliği'nin Birinci Kongresi, emekçilerin etkinliğini hissedilir derecede artırdı.

İlerici erkin köylülerle ilişkileri de güçlendi. Devrim, köylülerin yazgısına özen gösterdiğini, artık çıkardığı ilk kararnamelerle – tefecilere olan borçların kaldırılması, topraksız ve az topraklı köylülere toprak verilmesi vb. – ortaya koymuş bulunuyor. Ne var ki, sözkonusu kararnamelerin yaşama geçirilmesi, işlenen hatalar yüzünden, Amin'in ihaneti yüzünden, gericiiliğin dolaysız sabotajları yüzünden, peşinen belirlenen ölçülerde mümkün olamadı. Resmi belgelerde, toprak reformu uygulaması boyunca yaklaşık 300 bin aileye toprak verildiği açıklandıysa da, gerçekte bunların çoğu, ya erke güvencesizlik yüzünden, ya da büyük toprak sahiplerinden korktukları için, sözkonusu haklarını kullanmadılar. Biz şimdi toprak refor-

muna ilişkin dönüşümleri gerektiği gibi sonuçlandırmaya çalışıyor, buna paralel olarak da çağdaş bilim ve teknik temeli üzerinde tarımı modernleştirmeyi öngören geniş bir program uyguluyoruz. Köyün yaşamını yenilemeyi, kooperatif hareketini etraflı biçimde açındırmakla gerçekleştirmeyi öngörüyoruz. Devlet kooperatiflere 1 milyar afgan (2) tutarında kredi açtı, tarım ürünleri alım fiyatlarını artırdı. Bu hareket, başlangıçta, 183 bin aileyi kapsıyor.

Buna karşın, köylülerin büyük çoğunluğu örgütsüz kalıyor. Bunların da kooperatif üyeleri arasına katılmaları gerekiyor. Yakın geçmişte yapılan Tarım Kooperatifleri Birinci Kongresi'nde, bu kuruluşların örgüsünü genişletme ödevi gündeme getirildi. Esnaf ve sanatkarlar arasında kooperatifleşme hareketinde de büyük bir yaygınlaşma bekleniyor. ADHP, devletin yönetmenliği altında ve devletle işbirliği yoluyla, örgütlü köylü hareketinin, köyün ekonomik ve sosyal gelişmesine ilişkin en karmaşık sorunlara çözüm getirebileceğini düşünüyor.

Ulusal aydınlarla ilişkilerde de gelişme görülüyor. Devrimci aydın kadrolarının devrime büyük hizmetleri oldu; devrimin utkusunda büyük katkıları olduğu söz götürmez. İlerici aydınlar, krallığın alaşağı edilmesine doğrudan doğruya katıldılar, daha sonra Davut'un çürüyen rejimine son verilmesinde de kayda değer bir rol oynadılar. Ezgi altındaki alt katmanların her türlü haklardan yoksunluğu, yaşam sıkıntıları ve yoksulluğu, halkın ayaklanmasını çabuklaştırdı. Emekçi çıkarlarının sadık ve ardıcıl savunucusu olan partimiz, ilerici ulusal-demokratik hareketin başında yerini aldı.

Şimdi sorun daha geniş planda ortaya konuluyor: İlerici erkin ve anayurda bilgileriyle, mesleki becerileriyle yardım etmeye hazır olan bütün namuslu yurtseverlerin işbirliği. Devrimci sürecin yeni evresi bu yönde elverişli koşullar yarattı. Bu gelişme kendi yönünden, üretimde, eğitim alanında, sağlık hizmetlerinde çalışmakta olan uzman kadroların yapıcı eylemlere çekilmesine yardım ediyor. Ülkede, yazarların, ressamların, gazetecilerin örgütsel birlikleri oluşturuldu. Bu birlikler, yeteneklerini devrime adamaya hazır bulunan bütün yurtsever sanatçıları birleştiriyor.

Rejimin sosyal altyapısını genişletme süreci, işçi sınıfının zayıf bulunduğu, nüfus çoğunluğunun köylülükten oluştuğu ve göçebeliliğin yaygın olduğu geri bırakılmış ülkemizin özel koşulları içinde devam ediyor. Çokuluslu devletimizin birçok bölgelerinde hâlâ kabile yaşamı gelenekleri sürüyor. İslâmiyet kurumları toplumda etkili bir grup oluşturuyor. Parti uyguladığı iç politikada bütün bu özellikleri dikkate alıyor.

Biz, çalışmalarımızda, din çevrelerinin, aynı zamanda diğer toplumsal güçlerin tek, birleşik ve güçlü bir Afganistan'ın varlığından yana olduk-

(2) 43,5 afgan = 1 dolar. – Not. red.

ları, din çevrelerinde çoğunluğun yurtsever konumlarda yer aldığı düşün- cesinden yola çıkıyoruz. Amin grubu müslüman din adamlarının kişiliğin- de yeminli düşmanlar görüyor, inanç sahiplerinin dinsel haklarını çiğni- yordu. Ama devrimin yeni evresinde, vaktiyle devrimci erk ile din adamları arasında bozulan ilişkileri yenilemek üzere büyük çalışmalar yapıldı. Hü- kümet İslamiyete saygılı olduğunu tekrar kanıtladı. Cumhuriyet yönetimi, İslamiyetin büyük ve önemli rolünü ve aynı zamanda toplumun yaşamın- da yurtsever din çevrelerinin ve dine inanan bilginlerin rolünü tanıyarak, doğrudan doğruya başbakanın yönetimi altında bulunan bir İslam İşleri Dairesi meydana getirdi. Devlet, din adamları ve bilginlerden bir Dinayet İşleri Kurulu oluşturmakla, bu çevrelerin çıkarlarını en iyi biçimde göze- tebilecek, tapınakların, kutsal yerlerin korunmasına, Mekke ziyaretlerine vb. ilişkin sorunların çözümüne gereken ilgiyi gösterebilecektir.

Bu çabaların büyük sonucunu, Afganistan tarihinde ilk defa olarak toplanan Ulema ve Mollalar Konferansı da gösterdi. Konferansın aldığı kararda, *Afganistan Demokratik Cumhuriyeti* hükümetinin ülkenin geliş- mesine ve boy atmasına, Afgan halkının yaşam koşullarının iyileştirilme- sine, büyük bir özen gösterdiği, ülkemizde dindarların dinsel haklarının gerekten gözetildiği kaydediliyor.

Afganistan'da yerleşik halk grupları ve kabileler, devletin ülke içinde ve uluslararası alanda izlediği politik hattı benimsiyor, destekliyorlar. Hain Amin, ulusal gelenek ve göreneklere aykırı bir müdahaleye kadar gide- rek, ülkede devrimci erke karşı güvencesizlik tohumları saçmaya çalıştı. Anti-sömürgeyel geçmişle kıvanç duyan özgürlüksever Puştun kabileleri ve diğer halk grupları, doğal bir direnç gösterdiler, zorlamaya karşı ayak- landılar. Şimdi durum kökünden değişti. Bu cümleden olarak, yılın başın- da Kabil'de hükümet yöneticileriyle bir görüşme yapan Paktiya (dağlık bölge) kabileleri temsilcileri özetle şunları söylediler: «Devrimin yeni aş- masında, halkımızın benimsediği gelenekler gereğince, toplu görüşmeler düzenleme, kurullar oluşturma politikası uygulanmaya başlandı. Nice hükümlüler ceza evlerinden serbest bırakıldı. Aksakallılar artık saygı gö- rüyor. Tüfeğin ve tabancanın yerini görüşmeler alıyor... »

Bu çok anlamlı saptamanın ardında reel olaylar ve kanıtlar yer alıyor. Bizler, Amin keyfi yönetiminin, yasalara aykırı uygulamanın kökünü kazı- dıktan sonra ülke nüfusunu oluşturan kabilelerin ve halk gruplarının en saygıdeğer temsilcileriyle açık ve içtenlikli bir diyalog yolunu tuttuk. Bu kabile ve grupların yetkili heyetleriyle, gerek en yüksek düzeyde, gerekse yerel düzeyde sık sık toplantılar düzenleniyor. Yurdun bugünkü ve yarınki en önemli sorunları, karşılıklı saygı havası içinde, topluca görüşülüyor. Geçen yılın sonlarına doğru ve bu yılın ilk yarısında (1980-1981), devlet yöneticileri, bu gibi heyetlerle görüş değiş tokuşunda bulundular. Heyet- leri oluşturan kabile ve halk grupları temsilcileri de, Afganistan De-

mokratik Cumhuriyeti (ADC) hükümetini desteklediklerini, dışarıdan gelen saldırılara karşı ülkeyi savunmaya hazır olduklarını belirttiler. Bugün, yakın geçmişe kadar – Amin grubunun terörü yüzünden – erke karşı düşmanca davrananlar, örneğin Badahşan ilinin güneyinde, Lagman ve Kunar illerinde yaşayan Nuristan'lılar da hükümeti dörtelle tutuyorlar. Biz, onların, gönüllü olarak, Nisan Devrimi'ni, Afganistan'ın bağımsızlık, toprak bütünlüğü ve ulusal egemenliğini savunma konumu alma kararına büyük bir değer biçiyoruz. Bu ahalinin temsilcileriyle görüşmemizde, bizler de, kendilerine Nuristan'da geleneksel kurullar oluşturarak kendi yerel sorunlarını çözebileceklerini söyledik. Bu gibi kurul toplantıları, çeşitli kabilerin yerleşik bulunduğu birçok bölgede düzenli olarak yapıldı; bu toplantılara katılanlar hükümete güvence beslediklerini, hükümetin düşmanlarını da kendi düşmanları bellediklerini belirttiler.

Ülkede özel sektör temsilcileri, de son zamanlarda sık sık görüldüğü gibi, hükümete karşı yurtseverliğe yaraşır konumlar almaya başlıyor. 1978 ilkbaharında yapılan erk değişikliğinden beri, birçok işletmeci, ADHP tarafından saptanan ve açıklanan ekonomi politikasında, ülkenin ekonomik eylemine daha geniş ölçüde katılma olanağı görüyorlar. Ne var ki, bu olanağın, ancak Amin rejimine son verildikten ve ülke çağdaş gelişme aşamasına girdikten sonra yaratılan reel koşullarla ortaya çıktığı da biliniyor. Bu bakımdan, özel sektörde yaygın olan güvencesizliğin zararlı sonuçlarını giderme yönünde büyük çabalar harcandığını da belirtmemiz yerinde olur. Çünkü özel sektör baskılara üretimi yüzde 26 oranında düşürerek karşılık vermişti, devlet sektöründe de yüzde 4,5 oranında düşüş olmuştu.

Şimdi bir Ekonomik Danışma Konseyi kurulmuş bulunuyor. Bu Konsey, üç devlet bakanından başka, özel sanayi sektörü, ulusal tüccarlar ve ulusal sermayeciler temsilcilerinden oluşuyor. Ülkede politik durumu normalleştirme yönünde durmadan gelişen süreç, işletmecilerin eylemine elverişli yeni olanaklar açıyor, çeşitli ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm getirmek üzere devletin özalcilerle işbirliğine reel bir nitelik kazandırıyor. Devlet, özel sektöre, endüstriyel ve ticari kuruluşlar meydana getirilmesinde destek olmaya, bir yere kadar da yatırımların yönünü belirlemede ve hazır malı pazarlama yolları göstermede yardıma hazır bulunuyor.

Devrimci erk, iş çevrelerini özendirirken, bir yandan büyük sermayelerin tek tek ellerde toplanması tehlikesinden kaçınmaya olanak verecek bir politika uygulanması gerektiğini düşünüyor. Biz, herşeyden önce, kendi özel çıkarlarını yurtseverlik gereği ödevlerin karşısına koymayan kimselerle işbirliğine hazırız. Söz yok, yurtseverlik gereği ödevler herkesin kendi gücüne göre, yurdun ekonomik ilerlemesine, durmadan kalkınan ve güçlü bir devlet haline gelmesine katkıda bulunmasını gerektiriyor.

Afganistan'ın yeni gelişme evresine girmesi üzerinden sadece bir buçuk yıl geçmiş bulunuyor. Ve bugün ülkede bambaşka bir hava esiyor. Parti – devlet yönetimi, budan üç yıl önce benimsenip ilan edilen ideallere yığınların inancını yenilemeyi, onların desteğini sağlamayı başardı. İlerici erkin saygınlığı arttı. Partinin ve hükümetin, çeşitli yurtsever gruplarla, halkla dolaysız diyalogu beklenen meyvaları verdi. Bu olgu, herşeyden önce, onların, ülkede demokratik ve anti-emperyalist ödevleri gerçekleştirme yönünde gündün güne artan istek ve coşkularında beliriyor. Yurttaşlarımız, devrime gönüllü olarak hizmet etmek istiyor, onu içtenlikle savunma çabası gösteriyorlar. Kiralık haydutlardan oluşan şebekelerle savaşım için, ADHP üyelerinin, işçilerin, köylülerin ve gençlerin katılımıyla savaş birlikleri oluşturuluyor. Kabilelerin kendi aralarında meydana getirdikleri milis birlikleri devlet sınırlarının korunmasına yardım ediyor. Hükümet, birçok kabilenin, devrim düşmanlarına karşı savaşım için kendilerine silah verilmesi isteklerini olumlu karşılıyor ve yerine getiriyor. Afganistan'da, hain Amin'in baskıları yüzünden vaktiyle yurdu terketmek zorunda kalan nice yurttaşlar artık yerlerine dönüyorlar.

Kökü dışarıda düşmanın hücum ve saldırılarına karşı savaşmak için halkı sefeber etmek üzere partinin açıp geliştirdiği kampanya gerçek başarılar getirdi. En büyük düşman şebekeleri ezildi; ve bugün hükümetin ülkede savunu yeteneğini pekiştirmek için aldığı önlemler, artık tarihe karışan eski düzeni hâlâ silahla geri getirebileceklerini uman dış ve iç gerici güçlere karşı ciddi bir uyarı yerini tutuyor. Yakın geçmişte çıkarılan genel askerlik hizmeti yasası özellikle büyük bir önem taşıyor.

ADHP'nin ülkede durum ve koşulları normalleştirme, demokratik kuraları yerleştirme yönündeki büyük çalışmaları, bütün emekçi sınıfları arasında hararetle yankılar uyandırıyor. Bu bir yandan parti sıralarının gitgitde dolgunlaşmasında da görülüyor. Nice öncü işçiler, köylüler, askerler, subaylar parti sıralarına giriyorlar. ADHP Merkez Komitesi, bu parti sıralarına girme olayını, yığınların etkisini artırmaya, halkla ilişkileri derinleştirme ve güçlendirmeye yönelik eylemlerin önemli bir halkası sayıyor.

Kanımızca, ülkemiz dışarıdan gelen baltalama eylemlerine böylesine hedef olmasaydı, sözünü ettiğimiz ulaşımlar ve başarılar çok daha büyük olurdu. Ne var ki, düşmanlar en önemli alanda, Partinin ve hükümetin halk ile birlik ve bağlaşmasını bozma, devrimi yoketmek üzere onları birbirinden koparma alanında başarılı olamadılar, hedeflerine ulaşamadılar. Devrimin yeni evresinde, olaylar, düşmanların beklediklerinin tam tersine bir gelişme gösterdi. İlerici erk ile ulusal ve yurtsever güçler arasında, ancak gitgide artan tinsel güvenyeci, hak eşitliği ve kardeşliğe dayalı işbirliğini simgeliyen ilişkiler yenilendi veya yeni olarak kuruldu. 1980 yılı sonunda Kabil'de yapılan Ulusal ve Yurtsever Güçler Konferansı, bu olgunun yeni bir kanıtına dönüştü. Bu Konferansa bütün Afganistan'

dan ADHP üyeleri, işçiler, köylüler, aydınlar, halkın, etnik grupların ve kabilelerin temsilcileri katıldılar.

Konferans, en yakın gelecekte Ulusal Vatan Cephesi'ni oluşturmak üzere Kurucu Kongre'nin toplanmasına ilişkin tarihsel bir karar aldı. Bu Cephe, bütün sosyal ve politik örgütlerden, yurtsever ve demokratik katman ve sınıflardan, ülkede yerleşik halkın ve kabilelerin temsilcilerinden oluşacaktır. Artık söz konusu kongrenin pratik hazırlıkları başlamış bulunuyor. Cephenin meydana getirilmesi, ulusal-demokratik devrimi gerçekleştirmenin zorunlu koşulu olarak, ulusal durumu sağlığa kavuşturma yolunda, halkın birliğini güçlendirme yolunda önemli bir aşama olacaktır.

Ülkemizde toplumun ADHP tarafından yönetilmesi, seçtiğimiz politik çizgide başarıyla ilerlemenin güvencesini oluşturuyor. Parti, tarihsel Nisan Devrimi'nden çok önce ulusal ve yurtsever güçleri ısrarla birleşmeye çağırıyordu; devrim gerçekleştirildikten ve bu birlik için nesnel koşullar olgunlaştıktan sonra da bizler, bütün yurtseverlerin geniş bir vatan cephesinde birleşmeleri sorununu tekrar reel olarak gündeme getirdik. Parti, bu cephenin varlığında, halk yığınlarını örgütlemenin, ezgiden ve sömürden azat, yeni Afganistan'ı kurma sürecine bütün yurtsever güçleri çekmenin en iyi biçimini görüyor.

Cumhuriyetimizin yaşamında görülen içaçıcı ümit verici gelişmeler, ülke içinde devrim davasını benimseyen bütün savaşıncıları, ülke dışında da bize hararetle sempati duyanları candan sevindiriyor. Ne var ki, olayların şimdiki gidişi, halkın erkinin yeminli düşmanlarını, öncelikle dış gericiliği tedirgin ediyor, hoşlarına gitmiyor. Bu yasal bir olgudur. Temelde, Afganistan'a karşı girişilen komplo, zaten bu dış gericiliğin eseri, ABD emperyalizminin, Çin hegemonyacılarının ve onların şurada veya buradaki bağlaşıklarının en büyük uluslararası kıyıcı girişimi değil midir? Herkesce biliniyor ki, komplonun ipleri, Washington, Pekin, İslamabad, Er-Riyad ve Kahire'nin ellerindedir. Kiralık haydutların yönetimi ve eylemi, bu başkentlerden gerçekleştirilmekte, çarpıtılmış haberler ve yalanlar seli buralardan çıkmaktadır.

Emperyalist gericiliğin kalıplayıp yaydığı yalanlar, henüz oturmamış, çelişkiler içinde bocalayan, iskambil kağıdından köşk gibi her an çökeceği söylenen Afganistan teranesini durup durup yenileme hedefini güdüyor. Ülkede normalleşme süreci ne kadar başarıyla geliyorsa, emperyalist propaganda o oranda büyük yalanlara başvuruyor. Öyle ki, devrimci Afganistan'ın liderlerini kâh ortadan kaybolmuş, kâh intiharın eşiğine dayanmış gösteriyor; bu liderler sağ-salim olduklarına ve ülkeyi yönetmeyi devam ettiklerine göre, arada bir, Afganistan'ın şu veya bu kentinin haydutlar tarafından alındığı yollu haberler uçuruyor, arzu ettiklerini gerçekmiş gibi ileri sürüyorlar.

Emperyalizmin düzenlediği ve koordine ettiği düşmanlık kampanyası, kesintisiz ve uzun süreli bir nitelik taşıyor. Bu nedenle, kampanyanın ip-lerini çekenler, bu eylemlerinde bazı «kılavuz fikirler»i, bütün bu propa-ganda selini aynı akak içinde örgütleme ve yönleme hizmetine koştukları fikirleri benimsemiş bulunuyorlar.

Bu «fikirler» nelerdir?

Birinci fikir Afganistan'da devrimin, yerel toplum içinde tutunabileceği ortam yoktur, bu devrimin kökü dışardadır;

İkinci fikir: Nisan Devrimi İslamiyete, yerel adet ve geleneklere düş-mandır;

Üçüncü fikir: Devrimci rejim Sovyet «yaratık»ıdır ve bundan ötürü de yasa-dışıdır.

İşte yurdumuza karşı bütün ideolojik kundaklamalarda, pratik olarak, bu düşüncelerden yola çıkıyorlar.

Nisan olayları, daha başlangıçta, burjuva basını tarafından «Moskova yanlısı askersel darbe» olarak nitelendi; devrim olayının kendisi ise susku ile geçirildi. Yeni evrenin başlamasından ve ülkenin Amin kliği ezgi-sinden kurtarılmasından beri de, emperyalist propaganda aygıtı, her çareye başvurarak, Nisan Devrimi'nin halk arasında güya kökü olma-dığı, onun geçmiş ve şimdiki tarihine yabancı bulunduğu düşüncesini dayatmaya çalışıyor.

Şimdi bir de olaylara ve gerçeklere bakalım. Onbeş yılı aşkın bir süre önce, Afganistan'ın toplumsal gelişmesinde değişiklik ve yenilikler oldu. Bunlar ülkenin yazgısında çözücü bir rol oynamalıydı. Zamanını yaşamış olan feodallerin ve feodalizme kadarki ilişkilerin, kıyıcı bir sosyal ezgiyle bağdaşması, ülkede nesnel olarak sınıfsal çelişkilerin derinleşmesine yol açıyordu. Emekçilerin feodal çiftlikçiler ve hanlar tarafından sömürülmesi, yoksulluk geniş yığınların protestolarına yolaçıyordu. Birçokları yaygın-laşan haksızlıklar ile krallık rejimini birbirine sınıksı bağlı şeyler olarak görüyordu. Bu egemen düzene karşı savaşım, illegal olduğu kadar, açık aksiyonlar biçimini de alıyor ve bu savaşım kent emekçi katmanları, işçiler, aydınlar büyük ölçüde katılıyorlardı. 1950'lerde ve 60'lı yıllarda oluşan ulusal-demokratik harekete partimiz önderlik ediyordu.

ADHP'nin doğuşu, o zamanki toplumda radikal değişiklikler uğrunda savaşımı yönetme yeteneğine sahip bir öncü güç gereksiniminin, bu nesnel toplumsal gereksinimin yanıtı oldu. Parti, daha erk partisi haline gelmesinden çok önce, krallık düzenine karşı çıkışlarıyla halk arasında tanınıyor, biliniyordu. Partili yoldaşlarımız gösteriler, yürüyüşler, grevler örgütüyor, basında ve parlamento kürsüsünde söz aldıkça, ezgi ve sömü-rü rejimini olanca içyüzüyle açığa vuruyorlardı. ADHP parlamento gru-

bunun eylemi (60'lı yıllarda) bu bakımdan büyük bir önem taşıyordu. ⁽³⁾ Parti, gerekli kadroları emekçi yığınlardan ve demokratik düşünceli aydınlar arasından alıyordu. Bu cümleden olarak, ordunun subay kadrosu arasında da yabana atılamayacak bir etkisi vardı. Bu etki ve başarı, 1973 yılında krallığa karşı alıp yürüyen çıkışların başlangıcında, daha sonra da Nisan Devrimi sırasında, gerekli hazırlıklar bakımından çok büyük bir rol oynadı. Biz bu eylemlerimizle, toplumda kozmetik, allayıp pullama diyebileceğimiz değişikliklerden çok daha ötelere gitmeye hazır olduğumuzu gösterebildik. Nitekim, feodallerin ve bürokratik doruğun bütün ayrıcalıklarını koruyan «aristokratik» Davud Cumhuriyeti zamanında, işte böyle göz boyama değişiklikleri gerçekleştirilmişti.

Bu bilinen olayları ve gerçekleri, yaşamın kendi çelişkileri içinden devrimin nasıl doğduğunu göstermek için anımsatıyorum. Devrimimizi adeta bir «tarihsel anomali» olarak gösterme yeltenişleri bilim-dışıdır ve gerçekliğe aykırıdır.

Devrimci düşünceleri Afganistan halklarının ve kabilelerinin gelenekleriyle çelişik gösterme tutumu da böylesine kasıtlıdır. Ulusal geleneklerin dışında devrim olamaz. İlerici hareketin her zaman halk yığınları arasında kökleri vardır, ideallerini yurtseverlik kalıtından, kendisinden öncekilerin insancıl kültüründen alır. Nisan Devrimi bu yargıların dışında değildir.

Devrimimiz, herşeyden önce, Afganistan'lıların anti-sömürgeci, anti-emperyalist geleneklerinin kalıtıdır. Biz, geçen yüzyılın sonunda ve yüzyılımızın başında İngiliz egemenliğine karşı savaşım veren naib Aminullah – han Logari ve emir Amanulla gibi yurdumuzun sadık oğullarının eylemlerini ve kahramanlıklarını başta ediyorum. Bu gibi geleneklerin, bir işçinin, bir köylünün, bir ADHP üyesinin ve bir dindar müslümanın kalplerinde aynı derecede yeri vardır.

Bundan başka, ulusal, kabilesel gelenekler ve yaşam kuralları da vardır. Devrimimizin yeni evresinde bunlara değer vermeyi, saygı göstermeyi de ihmal etmiyoruz. Yukarıda belirttiğimiz gibi, bu politika halk arasında olumlu yankılar uyandırıyor.

Son olarak, din üzerinde, İslamiyet üzerinde de duralım. Halk egemenliği bunun rolü ve önemini tamamen tanımaktadır. Dinsel hakları, gerçekte, yurt toprakları üzerinde cinayetler işleyen karşı-devrimci döküntüler değil, bizler savunuyoruz. Bu sözümona «inanç savaşçıları» ya da kendilerine «gerçek müslümanlar» diyenler, Paktiya ilinin İnjl ilçesinde nice molları kıyasıya işkenceler ettiler ve kan kusturdular. Kunduz kentinde okulu ateşe verdiler; 400 kadar Kuran yaktılar. Haydutlar Mazari-Şarif

⁽³⁾ Sözkonusu Parlamento grubuna B. Karmal Başkanlık ediyordu. – Not. red.

kentinde camiye dinamitlediler. İçeride namaz kılmakta olan müslümanları yaka-paça dışarı çıkardılar ve kurşuna dizdiler. Yabancıların ipinde oynayan bu katilleri ve din düşmanlarını bütün gerçek müslümanlar suçladılar, lanetlediler. Bugün, dindar yurttaş yığınları, hükümeti destekliyor ve aldığı önlemleri, komşu Pakistan'dan gönderilme karşı-devrimci haydut çetelerinin saldırılarından ahaliyi koruma önlemlerini canla-başla onaylıyor.

Sözü bitirmeden, Afganistan'da yerleşik bir geleneğe daha değinmek isterim. Bu, yardımına dayanarak devletsel bağımsızlığımızı elde ettiğimiz, birkaç on yıl sonra da Nisan Devrimi'ni kurtardığımız büyük komşumuzla dostluk geleneğidir.

Büyük komşumuzun kazanımlarını savunmak bizim de ulusal ve yurt-sever ödevimizdir. Afganistan Demokratik Cumhuriyeti hükümeti, 1978 Aralık ayında Sovyetler Birliği'yle bir Dostluk, İyi Komşuluk ve İşbirliği Antlaşması imzaladı. Biz, bu adımı, kendimiz için doğal ve mantıksal bir adım sayıyoruz; çünkü bu adım yılların ötesinden süre gelen Afgan-Sovyet ilişkileri tarihinden geliyor. Bu ilişkiler geleneksel dostluktan kaynaklanıyor. Afganistan'da sömürücü düzenin ortadan kaldırılmasından sonra, Afgan-Sovyet ilişkilerinin gelişmesinde nitel bakımdan bir yeni evre başladı. Her iki ülke, kardeşlik ve yoldaşlık ilişkileriyle, devrimci kaynaşmış bulunuyor. SSCB bize daha devrimimizi utkuya ulaştırdığımız aylarda paha biçilmez yardımlarda bulundu. Ülkemiz, ilan edilmedik bir saldırıya uğradığı zaman, Sovyetler Birliği yine Afganistan'dan yana çıktı ve bizim ricamız üzerine Cumhuriyetimizi savunmak üzere belirli sayıda askersel birlikler gönderdi.

Devrimimizin düşmanları bu olayları tersyüz ederek göstermeye çalışıyorlar. Ülkemizde hain Amin'in işbaşından uzaklaştırılması ve ülkeye belirli sayıda Sovyet askersel birliklerinin gelmesi, Afganistan'ın devletsel bağımsızlığını «yitirme»si olarak yorumlanıyor. Burjuva basını, kasıtlı bir tutumla, bütün bunların ülkede daha önce kurulan yeni düzen çerçevesinde, 1978 yılından beri yönetimde bulunan ilerici partinin isteği ve iradesiyle olduğunu suskuyla geçiştiriyor. Aynı basın, Nisan Devrimi'nin ilan ettiği program («Devrimci Ödevlerin Ana Doğrultuları») konusunda ve o zaman oluşturulan parti-devlet yönetimi organlarının bileşimi konusunda da bir bağıntı görmeye ve göstermeye çalışıyor.

Yine kasıtlı olarak, dışarıdan silahlı müdahale, ADC'nin SSCB'nden yardım istemek zorunda kalması da suskuyla geçiştiriliyor. Ensonu, hükümetin, ulusal çıkarları koruma düşüncesiyle şu veya bu yol ve araçları seçme özgürlüğü ve iradesi de büsbütün hiçe sayılıyor, iki devlet ve halk arasında ötebenberi süregelen geleneksel tarihsel ilişkilerin, devrimden sonra Afgan-Sovyet Antlaşması ile güçlendirilen ilişkilerin sözü bile edilmiyor.

Böylece, hiç de yeni olmayan, geçmişte defalarca görülen bir propaganda manevrasıyla karşı karşıya bulunuyoruz. Burada, İkinci Dünya Savaşından sonra, emperyalistlerin, Doğu Avrupa ve Asya'da Hitler'cilerin ve Japonya'nın yayılma koşulları altında yitirdikleri ulusal egemenliklerini Sovyet Ordusu'nun kurtarıcı utkusal ilerlemesi sayesinde tekrar elde eden nice ülkelerin halkçı-demokratik hükümetlerini «Moskova'nın uydusu» diye nitelediklerini anımsatmamız yerinde olur. Bu cümleden olarak, çok geçmeden «Sovyet yanlısı» etiketi Mısır'da Nasır rejimine de kondurulmuştu. 1970'lerde, emperyalistler ve Pekin çevreleri, bağımsız Angola'nın doğuşuna da «Sovyet yayılması»nın bir utkusu gözüyle baktılar. İşte şimdi Afganistan olayı da bu ruhta yorumlanıyor.

Emperyalizm ergeç ortadaki gerçekliği tanımak zorunda kalacaktır. Kurtuluş sürecini geriletme ve durdurma yönündeki yeltenişlerin ardırası kesilmiyor, ve bu durum her zaman amansız bir savaşım yürütülmesini gerektiriyor. Şimdi ülkemiz de böyle bir dönemden geçiyor. Emperyalist çevreler Afganistan'da ve İran'da devrimlerin gerçekleştirilmesinden beri sözün tam anlamıyla tedirgindirler. Bu ülkeler kesimine büyük askersel güçler yığdılar. Sözümona Afganistan sorunu, ulusal ve sosyal kurtuluş savaşımına girişen halkların kazanımlarını yoketmek amacını güden karşı-devrimci saldırı ve tırmanmalar yolunda sömürülüyor.

Partimiz, ADC'nin bütün ilerici güçleri, bu kıyıcı çıkışlara karşı direniş göstermeyi devrimci ve enternasyonal ödevleri sayıyorlar. Afganistan'da yürütülen savaşım, tüm halkların özgürlük, güvenlik ve barış uğrundaki savaşımının bileşen bir bölümüdür. Biz, Sovyetler Birliği'nin Basra Körfezi'ne ilişkin girişimini selamlıyor, alkışlıyoruz. SSCB'nin ileri sürdüğü önerilerin gerçekleştirilmesi, bu kesimde barış koşullarının yenilenmesine, devletler arasında düşmanlıkların giderilmesine ve dostça ilişkilerin geliştirilmesine yardım edebilir, bu kesim ülkelerinin bağımsızlıklarını ve egemenlik haklarını pekiştirebilir. Söz konusu Sovyet girişimi, doğrudan doğruya emperyalist müdahaleye karşı, bulunduğumuz kesimde gerilimin tehlikeli biçimde artmasına başlıca neden olan müdahaleye karşı yöneltilmiş bulunuyor.

Şimdi bazı sonuçlar çıkaralım. Devrimin her yıldönümü, ileriye doğru gelişmenin bir simgesi olması bakımından büyük bir anlam taşıyor. Bu yıldönümümüz, ülkemizde en ağır sınama döneminden çıkışa, Nisan Devrimi'nin güvenli bir yola dönmesine rastlıyor. Afganistan toplumu içinde, artık her zamankinden farklı olarak, benimsediğimiz amaçları gerçekleştirmeye elverişli koşullar oluşuyor. Ulusal ve yurtsever güçler arasında işbirliği gitgide derinleşiyor, çeşitli katmanlar arasında partinin ve hükümetin saygınlığı artıyor, demokratikleşme süreci durmadan geliyor. Böylece, ileriye doğru hareketimizin, ekonomide, politikada ve sosyal alanda bir küme sorunlarımıza çözüm getirmenin önkoşulları yaratılıyor.

Ne var ki, demokratik dönüşümler gayet karmaşık uluslararası koşullar altında, emperyalizmin ve Pekin hegemonyacılarının *gitgide tırmanan saldırganlıklarının* belirlediği koşullar altında *gelişiyor*. Emperyalistlerin ve Pekin liderlerinin dinsel gericilikle işbirliği genişliyor, ve bu da kendi yönünden dinsel gericiliği emperyalizm tarafından planlaştırılan komplolara daha etkin biçimde katılmaya özendiriyor. Pakistan'ın, Sedat yönetimi-
mindeki Mısır'ın ve Suudi Arabistan'ın bize karşı aldıkları konum, bunun çok anlamlı bir örneğidir.

Çeşitli tehlikeler ve sürprizlerle dolu olan günümüz koşullarında, uluslararası dayanışma bizim için büyük bir önem kazanıyor. Öncelikle sosyalist topluluk ülkelerinin destek ve yardımı sayesinde ki, emperyalizm, Afganistan devrimini vuramadı. Bugün de destek ve yardım, yurdumuzun güvenlik ve bağımsızlığını, sosyal ve ekonomik ilerlemesini koruma ve sağlamaya hizmet ediyor. Bizler, sosyalizm ülkeleri halklarına, komünist ve işçi partilerine, ulusal-kurtuluş hareketlerine, gösterdikleri ardıcıl dayanışmadan ötürü şükran borçluyuz. Bu dayanışma, bundan böyle de, yeni Afganistan'da bütün devrimcilerin toplumu yenileme eylemlerinde esin kaynağı olacaktır.

★

Yaratıcı çalışmalar

Grişa Fillipov

BKP MK Politik Bürosu Üyesi ve MK Sekreteri

Ülkemizde sosyalist devrimin utkuya ulaşmasından bu yana Bulgaristan Komünist Partisi'nin sekizinci forumu olan 12. Kongresi, geçtiğimiz Mart ayının sonunda ve Nisan ayının başında toplanmış ve partimizin, halkımızın ve devletimizin gelişmesinde en yüksek noktayı oluşturmuştur. Kongre, Bulgar devletinin kuruluşunun 1300. yıldönümü, partimizin kuruluşunun 90. ve Bulgaristan Komünist Partisi MK'nin 1956 Nisanındaki tarihsel plenumunun (1) 25. yıldönümüne rastlamıştır. BKP MK Genel Sekreteri Todor Jivkov yoldaşın kongre kapanış konuşmasında belirttiği gibi, bu kongre ülkemizin gelecekteki gelişmesi bakımından büyük bir önem taşımaktadır. 12. Kongre olumlu, yaratıcı bir hava içinde, yüksek bir politik ve ideolojik düzeyde geçmiş, partinin olgunluğunu, elde edilen sonuçlarla yetinmemeye, yeniyi bulup ortaya çıkarma yeteneğini, daha yüksek amaçlara yönelişini ortaya koymuştur.

Kongrenin gücü, partimiz için bir program değeri olan ve çözümlemesindeki derinlik nedeniyle Marksizm-Leninizm'e bir katkı niteliğini taşıyan, enternasyonalizm ruhu, açıklığı ve inandırıcılığı, teori ile pratiği sıkı sıkıya birleştirmeyi başaran çalışma raporunda parlak bir biçimde yansdı.

Kongre, partinin 1956 Nisanında saptanan Leninci doğrultusunun yapıcı niteliği ve ardıcıl sınıfsal politikası sayesinde büyük başarılar ulaştığını, ülkemizin maddesel ve tinsel gelişmesinde nicel ve nitel bakımdan büyük değişiklikler olduğunu doğruladı. Son yirmi beş yıl, devletimizin tüm tarihinin en parlak dönemini oluşturdu. Ölçüt olarak ulusal geliri gözönüne alırsak, Bulgaristan'ın 1980 yılındaki ulusal gelirinin 1956'ya kıyasla altı buçuk kat arttığını görürüz.

Kongre öncesi dönemde tüm partinin ve halkın katılımıyla yapılan ve 68 bin önerinin ileri sürülmesiyle sonuçlanan tartışmalar Bulgaristan komünistlerinin forumunun örgütlenmesinde çok önemli bir rol oynadı. Bu geniş fikir değiş-tokuşu kongre sırasında da sürdürüldü ve genel otu-

(1) Nisan Plenumu, Marksizm-Leninizm'e ve BKP'ne yabancı olan kişiye tapmayı kınamış ve silip atmış, Leninci ilkelerin, toplumsal ve parti yaşamı normlarının ardıcıl olarak uygulanması koşullarını yaratmış ve bunun için güvence sağlamıştır. Bu Plenum, Bulgaristan'da kapitalizmden sosyalizme geçişi tamamlama, sosyalizmin utkusu, gelişmiş sosyalizm aşamasına ve daha ileride de yavaş yavaş komünizm kuruluşuna geçiş aşamalarını kapsayan Leninci genel doğrultuyu saptamıştır.

rumlar dışında parti politikasıyla ilgili en önemli sorunları inceleyen beş sekişyon toplantısı düzenlendi. İlk kez olarak uyguladığımız bu çalışma yönteminin çok yararlı olduğu ortaya çıktı.

12. Kongre uluslararası komünist, işçi ve ulusal kurtuluş hareketleri için önemli bir kürsü oldu; çalışmalarına 125 ülkeden komünist ve demokratik parti, hareket ve örgütün temsilcileri katıldı ve tümü ülkemizin sosyalizm yolundaki başarılarına yüksek değer biçtiler.

12. Kongre işçi sınıfının ve tüm halkın öncüsü ve yönetici gücü olduğu herkesçe kabul edilen partimizin saygınlığını daha da artırmış oldu. *Kongre genel sekreterlik görevine yeniden dönülmesini kararlaştırdı ve yeni MK'nin ilk plenumu, tarihsel hizmetleri ve kişisel yetenekleri dolayısıyla, Bulgaristan Komünist Partisi MK Genel Sekreterliğine Todor Jivkov yoldaşı seçti.*

Kongre, çalışmalarında ve kararlarında *BKP'nin ekonomi politikasının yapıcı biçimde hazırlanması ve pratikte uygulanması* ile ilgili sorunlara özel bir ağırlık verdi. Bu politikanın sekizinci beşyillik (1981–1985) sırasında ve 1990'a kadarki dönemde amacı, gelişmiş sosyalist toplumu kurmak, daha ileride de komünizmi kurmaktır. *Söz konusu dönemde üretim güçlerinin gelişmesi, toplumsal ilişkilerin yetkinleştirilmesi ve kişilerin uyumlu biçimde gelişmesi süreçleri nicel ve nitel bakımlardan dinamik değişimlere uğrayacaktır. Üretimsel, teknik ve bilimsel potansiyel önemli ölçüde artacak, ülkenin maddesel ve tinsel zenginlikleri kat kat çoğalacaktır.*

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nde önümüzdeki dönemde ekonominin gelişmesi koşullarının nitelikleri neler olacaktır?

Ekonomimizin gelecekteki gelişmesi emeğin, üretimin ve tüm diğer faaliyetlerin geniş ölçüde «entellektüelleştirilmesi», uluslararası iş bölümünün aralıksız artması koşulları içinde oluşacaktır. Bir yandan sosyalizmin sahip olduğu güçlerin pekişmesi ve gelişmesi, EYK üyesi devletlerin entegrasyonunun artması ve BHC ile SSCB'nin çeşitli alanlarda birbirine daha da yaklaşması sonucunda elverişli etmenler ortaya çıkarken, öte yandan kapitalizmin derinleşen genel bunalımının etkileri kendisini daha fazla duyuracak ve emperyalizmin dünya halklarının iradesini hiçe sayarak uluslararası havayı zehirlenme denemeleri çoğalacaktır.

Parti programının temel kurallarından hareket eden 12. Kongre, sekizinci beşyillığın başlıca sosyal-ekonomik ödevlerini şöyle özetledi:

Halkın durmadan artan maddesel, tinsel ve kültürel gereksinimlerinin tamamıyla karşılanması için ulusal ekonomide yeni ekonomik yaklaşımı titizlikle uygulamak ve toplumda sosyalist ilişkileri yetkinleştirmek doğrusu sürdürülmelidir.

Daha fazla ekstanziif olan bir gelişmeden, genellikle entanzif bir gelişmeye geçiş bugün ülkemizin ilerlemesi için temel ve çözümleyici bir koşuldur. Gelişmiş sosyalist toplumun kuruluşunun nesnel yasası budur. Ve bunun gerçekleşmesi daha önceki gelişmemize, bizim apımıza göre güçlü bir maddesel-teknik temele, sosyalist sistemin tüm rezervlerinden ve olanaklarından sonuna kadar yararlanmaya, ağdaş bilimsel-teknik devrimin varlığına ve sosyalizmin bugünkü aşamasındaki nesnel yasalarının etkisine bağlıdır.

Bu alanda önemli ve yeni olan nedir?

Birincisi. Ekstanziif etkenlerden daha iyi ve daha etkili biçimde yararlanarak, tüm maddesel üretimi ve maddesel üretimin dışında kalan alanları entanziflemişi geliştirmektedir.

İkincisi. Sadece işgücünden ekonomi yaparak yararlanmakla yetinmeyerek emek sürecinin üç temel ögesi olan emek araçları, emek aletleri ve işgücünden tam olarak yararlanmaktadır. Bu temele dayanarak toplumsal üretimi defalarca artırma olanağı vardır.

cncs. Entanzif gelişme bilimsel-teknik devrimin günümüzdeki kazanımlarına, ekonominin bütün alanlarında ve yeniden üretim sürecinin tüm aşamalarında hızla benimsenmesi temeline dayanmalıdır.

Bulėaristan Komünist Partisi'nin 12. Kongresi bu geliştirilmiş entanziflemenin başarıyla gerçekleştirilmesiyle ilgili temel doğrultuları saptadı. Bunları, gelişmemiz için çözümleyici bir önem taşıyan üretim kollarının tümüyle otomatikleştirilmesi, temel ve özellikle ek işlerin tümüyle makineleştirilmesi, kol emeğinin azaltılması oluşturmaktadır. Bunun yanısıra nc deneyimlerin incelenmesine, yaygınlaştırılmasına ve geniş çapta uygulanmasına; emeğin örgütlenmesinin yetkinleştirilmesine ve entellektuelleştirilmesinin sürdürülmesine, kadroların yetişkinliğinin iyileştirilmesine de önem verilecektir. Bu arada yatırım politikamız köklü olarak gözden geçirilecek, eldeki üretim kapasitelerinin hızla modernleştirilmesine özel bir ağırlık verilecektir.

Bilim kurumlarının üretimin teknik-ekonomik, teknolojik ve örgütsel düzeyinin yükseltilmesi, emek verimliliğinin artırılması, toplumsal ilişkilerin yetkinleştirilmesi, sosyalist yönetim metodlarının iyileştirilmesi ve kişinin biçimlenmesi alanlarında çabalar harcamaları gereklidir.

Entanziflemişe politikası toplumsal yaşamın tüm alanlarında yeni ekonomik yaklaşımın ardıcıl olarak uygulanmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Kongreden nce T. Jivkov yoldaşın girişimi ve kişisel yönetimi altında planlamayı, üretimi, dağıtımı ve yönetimi kapsayan ekonomik müdahale ve ayarlama yönetimi, aracı ve biçimlerinden oluşan global bir sistem hazırlandı. Kendiliğindengelleme bir piyasa mekanizması ile herhangi bir

ilgisi olmayan bu yöntemle, ekonominin örgütlenmesi ile sosyalizmin nesnel yaşalarının gereksinimlerini daha uyumlu hale getirme amacı güdülmektedir.

Somut amaç planlama alanında santralizasyon ile desantralizasyon arasında uyumlu bir denge sağlamak, demokratizmi geliştirmek; ekonomide tepeden inme yönetim yöntemlerine ve öznelliğe son vermek; ekonomik kaldıraçlardan mal-para ilişkilerinden daha geniş ölçüde yararlanmak; üretimle pazarı birbirine daha sıkı biçimde bağlamak; temel ekonomik örgüt olarak kabul edilen kombinaları ve tarımsal-endüstriyel kompleksleri geliştirerek daha etkili bir ekonomik örgüt yapısı meydana getirmektir. Toplumun, kolektifin ve bireyin çıkarlarını rasyonel, doğru biçimde uyumlaştırmak bundan böyle ekonomik yönetimin temel ilkesi olmaktadır.

BKP'nin 12. Kongresi, ekonomi politikamızın gerçekleşmesi için ekonominin çeşitli kollarında uyumlu bir büyüme sağlamak amacıyla maddesel ve teknik temeli geliştirme ve iyileştirmeyi sürdürmenin gerekli olduğunu belirtmiştir.

Ülkemizin bir numaralı sorunu enerji ve hammadde kaynakları sağlamak ve bunlardan rasyonel biçimde yararlanmaktır. Bunun sağlanması için hammaddelerden yararlanmada en iyi yöntemler uygulanacak, kendi kaynaklarımız daha iyi kullanılacak, ve uluslararası işbirliğinin bize bu alanda sağladığı olanaklara en geniş ölçüde başvurulacaktır.

Ekonomide ilerici yapısal değişimlerin gerçekleştirilmesinde, ulusal ekonomimizin entanzifleşmesine doğrudan doğruya katkıda bulunan üretim kollarının gelişmesine öncelik tanımak, çeşitli alanlarda emeği entellektüelleştirmek son derece büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla çok yönlü, ekonomik yaklaşıma daha geniş ölçüde başvurulacaktır. «A» grubundaki endüstri kollarının geliştirilmesi sürdürülürken, yüksek kaliteli ürünler isteminin daha iyi karşılanabilmesi için «B» grubundaki endüstri kollarının büyümesine özel bir önem verilecektir. Leninci kooperatifleşme öğretisinin geliştirilmesi sonucu kurulan Tarımsal-Endüstriyel Kompleksler bütün yıl boyunca halkın her türlü tarımsal ürünler gereksinimlerini karşılamakla yükümlü olacaklardır.

Ürünlerin kalitesinin iyileştirilmesi ve yenilenmesi sorunları da ilk plana alınmıştır. Güttüğümüz amaç ekonomimizin yapısını saptayan ve uzmanlaştığımız alanlarda yer alan mal ve ürünlerin teknik düzey, kullanılış ve güzellik bakımından dünya standartlarına eşit olmasını sağlamaktır.

Bulgaristan Komünist Partisi hiçbir zaman sosyalist gelişmeyi kendi içine kapanarak, kendi kendine yeterek sağlamaya çalışmamıştır. 12. Kongre, gelecekteki gelişmemizin, sosyalist ekonomik entegrasyonun artan olanak ve avantajlarından daha geniş ölçüde yararlanılmasına, daha

etkili, yeni işbirliği biçimlerinin uygulanmasına bağlı olacağını da vurgulamıştır.

Bulgaristan Komünist Partisi'ne göre, ekonomi politikasının biçimlenmesi ve gerçekleştirilmesi başlı başına bir amaç değil, *halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesinde, sosyalist yaşam biçiminin oluşmasında çözümlenici bir etmandir. İnsana karşı özen, partimizin Leninist politikasının en başta gelen amacıdır.*

Bu doğrultuyu belirleyen 12. Kongre, sekizinci beşyılık döneminde yaşam düzeyinin yükseltilmesi amacıyla yeni ekonomik yaklaşımı tümüyle uygulamak kararını almıştır. Halkın gereksinimlerinin karşılanması, plânların hazırlanmasında, büyüme oranlarının ve toplumsal üretim hacminin saptanmasında hareket noktası olacaktır. Yaşam düzeyinin saptanması alanında tamamıyla yeni ölçülere başvurulacak, *reel tüketimin artışı, beslenme ve diğer türden gereksinimlerin rasyonel olarak karşılanması alanlarında bilimsel olarak saptanmış normlardan yararlanılacaktır; bu ise, yaşam düzeyinin tüm öğeleri arasındaki diyalektik ilişkilerin gözönünde bulundurulmasını ve gereksinimlerin, kaynakların ve ilgili üretimlerin gelişmesinin daha iyi uyumlaşmasını sağlayacaktır.*

Bu alanda alınan önlemlerin toplumsal gelişmeye aktif etki yapmasına özel bir dikkat ayrılıyor. Çünkü tüketim yalnız nimetlerin benimsenmesi değil, aynı zamanda toplum üyelerinin fiziksel, tinsel ve mesleki yeteneklerinin biçimlerine hizmet eden bir süreçtir. Sosyal gelişme, yaşam düzeyinin iyileştirilmesiyle bir araya gelince, toplumsal üretim etkinliğini saptayan global bir ölçüt rolünü oynamaktadır.

Ülkede sekizinci beşyılıktaki sosyal sorunların çözüme bağlanması için 88 milyar levalık ödenek ayrılacaktır, yedinci beşyılık döneminde bu ödenek 64,5 milyardan oluşuyordu.

Bu alandaki başlıca doğrultular nelerdir?

Üleşimin, harcanan emeğinin niceliği ve niteliğine göre gerçekleştirilmesiyle ilgili *sosyalist ilkenin titizlikle uygulanması sosyal adaleti pekiştirecektir. Her yerde ücretler fonunun hacmi ile, diğer bireysel ve kolektif tüketim fonlarının hacminin üretimde elde edilen sonuçlara bağlı olması ilkesi uygulanacaktır.*

Gelirler yeniden değerlendirilirken, buna koşut olarak, malların ve hizmetlerin oylumu artırılacak, mallarda ve hizmetlerde nitelik ve çeşitlilik bakımından iyileşme sağlanacaktır. Parti, bu amaca varmanın büyük bir önem taşıdığı görüşündedir. Böylelikle yiyecek maddeleri bakımından kendi kendine yeterlilik sistemine büyük bir önem veren kongre, kolektif üretimin üstünlüklerinden ve bireysel ve ek yardımcı işletmelerin rezervlerinden daha iyi yararlanılmasını kararlaştırdı.

Halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesi alanında, başta yeni kuşaklar olmak üzere, toplumun tüm üyelerine, sosyal güvenlik sisteminin sağladığı güvencelerin artırılması yönündeki çalışmalar önemli bir yer alacaktır. Nitekim, emekli maaşlarının periyodik olarak gözden geçirilmesi ve aktif nüfusun gelirlerinin artışına göre ayarlanması öngörülmüştür. Kongreye göre, her aileye konut sağlanması sorunu son derece güncel bir hal almıştır, dolayısıyla sekizinci ve dokuzuncu beşyılıklar döneminde ülkede yeniden 850 bin konut kurulacaktır. Bu arada sağlık sisteminin ve çalışma koşullarının daha da iyileştirilmesi için bir sıra önlem alınması kararlaştırılmıştır.

Parti, sosyalist kişiliğin biçimlenmesinde büyük bir rolü olması nedeniyle toplumun tinsel yaşamının zenginleşmesine büyük bir önem vermektedir. Bu alandaki gelişmelerde bilim, sanat, eğitim ve başlıca iletişim araçları arasındaki bağların güçlendirilmesine büyük bir ağırlık verilecektir. Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 1979 Temmuzundaki Plenumunda belirtildiği gibi, eğitim alanındaki politikamız, eğitim sistemimizi yeniden örgütlemeye yöneliktir. Bu, politeknik eğitim sisteminin ve yeni tip teknik okul sisteminin ve yüksek öğrenimin yeniden düzenlenmesini kapsamına alır.

BKP'nin 12. Kongresi, sosyal ve kültürel politikamızın maddesel temelini oluşturan toplumsal tüketim fonlarından yararlanmada yeni bir yaklaşımın gerekli olduğunu ortaya koymuştur. Bu yaklaşımın iki yönü vardır:

Bunlardan birincisi ve en önemlisi toplumsal fonları adalete uygun olarak bölüştürmek, bunların ekonomik ve toplumsal etkisini artırmak ve halkı emeğe ve yaratıcılığa teşvik etmektir. Bununla ilgili olarak kongreye sunulan çalışma raporunda: «her ne kadar toplumsal fonların gözönünden uzaklaştırılmaması gereken özgünlüğü varsa da, kimin çalıştığını ve nasıl çalıştığını bilmek büyük bir önem taşımaktadır», denilmektedir.

İkincisine gelince, emek kolektiflerinin ve halkın toplumsal fonların oluşturulması ve kullanılmasında yerel olanaklardan yararlanma girişimlerinin artırılması için en elverişli koşulların sağlanmasıdır. BKP Merkez Komitesinin 1972 yılının Aralık ayındaki Plenumunda halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesi sorununun, yalnız devleti değil, her emek kolektifini, her emekçiyi ilgilendirdiği konusundaki görüşü ancak böyle gerçekleştirilebilir.

Yaşam düzeyinin yükselmesiyle ilgili olan her şey, emek kolektiflerinin toplumsal gelişmeleriyle ilgili plânlarımızın temelini, özünü ve amacını oluşturmaktadır. Bu yeni görüş, devletin, illerin ve yerleşme merkezlerinin toplumsal tüketim fonlarının meydana getirilmesi ve kullanılması alanlarındaki yetkilerinin açıkça saptanmasını gerektirmektedir. Merkezdeki hükümet organlarının ödevi, genel stratejiyi saptamak ve bu alanda

ülke çapında önlemler almaktır. Bundan sonrasını belediyeler ve yerleşme merkezleri yönetimleri yapacaktır. Emek kolektiflerinin sosyal-kültürel sorunları çözümedeki olanakları ve hakları genişletilecektir. Sosyal-ekonomik gelişme plânının tavandan tabana kadar uyumlu olmasını sağlayacak koşulların yaratılması son derece büyük bir önem taşımaktadır.

Kongrede okunan raporda şu sonuca varılmıştır: «... Halkın maddesel ve kültürel gereksinimlerinin karşılanmasında, sosyal, bilimsel ve kültürel politikamızın geliştirilmesinde önemli ilerlemeler gerçekleştireceğiz. Fakat bu işi, tüm halinde topluma ve ayrı ayrı her yurttaşına daha yararlı bir biçimde gerçekleştirmek için yeni bir anlayışla yapacağız.»

Kongrede belirtildiği üzere, en başta gelen sorunlardan biri, *sosyalizmin politik sistemini yetkinleştirmek ve BKP'nin yönetici rolünü daha da güçlendirmektir.*

Partimiz, politik sistemin gelişmesinin, sosyal yapının ve sınıfların maddesel ve teknik temelini ilgilendiren derin değişimleri sonucunda gerçekleştirildiğini belirten Marksist-Leninist görüşten esinlenmektedir. Böyle olsa da, üstyapının ekonomik altyapı üzerindeki aktif etkisini de gözden uzak tutmamak gerekir. Raporda belirtildiği gibi: «Halkımızın politik birliğinin pekişmesi, onun komünist partisinin politikasına, işçi sınıfının amaç ve tarihsel çıkarlarına bağlanması, politik yaşama ve emeğe daha aktif olarak katılması bizim için başarılarımızı ölçmede ve politik sistemimizin gelişmesini ve yetkinleşmesini saptamada en iyi ölçütü oluşturacaktır.»

Partimiz, yığınlarla bağlarını pekiştirmeye özel bir özen göstermektedir. Bu amaçla toplumun, gelişmemizin itici gücünü oluşturan emek kolektiflerinin ve ayrı ayrı emekçilerin çıkarlarını uyumlaştırmaya çalışmaktadır. Sosyalist ekonominin mal-para niteliğini gözönünde bulunduran yeni ekonomik yaklaşım, politik sistemimizin titizlikle çalışmasını ve sosyalist demokrasimizin maddesel temelinin sağlanmasını sağlamaya elverişli koşullar yaratmaktadır.

Toplumumuzun gelecek dönemdeki sosyal ve sınıfsal yapısının gelişmesinde, günümüzde aktif nüfusun % 56'sını oluşturan işçi sınıfının yönetici rolünün artması önemli bir yer alacaktır. Tarım alanında çalışanların emek koşullarında, yaşamlarında ve kültürel gereksinimlerinin karşılanmasında derin değişiklikler olacak, aydınların rolü önemli ölçüde artacaktır. *Bütün bunlar, emekçilerin ve tüm halkın devlete ve topluma karşı sorumluluk duygularının artması biçiminde oluşacak yeni bir toplumsal hava yaratacaktır.*

Gelişmiş sosyalist toplumun kurulması döneminin bir niteliğini, *sosyalist demokrasinin durmadan genişlemesi ve emekçilerin toplum yönetimine daha aktif olarak katılması oluşturmaktadır.* Kongrenin bu soruna getirdiği yenilik, temsili demokrasiyle dolaysız demokrasiyi daha iyi bir biçim-

de kaynaştırma gereksinimidir. Bu yeni anlayış, yurttaşların çıkarlarını ilgilendiren tüm sorunların çözüme bağlanmasına doğrudan doğruya katılmalarına olanak sağlayacaktır. Somut olarak bu durum devlet-toplum ve toplum-devlet ilişkilerinin gelişmesine; yönetim organlarına seçim ve sınav yoluyla atanma ilkesinin yaygınlaştırılmasına; eleştiri ve özeleştirinin, kamuoyunun gözönünde bulundurulmasının, emekçilerin hak ve özgürlüklerini güvence altına alan politik, ekonomik, toplumsal ve hukuksal temellerin geliştirilmesine bağlıdır.

Kongre, Halk Meclisi'nin, Devlet Konseyi'nin, Bakanlar Kurulu'nun ve belediyelerin çalışma biçim ve yöntemlerinin geliştirilmesine yönelik bir program kabul etmiş ve yerleşim merkezlerinin politik sistemimizdeki yeni ve son derece önemli rolünü vurgulamıştır.

Vatan Cephesi, sendikalar ve Dimitrovcu Komsomol'un gelişmelerine ve yetkinleşmelerine özel bir ağırlık verilmiştir. Kongre sosyalizm kuruculuğu boyunca partinin sadık bir savaşım arkadaşı olan Bulgaristan Halk Çiftçi Birliği ile kurulmuş bulunan sıkı ilişkilere ve eylembirliğine yüksek bir değer biçmiştir.

Bulgaristan Komünist Partisi sosyalist politik sistemin gerçek güvencesi ve demokratik yolda gelişmesinin esinleyicisidir. Partimiz, «çalışmalarında Leninci yöntemleri uygulayan, kollektif yönetim ilkelerini titizlikle kollayan, yönetimin ve öz yönetimin gelişmesine elverişli koşullar yaratan, demokratik santralizmi şaşmadan uygulayan dinamik, yenilikçi bir partidir ve yönetici rolünü oynamada, politik programını uygulamada büyük bir sorumluluk duygusu ile hareket etmektedir.»

BKP'nin 12. Kongresi yönetim çalışmalarında sorunların politik açıdan ele alınmasının sürdürülmesi gerektiğini, böylelikle partinin toplum yaşamının her alanındaki rolünün nicel bakımdan yeni bir düzeye yükseleceğini belirtmiştir. Özellikle, gelecekteki emek kollektiflerinin politik çekirdeğini ve asıl örneğini oluşturmaları bakımından partinin taban örgütlerinin rolünün artırılması özel bir önem taşımaktadır. Biz her emekçinin çalıştığı alanda yaratıcılık potansiyelini artırabilmesi, uzmanlaşabilmesi, tüm güçlerini sefeber edebilmesi ve sonuçta işindeki nicel ve nitel yetkinleşmenin karşılığını görebilmesi için gerekli koşulları yaratma çabası içindeyiz.

Kongre komünistleri ve tüm emekçileri, ülkenin yönetimine yığınsal halde ve aktif olarak katılmaya, böylelikle de politik sistemimizin daha esnek, daha aktif ve daha etkili olmasına, sosyalist demokrasinin gelişmesine ve zenginleşmesine katkıda bulunmaya davet etmiştir.

Bulgaristan Komünist Partisi'nin 12. Kongresi, hızla değişen ve çelişkilerle dolu bir uluslararası durumun sürdürüğü koşullar içinde yapıldı. Son on yıllık dönem, olumlu sonuçlar veren olaylar ve dünya ölçüsündeki ge-

lişmelerde beklenmedik değişiklikler bakımından bir hayli zengindi. Bugün dünyamızın en başta gelen sorunu barışın korunması ve silahlanma yarışının engellenmesidir. Günümüzde bu sorunlar, gitgide artan ölçülerle, halkların öz davası halini almakta, barış uğrunda büyük kampanyalar düzenlemektedir. 1980 yılında Sofya'da toplanan Dünya Halkları Barış Parlamentosu ile bizim girişimimizle konuksever Bulgaristan'da düzenlenen ve dünya çocuklarının barış uğrundaki savaşımında ilk adımı oluşturan «Barış Bayrağı» hareketi uluslararası çapta benimsendi. Bulgaristan ayrıca, Sofya'da, dünya yazarlarının toplantısı ile, kültür bakanları ve diğer kültür adamları arasında bir görüşme ve daha başka uluslararası forumlar düzenledi.

BKP'nin 12. Kongresi, ABD'ndeki militarist çevrelerin yeniden aktifleşme, ve Batı Avrupa topraklarına orta menzilli roketler yerleştirme girişimlerini kesinlikle kınadı. Bu arada emperyalizmin dünyanın çeşitli yerlerinde askersel eylemleri artırmasını ve Çin'in dış politikasındaki hegemonyacılığı sert bir biçimde eleştirdi. Biz, faaliyetleri barışın, güvenliğin ve halklar arasında işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik olan Viyana ve Madrid konferanslarını tamamiyle destekliyoruz. Bulgar komünistleri, tüm Bulgaristan halkı SBKP'nin 24. Kongresi tarafından kabul edilen ve 25. ve 26. Kongrelerce daha da zenginleştirilen Barış Programını kendi programımız gibi benimsemekte ve gerçekleşmesi için savaşım yürütmektedirler.

BKP'nin 12. Kongresi, *partimizin ve devletimizin* sosyalist topluluğun birlik ve beraberliğini pekiştirmeye, kardeş partiler, ülkeler ve halklarla dostluk ve işbirliğini güçlendirmeye yönelik olan *dış politikasının genel doğrultusunu* tamamiyle onaylamıştır.

Bulgaristan, sosyalist enternasyonalizm ilkelerine sınırsız bağlılığını bir kez daha doğrulamıştır. Kardeşçe dayanışma ruhunda hareket eden Bulgar komünistleri, Polonya komünistlerinin ve Polonya halkının iç ve dış gericiliğe kesinlikle yanıt vereceklerine, ülkenin bunalımdan çıkmasını sağlayacaklarına ve sosyalist gelişmeyi başarıyla yürüteceklerine inançlarını oybirliğiyle belirtmişlerdir.

Sosyalist Bulgaristan'ın tarihinde Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile, büyük Sovyetler Birliği ve Sovyet halkıyla kardeşçe bağları daha da güçlendirmek dış politikanın temel taşı olmuştur ve bundan böyle de öyle olacaktır. Günümüzde Bulgar-Sovyet ilişkileri sosyalist enternasyonalizmin parlak bir örneğini oluşturmaktadır.

Partimiz ve halkımız Kübalı komünistlerle, Vietnam, Laos ve Kamboç halklarının haklı savaşıyla tam dayanışma içinde olduklarını ilân etmişlerdir.

BKP'nin uluslararası çalışmalarının başlıca doğrultularından biri ulus-

lararası komünist ve işçi hareketinde işbirliğinin ve eylembirliğinin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Partimiz Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Berlin Konferansının ve yine Avrupa İşçi ve komünist partilerinin barış ve silâhsızlanma ile ilgili Paris toplantısının başarıyla sonuçlanmasına yardımcı bulunmuştur. Bulgaristan Komünist Partisi 1978 yılında «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi ile birlikte, Sofya'da «Sosyalizm ve Komünizm Kuruculuğu ve Dünyadaki Gelişmeler» konulu uluslararası bir teorik konferans düzenlemiştir. Biz, komünistler arasındaki birlik ve beraberliği güçlendirmek için savaşımı sürdüreceğiz, proletarya enternasyonalizmini geliştireceğiz ve yeni yeni güncel sorunlar üzerindeki deneyim değiş-tokuşunun ve kollektif tartışmaların sağladığı olanaklardan yararlanacağız.

Helsinki ruhunu ve orada imzalanan anlaşmaları kılavuz edinen ve aynı zamanda tarihten dersler çıkaran Bulgar komünistleri, 12. Kongrelerinde *Balkan Yarımadasında güvenliğin pekişmesine* yarayacak yapıcı girişimler önermişlerdir. Biz, komşumuz olan ülkelerle iyi komşuluk kuralarını kapsayacak, her türlü toprak isteminden ve birbirine karşı düşmanca hareketlerde bulunmaktan vazgeçmeye olanak sağlayacak iki yanlı anlaşmalar imzalamaya hazırız. Bulgaristan, Balkan ülkeleriyle karşılıklı çokyanlı bir temele dayalı işbirliğini sürdürmekten yanadır. Bulgaristan Halk Cumhuriyetinin bu yeni girişimleri SBKP'nin Barış Programını sadece desteklediği değil, aynı zamanda Balkanlar bölgesinde somut olarak uyguladığı anlamını taşımaktadır.

Bulgar komünistlerinin ve tüm halkımızın çabaları, bugün kongrece alınan ve gelişmiş sosyalizmin kurulması yolunda yeni başarılarla olanak sağlayacak olan kararlarının gerçekleştirilmesi amacıyla yöneliktir. Şu günlerde ülkede devletimizin kuruluşunun 1300. yıldönümünün etkisiyle emek alanında coşkun bir havaya tanık oluyoruz. Bulgar komünistlerinin yüksek forumu, kongre öncesindeki «yaratıcı özverili çalışmalar» belgisinin kongre kararlarının gerçekleştirilmesi savaşımının da belgisi olmasını kararlaştırmıştır.

Propagandanın bilimsel temelleri

OZEL SEMİNERLERİN DENEYİMLERİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Leonardo Paso

Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesi aday üyesi

Partinin çok yönlü çalışmaları içinde propaganda işlerinin ne büyük bir rol oynadığı bilinen bir şeydir. Propaganda ,ancak somut koşullara uygun olduğu, emekçilerin önünde duran en önemli sorunları gözönünde bulundurduğu, yığınların durumu, düşünce ve duyguları derinlemesine incelendiği hallerde etkili olmaktadır. Bu nedenledir ki, propaganda çalışmalarını anlayışı, propagandanın amaçlarının öğrenilmesini ve durmadan iyileştirilmesini, sorunlara yaratıcı bir biçimde yaklaşılmasını gerektirmektedir. Bundan dolayı propaganda uygulayıcısının bilimden yararlanması gerekir.

Son üç yıl içinde «Victorio Codovilla» adlı Marksist-Leninist İncelemeler Merkezi, bir grup uzmanın yardımıyla, partimiz üyelerinin de katılımıyla, propaganda sorunlarıyla ilgili genişletilmiş seminerler düzenlemektedir. Seminerlerin amacı, günlük ideolojik ve politik sorunları incelemek ve bunların propagandacılar tarafından nasıl öğrenilmesi ve aydınlatılması gerektiğini ortaya koymaktır. Bu alanda yürütülen büyük çaptaki çalışmaların bazı sonuçları üzerinde durmak istiyorum. Bunun nedeni, varılan bazı sonuçların özellikle propaganda sorunlarına yaklaşmanın metodolojisi açısından ilginç olduğu kanısına varmamızdır.

1978'de yapılan ve propagandanın genel sorunlarını ele alan ilk seminere ülkenin çeşitli bölgelerinden büyük gruplar katıldı. Bunların her biri pratikte deneyim sahibi kimselerdi ve kendilerine özel cetveller ve bibliyografik materyaller sağlandı. Hazırlanma dönemi, iki teorik konferansla sona erdi ve peşinden beş komisyon kurularak çalışmalarına başladı. Bunlardan her biri, ele alınan sorunu belirli açıdan gözden geçiriyor, ilgili çalışma grupları tarafından hazırlanan materyalleri inceliyordu. Seminerin faaliyetleri bu temel üzerine oturtulmuştu. Seminerin bitiminde sonuç belgeleri hazırlandı ve bunların sonuçları hep birlikte incelendi.

Seminerde belirtildiği gibi, propagandanın ödevleri yığınların kazanılmasına, bugün ortaya çıkan birçok sorunların açıklanmasına, emekçilerin gerek uluslararası çaptaki (barış ve barış içinde yanyana yaşama), gerekse ülke çapındaki (anayasal normlara dönüş, siyasal tutukluların serbest bırakılması ve iz bırakmadan kaybolanların bulunması) emellerinin

gerçekleşmesine hizmette bulunacak bir birlik politikasının sağlanmasına yöneliktir ve bunlar Arjantin koşulları içinde ülkenin gerçek demokrasi bakımından yenilenmesi için çıkış noktalarıdır. Propaganda sorunlarını kendi aralarındaki karşılıklı ilişkiler ve yığınları örgütleme ödevi açısından ele almakla görevlendirilen çalışma komisyonunun materyallerinde belirtildiği gibi, «... Eğer komünistlerin yığınların dışında çalışmaları düşünülemezse, ve komünistler yığınların arasında bulunarak onlarla birlikte hareket ederlerse, o takdirde sadece partinin değil, aynı zamanda biz komünistlerin, kurulmasına ve pekişmesine çok yanlı yardımda bulunduğumuz yığınsal örgütlerin geniş propaganda eylemlerinin ödevini, sorunların yığınlarla birlikte incelenmesi, onların her isteğinin ve somut çözüm yolu arama denemesinin incelenmesi oluşturmalıdır.»

Seminerde daima güncel olan sorunlara, emperyalist propagandaya karşı savaşımında yeri olan ve daima diğer politik güçlerin dikkat merkezinde bulunan sorunlara doğal olarak özel bir önem veriliyordu. Bu sorunlar barışı koruma, savaşa ve silâhlanma yarışına karşı savaşım, uluslararası ve ulusal çapta baş sorun olan barış içinde yanyana yaşama ve onun çeşitli yorumlanması, kardeş ülkele çatışmaları öngören ve «Batı ve Hristiyan dünyası»na yönelik ideolojilere karşı duvarlar meydana getirme anlayışının Arjantin'de hortlamasına yolaçacak olan ve pratikte emperyalizme boyun eğme anlamına gelen şovenist ve faşist propaganda, bugünkü koşullarda sınıf savaşımı ve sınıflararası uzlaşmayla ilgili çeşitli görüşlerdir. Bunlar, aynı zamanda bizim politik doğrultumuzun, partinin stratejik ve taktik çizgisinin gerçekleşmesinde çözümleyici bir önem taşıyan sorunlardır. İşçi sınıfının öncülüğü ve komünist partisinin yönetici rolü, savaşımın özü ve biçimi bakımından birlik anlayışının gelişmesi, işçi sınıfı dayanışmasının ilkesi olarak proletarya enternasyonalizmi ve bu ilkenin daha geniş bir anti-emperyalist dayanışmasıyla bağıntısı, sosyalist devrimin önem ve sosyalist ülkelerin deneyimleri, Marksizm-Leninizm'e ve öte yandan Maoizme, revizyonizm ve burjuva milliyetçiliği doktrinlerine karşı tutumdur.

Propaganda çalışmaları süreci içinde aydınlatılma bekleyen ideolojik sorunlar bunlardır. Parti, halkın bilincini gölgeleyen gerici fikirleri açıklamayı ve etkisiz hale getirmeyi başlıca amaçlarından biri saymaktadır.

Yanlış ve yetersiz bilgiler, işçi sınıfının bilincinin olgunlaşmasını engellemekte, bu ise, gerici ideolojinin sızmasını kolaylaştırmaktadır. Ne var ki, ideolojik yabancılaşmanın ortadan kaldırılmasına sadece bunlar engel olmuyor. Bu alanda kör inançlar, basmakalıp anlayışlar, çekici simalar, az veya çok bilinçli olarak benimsenen davranış tarzları vb. gözden kaçırılmaz. Emperyalizmin yararlandığı başlıca kör inançlardan bazıları anti-komünist ve anti-sovyetik peşin yargılardır. Buna yığınların emellerine, ya da uğrunda savaşım yürüttükleri istemlerin yanıtı olan kazanımların şu

veya bu liderin iyi niyet ve çabalarının sonucu gözüyle bakmaları (Peronizm hareketinde olduğu gibi) da eklenebilir. Bu gibi kör inançlar, liderlerin kendilerini peygamber yerine koymalarına yol açmaktadır ki, bu da, yığınların aktifliğinin felce uğramasına, onların savaşımdan vazgeçmelerine, pasifliğe, bireyciliğe, oportünizme kaymalarına neden olmaktadır.

Sosyalist dünyaya ve devrimci harekete karşı gerek fikirler çerçevesi içinde, gerekse günlük pratikte açıktan açığa girilen kışkırtmaların başarısızlığı karşısında emperyalizm kanıtlarının hacmini, insanların bilincine değil, duygularına etkide bulunan araçlarla genişletmeye çalışmakta, kanıtları değiştirme yoluna başvurmakta, çeşitli bilinçaltı araçlardan, kör inançlardan vb. yararlanmaktadır. Emperyalizmin geniş ölçüde kullandığı ideolojik savaşım yöntemleri arasında yalanlar ve söylentiler yama da önemli bir yer almaktadır. Örneğin Arjantin'de nerdeyse her gün üçüncü dünya savaşının pratik olarak başlamış olduğu söylentileri gündemde yer almaktadır. Buna, ezginin, cinayetlerin, emekçilerin haklarının çiğnenmesinin, fiyatların artmasının, emperyalistlerle yapılan çirkin pazarlıkların haklı gösterilmesi için gerek duyulmaktadır.

Biz, tüm bu olup bitenleri gözönünde bulundurmadan edemeyiz. Marksizm-Leninizm öğretisi gibi güçlü bir ideolojik silâha sahip olan bizler, sorunun psikolojik yanlarını gözden kaçırmamalıyız. Eğer şimdiye kadar parti propagandasında bunlar, gözönüne alınmadıysa, bu, bir yandan düşünmede basmakalıplığın rolünün küçümsenmesi, öte yandan da ideolojik etki sürecine karşı tek taraflı rasyonel yaklaşım dolayısıyla olmuştur. Öte yandan, ideolojimizin doğruluğu ve bilimsel niteliği onun yığınlarca benimsenmesi için yeterli değildir. Bu nedenle sözkonusu seminerin çalışma komisyonlarından biri «burjuvazinin propaganda alanındaki psikolojik eylemleri konusu üzerinde özel olarak durmuş ve aynı zamanda komünist partisinin bu alandaki çalışmalarını incelemiştir. Konunun çeşitli yanları ele alınmıştır: Burjuva ideolojisinin toplumsal bilince sızması yolları; enformasyon ve dezenformasyon, olguların tersyüz edilmesi; bizim propagandamızın benimsenmesi yolundaki engeller; yığınların bilincindeki anti-komünist, anti-sovyetik kör inançlar ve burjuva milliyetçiliği; emperyalizmin ve faşizmin anti-komünist ve anti-sovyetik psikolojik eylemlerinin günümüzdeki biçimleri; toplumsal psikolojinin propaganda çalışmalarındaki rolü.

Yığınlar üzerindeki ideolojik etkinin çeşitli yollarının derinliğine öğrenilmesi çalışmaları bizi, propagandamızın kime yönelik olduğu sorunu daha derinden inceleme gereksinimiyle karşı karşıya bıraktı. Bizim bu propagandanın sadece hangi toplumsal katmana yönelik olduğunu ve bu katmanın ortak yanlarını bilmemiz değil, aynı zamanda sözkonusu katmanı oluşturanların özelliklerini, davranışlarının nedenlerini, alışkanlıklarını, ruhsal durumlarını ve kör inançlarını öğrenmemiz de büyük bir önem

taşımaktadır. Böyle olursa eylemimizde yararlanmayı kararlaştırdığımız propaganda tohumu daha etkili olur, insanların bilincinde yer eder ve büyük yararlar sağlar.

Propaganda çalışmalarının örgütlenmesi sorunlarını inceleyen komisyonun çalışmaları da buna bağlı bulunuyordu.

Seminere katılanlar, propagandanın yığınların bilincine, tüm halinde ancak pek az kişi tarafından benimsenebilecek bir sürü fikir sızdırmayı amaçladığı durum ile yığınlarca kolayca kavranacak biçimde bir olguyu aydınlatmayı amaçladığı durum arasında fark olduğunu belirttiler. Bunun yanısıra ajitasyon-propaganda çalışmalarının özü geçici, konjonktürel nitelikte bir görüntü taşımamalıdır. Partinin konuları açıklanırken ortaya çıkan bir tehlike de, taktiğe olağanüstü büyük önem verilmesi savaşımın genel içeriğinin analizi bakımından zararlı olmaktadır.

Propaganda işinin sadece hangi toplumsal katmanlar arasında yürütüldüğüne değil, aynı zamanda başlıca hasımlara mı, bağlaşıklarına mı, yoksa olası bağlaşıklara mı yönelik olduğu da gözönüne alınmalıdır. Partimizin Peronist hareket arasında çalışmalarla ilgili propaganda materyalleri bu gözönünde bulundurularak hazırlanmaktadır.

Propagandanın yönlendirilmesi ilkesine bağlı olarak, biçimlerinin seçilmesine de dikkat edilmesi bizce önemlidir. Elbette ki biçimin, sorunun özünü gölgelemesi sözkonusu değildir. Ne var ki, böyle hallere de rastlanmaktadır ve bu gibi durumlarda propagandamız yönelik olduğu kimselerin tümüne ulaşmamakta, ya da bütün önemi benimsenmemektedir. Burada yaygınlaşmasını istediğimiz idelerin yığınlar tarafından gerekli biçimde kavranması için dilin ve ifade biçimlerinin dikkatle seçilmesi gereklidir. Şu ya da bu çevrede konuşulan dilin özelliklerinin bilinmesi ödevlerin çözüme bağlanmasına büyük ölçüde yardım etmektedir.

Seminerde parti basını sorununa özel bir ağırlık verildi. Beş komisyondan biri bunun üzerinde önemle durdu. Eşit olmaktan uzak koşullar – baskı, ekonomik olanaklar yetersizliği vb. – içinde sürdürülen savaşım çerçevesinde parti basınının yaygınlaştırılması en başta gelen sorunlardan biridir. Bu işe, bunun planlanmasına, genel ödevlerin çözülmesi süreci sırasında önemli bir yer ayrılmalıdır. Komisyon aynı zamanda basının içeriği, yayınlanan materyallerin biçimi, yayım çalışmalarının diğer benzer işlerle uyumlaştırılması sorunları üzerinde de durdu.

Seminerde örgütsel nitelikte bazı sonuçlar da çıkarıldı:

– her parti örgütünde propaganda işlerinden sorumlu olanların yerinin daha açık olarak belirtilmesi gereklidir. Bu gibi kimseler politika yönetimin önemini bilenler, genel sorunlarla ilgili geniş bilgiye sahip olanlar arasından seçilmelidir:

– bütün düzeylerde ve özellikle yığınlarla dolaysız teması olan taban örgütlerinde propaganda ödevleri saptanırken bunun nereye yönettileceği ölçütünden harekete geçilmelidir.

1979'da açılan seminerin çalışmaları biraz farklı biçimde düzenlenmiştir. Bu defaki seminer bir amaca yönelikti ve «İşçi Sınıfı Sıralarında Propaganda» konusu üzerinde durdu.

Bu konu niçin seçilmiştir?

Politik ve ideolojik tartışmaların merkezinde yer alan sınıf işçi sınıfıdır. Bu sınıfın tarihsel rolü, çeşit çeşit ideolojik kışkırtmalara ve karamsar «kehanetlere» karşın reeldir ve çözümleyici bir önem taşımaktadır. Diğer toplumsal ve politik güçler işçi sınıfına örgütsel ve savaşım yöntemleri açısından olduğu kadar, propaganda amaçları, kültür, ahlâk açısından da baskıda bulunmakta, onu devrimci yoldan saptırmaya çalışmaktadırlar. İşçi sınıfına katılan diğer katmanların temsilcileri işçi hareketine öz umutlarını ve savaşım ruhunu, bunun yanısıra da kendine özgü deneyimlerini, kendi düşünme tarzlarını ve genel olarak reformizmin ve burjuva milliyetçiliğinin ideolojik etkisini getirmektedirler.

İşçi sınıfı sıralarında propaganda çalışmalarını doğru olarak örgütlemek istediğimiz takdirde bütün bunların gözönüne alınması gerekir.

Seminerde ele alınan sorunlar her şeyden önce bugünkü işçi hareketinin ülkemizdeki gelişmesinin özel koşulları gözönüne alınarak incelendi:

– hükümetin baskı politikası, askersel çalışmaların yasaklanması, işçi önderlerinin ve sendika militanlarının tutuklanması, «istenmeyen» kişilerin kaçırılması ve ortadan kaybolması, işçi militanlarının işten çıkarılması vb.;

– hükümetin sendikal hareketi bölmeyi ve parçalamayı amaçlayan politikası ve sendikaların işlerine ordunun karışmasının sonuçları;

– aşırı sömürü, ve başlıca nitelikleri, kamulaştırılmış işletmelerin yeniden özel sektöre verilmesi, çeşitli önemli endüstri kollarındaki işletmelerin kapatılması (ki bu işsizliğin artmasına, emekçilerin sosyal haklarının çiğnenmesine yol açmaktadır) vb. politikası;

– işçi sınıfı üzerindeki burjuva milliyetçiliği ile reformizmin ideolojik ve politik etkisi (bu etkinin kaynaklarından biri Peron'culuktur);

– Peron'cu sendika yöneticilerinin politik parçalanmaya yönelik olan ve işçi sınıfını Arjantin proletaryasının savaşkan ruhuna aykırı olsa da, özellikle endüstri işletmelerinde savaşımından alakoyan olumsuz ve çelişkili rolü.

Bu temel sorunların ele alınması işçiler arasındaki propaganda çalış-

malarındaki deneyimlerin incelenmesine ve bu çalışmaların yetkinleştirilmesi yöntemlerinin saptanması işine yardım etti. Seminer çalışmalarının temelinde A. Fava yoldaşın «Politik Yönetimin Örgütsel Çalışmalarla Birleştirilmesi» adlı broşürü yer almıştı. Partinin işletmelerdeki çalışmalarına özel bir önem verilen bu belgede şunlar belirtilmektedir: «Partinin büyük işletmelerdeki çalışmalarıyla ilgili politikasının incelenmesi, işçi sınıfıyla dolaysız olarak bağları bulunan taban örgütlerinin büyük önemini ortaya koymaktadır. Çünkü bunlar, emekçiler arasında çalışmakla partinin politik çizgisini gerçekleştirmektedirler. Bu örgütlerin iyi düzenlenmiş günlük çalışmaları, bunları yöneten kadroların rolü, bu çalışmalara verilen politik önem ağır basmaktadır . . .» (1)

Bu nedenle güncel propaganda ödevlerinin incelenmesi sırasında partinin propaganda çalışmalarının bu yönüne de dikkatle eğilmiş olduk.

Seminer öncesi metodolojik öğelerden birini, çeşitli üretim işkollarını kapsayan işletmelere anket materyalleri gönderilmesi oluşturdu. Böylelikle işçi sınıfı arasında egemen olan görüşler ve fikirlerin öğrenilmesine çalışıldı. Anketi örgütleyen yoldaşlar, her ne kadar peşin olarak teknik ve politik bir hazırlık gördülerse de, deneyim sahibi olmamaları ve kendilerine baskı yapılması dolayısıyla ciddi genellemelere olanak sağlayacak yeterli veriler elde edemediler. Böyle olsa da anket kağıtlarındaki veriler (ki, şimdi bunlar incelenmektedir) yine de propagandamızın doğru olarak yönlendirilmesi bakımından bir hayli önemlidir. Şimdi yeni anketler için hazırlıklar yapılmaktadır.

İşletmelerde bir parti gazetesi çıkarılması sorunu ayrıntılarıyla gözden geçirildi. Böyle bir gazete ekonomik, politik ve sendikal yaşamın sorunlarını, bunların işletme çerçevesi içindeki yansımalarını ne kadar aydınlatırsa, işçiler bunları ne ölçüde anlarsa, bu basın organı parti grubu için işletmede ve en yakın semtte yığınlarla bağlarını sıklaştırmasına, partinin sayısal ve örgütsel açısından büyümesine, politik ve ideolojik bakımdan pekişmesine hizmet eden bir araç halini alır. Bizim somut koşullarımız içinde böyle bir parti gazetesi Peroncuların etkisi altında bulunan emekçi yığınların birliğinin sağlanmasında başlıca araçtır. Bu birlik ise, tüm işçi sınıfının birliği bakımından temel bir sorun olması dolayısıyla son derece büyük bir önem taşımaktadır.

Şimdi ülkemizdeki fabrika ve işletmelerde parti gazeteleri de, Arjantin'deki proletarya birliği hareketinin gazeteleri de çıkarılmaktadır. Bunlar arasında fark vardır, ama bu birbiriyle çelişen iki propaganda biçimini simgeleştiren gazeteler arasındaki gibi büyük bir fark değildir. Bunların birçok ortak yanları vardır. Bu ortak yanlar işletmelerde yayınlanmaları, emekçilerin somut isteklerini yansıtmaları ve belirli fabrika ve işletmeler-

(1) A. Fava, «La conjuncion de la direccion politica y el trabajo de organizacion», Buenos Aires, 1975, s. 5.

deki geniş işçi yığınlarına seslenmeleridir. Bütün bunlar, bu iki tip gazete örgütleyici ve birleştirici bir nitelik vermektedir ki, bu da, işletmenin sendikal yapısında birliğin pekişmesine katkıda bulunmaktadır. Sendika halinde örgütlenmiş işçi sınıfının birliği, proletaryanın yürüttüğü savaşının başarıyla gelişmesi ve ülkedeki politik olayların gidişi üzerinde etkisinin güvencelerinden biridir. Sendikal eylemin basında incelenmesi ve sendika yöneticilerinin tutumlarının halkın anlayacağı biçimde eleştirilmesi büyük bir ağırlık taşımaktadır, çünkü birliğin «yukarıdan» güçlendirilmesine ve aynı zamanda yıkılmaz temelini «tabandan», yani işletmeden sağlama çalıştırılmasına yardımcı bulunmaktadır.

Proletarya birliği gazeteleri hem komünistler, hem de diğer akımların temsilcileri tarafından çıkarılmakta, bunlara girecek materyaller ortaklaşa hazırlanmaktadır. Komünist gazeteler belirli fabrika veya işletmedeki emekçilerin isteklerinden hareketle, partinin genel çizgisini olduğu gibi, somut sorunları da, partinin birçok konularla ilgili ideolojik konularını da aydınlatmaktadır.

Doğal olarak bu iki tür gazetenin çıkarılması perspektifleri somut koşullara, her işletmenin olanaklarına, birliğin sağlanmasının gelişmesi ölçüsüne bağlıdır. 1979 yılında işletmelerde 90 parti gazetesi çıkarılmıştır.

Bu gibi organların yararlılığı ve gereksinimi apaçık olsa da, periyodik ve muntazaman yayınlanması sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu, hasımların güçlü ideolojik etkilerine karşı koyma sorunu dolayısıyla son derece önemli bir şeydir.

Gazetenin düzenli çıkması, sadece şu veya bu sorunun çok yanlı aydınlatılması bakımından önem taşımıyor. Bunun yanı sıra işçiye gazetenin çıkışını beklemeyi, bir tek sayıda ele alınamayan sorunları dikkatle izlemeyi vb. öğretiyor. Uzun yıllar boyunca edinilen deneyimler şunu göstermiştir. İşçi gazetelerinin yayınlarını sürdürmemelerinin nedeni, emekçilerin kendilerine karşı duyduğu ilginin azalması değildir. Asıl neden, bizim yayın kollektifini seçmede, okurlarla ilişki kurmada, gazetenin yayılmasını örgütlemeye gösterdiğimiz başarısızlıktır.

Bu sorunların ele alındığı seminer iki önemli önlemin alınması kararıyla sonuçlandı. Bunlardan birincisi, «İşletmelerde Gazete Nasıl Çıkarılır?» başlıklı bir yardımcı broşür basılacaktır. Bunda teknik tavsiyeler ve çalışmaların genel yönü belirtilecektir. İkincisine gelince, propaganda alanında ve özellikle işletmelerdeki parti gazetelerinde çalışacak uzmanlar yetiştirilmesidir. Bu amaçla düzenlenen kurslarda teorik ve teknik konular üzerinde çalışılacak, işçi hareketi tarihi üzerinde durulacaktır.

İşletmelerdeki propaganda çalışmalarını gazetelerle sınırlamak söz konusu değildir. Deneyimler, uluslararası, ulusal veya yerel sorunların ele alındığı işçi mektuplarının etkili birer propaganda aracı olduğunu

göstermektedir. Ayrıca, özellikle kadınlara ve gençliğe seslenen bildiri ve diğer yazılı propaganda biçimleri üzerinde de düşünülmalıdır.

Seminer çalışmaları sırasında, uluslararası komünist hareketin sorunları dahil olmak üzere, parti literatürünün yaygınlaştırılması konusu üstünde önemle duruldu. Bu konuda sadece genel bir plân üzerinde değil, aynı zamanda taban örgütlerinin de böyle bir çalışmada rol almaları, parti literatürünü yaymak için plânlara hazırlamaları, ele alınan ulusal veya uluslararası sorunların önemine, bunların sesleneceği toplumsal katmanların politik bilinç düzeyine göre seçim yapmaları konusu da görüşüldü.

Bugün işçi sınıfı sıralarında propaganda sorunlarının ne durumda olduğu konusunu inceleyen seminer elbette ki tüccarların, küçük ve orta düzeydeki işverenlerin, kalifiye uzmanların, aydınların, bilim işçilerinin ve öğrencilerin rolü üzerinde de durdu. Bütün bu katmanlar için özel yaklaşım, özel propaganda biçimleri gereklidir. Bu sorunlar 1980 yılında çalışmaya başlayan seminerde ele alındı. Fakat burada en büyük önem taşıyan şudur: Bu gibi teorik incelemeler uygulamalara yardımcı olmakta, propaganda ödevlerinin daha büyük bir güvence ve daha etkili olarak çözüme bağlanmasına olanak sağlamaktadırlar. 1978 ve 1979 yıllarında örgütlenen seminerlerle ilgili materyaller, broşür halinde basılmış, bütün ülkeye yayılmıştır. İşletmelerde parti gazetelerinin çıkarılması sorunlarını aydınlatan broşür de tüm ülke çapında yayılmıştır.

Bütün kıta savaşım alanı

*Latin Amerika halklarının devrimci savaşımında
uluslararası etkenin rolü*

Lâtin Amerika'da ve dünyanın diğer bölgelerinde kurtuluş hareketinin başarı ve başarısızlıkları her şeyden önce iç etkenlere bağlıdır. Ne var ki, komünistler, bunların önemini zerrece küçümsemeden, son zamanlarda gitgide artan bir önem kazanan uluslararası durum üzerinde dikkatle duruyorlar. Bu, öncelikle, sosyalizm güçlerinin büyümesinden, halkların devrimci savaşımı üzerindeki etkilerinin güçlenmesinden ileri geliyor. SBKP'nin 26. Kongresi'nde şu nokta önemle belirtildi: «Üzerinde sosyalizmin etkisini şu veya bu derecede hissetmiyen bir ülke, ya da ülkeler grubu, bir ideolojik veya politik akım yoktur. Yirminci yüzyılın sonuna doğru gözle görülen gerçeklik budur.» Buna karşılık, gücünü hâlâ koruyan, ama dönüşsüz bir düşüşü yaşamakta olan ve artık kaçırdığı tarihsel girişimi tekrar elde etme yeteneğinden yoksun bulunan emperyalizm de önemli bir rol oynuyor. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin Küba Komünist Partisi MK üyesi Raul Valdes Vivo, Panama Halk Partisi MK üyesi Felix Dixon, Salvador Komünist Partisi MK üyesi Jaime Barrios ve Yazı Kurulu yardımcısı tarih bilimleri adayı A. Suhostat'tan oluşan Araştırma Grubu, uluslararası etkenin bu yanlarını (Lâtin Amerika açısından) inceledi. Grup, derginin Lâtin Amerika ve Karayip Bölgesi Sorunları Komisyonu'nun üzerinde durduğu «Lâtin Amerika'da kurtuluş sürecinin devinim güçleri» konusunu dikkate olarak çalıştı. Aşağıda bu çalışmanın bazı sonuçlarını yayınlıyoruz.

Lâtin Amerika XX. yüzyılın son yirmi yılında, toplumsal ilerleme, demokrasi ve sosyalizm güçleri ile oligarşi ve emperyalizm arasında gitgide sertleşen bir çatışma durumuna girdi. Pratikte bölgenin tümü, toplumsal yaşamın bütün alanları – ekonomi, politika, ideoloji, kültür – bu çatışmaya ortam oldu.

Marksizm-Leninizm fikirlerinin geniş ölçüde yayılması, dünya sosyalizminin güçlenmesi, uluslararası durum ve koşulların yumuşatılması yolu, emperyalizme aktif biçimde direniş gösterilmesi, kurtuluşları uğrunda savaşım veren halklarla dayanışma gibi etkenler, tümüyle, Lâtin Amerika'nın kapitalist sistem merkezlerine bağımlılığını azaltıyor, devrimci hareketin gelişmesi üzerinde çokyanlı bir etki yapıyor. Doğal olarak, bu etki dolaysız ve mekanik biçimde kendini göstermiyor; iç sosyal-ekonomik,

politik ve ideolojik koşullar kesitinden geçirilerek gerçekleştiriliyor, şu veya bu ülkelerde başka başka biçimlerde beliriyor.

Değişen uluslararası durum ve koşulların, sosyalizm güçlerinin boy atmasının, dünya olaylarının seyri ve sonuçları üzerinde nasıl etki yaptığını daha Küba Devrimi açık bir biçimde ortaya koymuş bulunuyordu. Gerçi, bu devrim, Küba halkının kahramanlığı sayesinde, devrimci birliği ve bilinci sayesinde, yöneticilerinin basiret ve esnekliği sayesinde utkuya ulaştı. Ama iç etkenlerin eylemi daha elverişli dış koşullarla desteklenerek ve güçlendirilerek sonuca varıldı.

Küba'da devrimin üstün gelmesi Lâtin Amerika kıtasının tarihsel yazgısında köklü bir dönüm anlamını taşıyordu. Bu devrim, ABD emperyalizminin o zamana kadar sarsılmaz görünen konumlarına ağır bir darbe indirdi, Lâtin Amerika ülkelerini – güçlü «kuzey komşu»larına coğrafya açısından yakın oldukları için – sonsuz bir bağımlılığa hükümlü sayan «coğrafyasal yazgısallık» görüşünü tuzla buz etti. Ve Lâtin Amerika topraklarında da, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'yle dünya ölçüsünde başlamış olan geçiş, yani kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı uç vermiş oldu. Yeni toplumsal formasyon Batı yarı-küresinde bir gerçeklik haline geldi ve bu kesimde kurtuluş hareketini ilerleten önemli etkenlerden biri oldu.

Lâtin Amerika'da, komünistler, halkların devrimci savaşımı üzerinde uluslararası etkenin gitgide artan bir etki yaptığı konusunda görüş birliği halindedirler. Bölge komünist parliterinin Havana Toplantısı'nda (1975) bu nokta açıkça belirtildi: «Lâtin Amerika'da tanık olduğumuz değişiklikler, devrim yoluyla kapitalizmden sosyalizme geçiş çağımızda göze çarpan ve sosyal ilerleme doğrultusunda gelişmekte olan dünya sürecinin bir parçasını oluşturuyor.» (1) Sözkonusu toplantı, bu yönde sosyalist ülkelere gösterilen desteğin ve uluslararası dayanışmanın büyük önemini vurguladı. (2)

Lâtin Amerika komünistleri, kurtuluş savaşımında ulusal, bölgesel ve tüm dünya çapındaki etkenlerin birliğini ardıcıl biçimde savunuyorlar. Politik girişimin en iyi belirmesine, perspektiflerin vakitlice belirlenmesine, gerek ülke içinde, gerekse ülke sınırları dışında devrim hareketini tehdit eden tehlikelerin kestirilmesine ancak böyle bir yaklaşımın olanak verdiğini düşünüyorlar.

Örneğin, Panama Halk Partisi (PHP), kanal hakkındaki yeni antlaşmanın imzalanmasından çok daha önce şu gerçeği belirtiyordu: Panama halkı, tek başına, uluslararası dayanışmaya yaslanmadan, ABD'ye karşı

(1) «Lâtin Amerika, emperyalizme karşı, ulusal bağımsızlık, demokrasi, halkın genliği ve sosyalizm savaşımında», Moskova, 1975, s. 29.

(2) Agy., s. 30.

koyamaz. PHP 1980'de yapılan 6. Kongresinde de «savaşında hem uluslararası, hem de iç etkenlere aynı derecede değer verdiği, sosyalist topluluğun, özellikle Sovyetler Birliği'nin yardımını büyük bir takdirle karşıladığı»⁽³⁾ nı belirtti.

Komünistler, devrimci savaşımın olağanüstü zengin deneyiminden kalarak, gerek emperyalizmin olanaklarını küçümsemenin, gerekse onu bir zamanki kudreti düzeyinde görmenin tehlikeli olduğu uyarısında bulunuyorlar. Zira böyle bir görüş, sol örgütleri pasif taktik izlemeye, değme elverişli uluslararası değişimler beklemeye hükümlemek olur. Salvador Komünist Partisi MK Genel Sekreteri Ş. J. Handal bu konuda şöyle diyor: «Kuşkusuz, emperyalizm boş durmuyor, eylemedir; ama bunun gibi, olanaklarının azalmakta olduğu, aksiyonlarının çağdaş koşullarda artık belirlenmiş olan hedeflere ulaşmadığı da kuşkusuzdur.»⁽⁴⁾

Diğer ülkeler komünistleri de aynı eğilimlere işaret ediyor, her şeyden önce sosyalizm güçlerinin büyümesi ve emperyalizmin zayıflaması sayesinde, halkların savaşımının daha büyük sonuçlar getirdiğini ve bölgede önemli değişiklikler olduğunu belirtiyorlar.⁽⁵⁾ Bu değişiklikler nelerdir?

Araştırma Grubu'na göre, gitgide daha büyük bir önem kazanmaları bakımından, en azından baş nokta, kıtada yeni sosyal-politik durumun nitel çizgilerini ortaya koyan ve komünistlerin tarihsel iyimserliğini kanıtlayan beş olgu sıralanabilir.

Birincisi, «soğuk savaş» yıllarında ortaya çıkan ve Lâtin Amerika devletlerinin sosyalist dünya ile ilişkiler kurmalarını istemiyen görüş sarsıldı. 1960'larda ve 70'li yıllarda birçok Lâtin Amerika ülkesi, Sovyetler Birliği'yle ve diğer sosyalist ülkelerle diplomatik ilişkiler kurdu veya bu ilişkilerini yeniledi. Küba'yı ablukaya alma ve yalnızlığa itme politikası başarısızlığa uğratıldı, uluslararası alanda ülkenin saygınlığı arttı.

İkincisi, Batı yarı-küresinde sömürgecilğin dayanakları çöktü ve bölgenin politik haritasında artık politik bağımsızlıklarını elde eden on devlet daha belirdi.⁽⁶⁾

(3) «Documento central del VI. Congreso nacional del Partido del Pueblo de Panama», 1980, s. 32.

(4) «Libertad», 26 Ekim – 1 Kasım 1979.

(5) ak: «Por la victoria democratica ye el ejercici de la soberania nacional. Hacia un partido de masas». La Paz, 1980, s. 12–13; «PCU. Boletín del exterior», № 3, 1980, s. 2; «Tribuna popular», 19 ve 25 Eylül 1980; «Documentos do partido comunista brasileiro», Lisboa, 1976, s. 213–214; «10 preguntas a Fernando Nadra». Buenos Aires, 1980, s. 10–14, 22–24; «El Partido comunista frente a la crisis actual». Mexico, 1977, s. 36–45; «Partido Comunista de Chile. Boletín del exterior», № 26, 1977, s. 84–85.

(6) Jamayka, Trinidad ve Tobago, Gayana, Barbados, Bahama Adaları, Grenada, Surinam, Dominik, Sent-Lüsiya, Sent-Vinsent. Artık Beliz de bağımsızlık yolunda.

Üçüncüsü, pan-amerikanizmin ideolojik dayanak ilkelerinin («kıtasal güvenlik», «ortak savunuyu», «tüm Amerikalıların dayanışması») ve anti-komünist doktrinlerin («ideolojik güvenceler», Batı yarı-küresinde komünizmin demokratik kurumlarla bağdaşmazlığı», «iç düşman» vb.) bunalımı derinleştirdi. Amerikan Devletleri Örgütü'nün, ABD'nin «Sömürgeler Bakanlığı» rolü oynaması gitgide zorlaştı.

Dördüncüsü, Lâtin Amerika'da tüm emperyalist egemenlik sisteminde bunalım derinleştirdi. ABD, değişen duruma kendini uyarılama çabaları içinde, ekonomik baskıya ve maskeli yayılma biçimlerine ve aynı zamanda CIA'nin ve diğer özel servislerin eliyle hoş gitmeyen hükümetlerde istikrarsızlık, kararsızlık yaratma harekâtına özel bir önem vermeye başladı. Bu politika çerçevesi içinde, devrimci güçlerle savaşımında eşgüdüm işlemlerinden bir bölümü kendilerine bırakılan yerel oligarşik çevrelere ve sözümona alt-emperyalist merkezlere önemli bir yer veriliyor.

Beşincisi, Lâtin Amerika halklarının, emperyalizme ve yerli gericiliğe karşı, sosyal değişikliklere gitme uğrunda savaşımı gündün günde etkinleşen bir nitelik kazandı. Sosyalist Küba'nın başarıları, Orta Amerika'da ve Karayip Bölgesinde kurtuluş hareketinin yükselişi, Grenada ve Nikaragua'da devrimin üstün gelmesi, Güney Amerika'da sınıf kavgalarının güçlenmesi, Meksika'nın, Panama'nın, Ekvador'un ve diğer bazı ülkelerin egemenliklerini savunma ve güçlendirmede kaydettikleri önemli ilerlemeler bunun kanıtlarıdır.

Ote yandan, devrimci iyimserlik ve son utkuya inanç, şimdiki günün sorunlarını ve tüm devrimci güçlerin sürekli ve gergin bir savaşıma hazır olmaları gerekliliğini gölgeliyemez, gölgelemesi doğru da olmaz. Direniş gösterilmedikçe, düşman gerilemez ve bazan geçici başarılar elde ettiği de olur. Nitekim, bir Şili, bir Uruguay, Guatemala, Haiti, Paraguay hâlâ kanlı diktatörlüklerin ezgisi altında değil midir? Bilindiği gibi, Boliviya'da gerici bir darbe yapıldı. Jamayka'da sağcı güçler erke geldi. Kolumbiya'da gayet çetin ve faşizm tehlikesiyle dolu durum devam ediyor. Arjantin politik çıkmaz sokaktan bir türlü çıkamıyor. Brezilya'da demokratikleşme seyrinin istikrar gösterdiği ve oturduğu söylenemez. Ve yine de diyebiliriz ki, *bölgede, işçi sınıfının, köylülüğün, tüm demokratik halk katmanlarının, yurtsever, devrimci parti ve örgütlerin eylemlerindeki etkinleşme ağır basan eğilimi oluşturuyor.*

İşte, Lâtin Amerika kıtası da içinde olmak üzere yeni durum ve koşullara yanıt olarak ki, ABD emperyalistleri, Carter yönetiminin son döneminde ve özellikle Reagan'ın başkanlığa gelmesinden sonra, dış politika hareket hattında şiddetli saldırılara geçtiler ve bu cümleden olarak, kurtuluş hareketindeki yükselişin, SSCB, Küba, Vietnam, Nikaragua'nın ve diğer ilerici devletlerin «entrika»larından kaynaklandığı savına, bu ideolojik klişeye ağırlık vermeye başladılar.

Bununla ilgili olarak, Araştırma Grubu, sözümona devrim ihracı sorunu ele aldı. Bilindiği üzere, emperyalizmin fikir yapıcıları, kendi müdahale politikalarını haklı göstermek için, bunun bir savununu, güya başka ülkelerde «bilinçli» olarak sosyal patlamalar «körükliyen» utkusal devrim devletlerinin eylemlerine bir yanıt olduğunu söylüyorlar. Böyle «gerekçe»-leri çürütmek hiç de zor olmasa gerektir.

Ortak bir tarih, coğrafya ve kültürün birleştirdiği Lâtin Amerika halklarının ulusal bağımsızlığı uğrunda savaşımlarını bayrağını yükselten V. Bolivar, San Martin, Morazan ve Jose Marti'lerin ülkesinde, dışarıdan askersel müdahaleye uğramak, buna göğüs germek, dünün veya yakın geçmişin olayları değildir; Küba'ya askersel müdahale, daha Sovyetler Birliği'nin oluşmasından hemen hemen yüzyıl, sosyalist Küba'nın meydana getirilmesinden yüzelli yıl önce Washington'un resmi politikasının bileşen ögesi olmuş bulunuyor. Monro hegemonyacılık doktrini (7), 1917'den çok önce, ABD başkanları tarafından uygulanıyordu.

V. İ. Lenin, sosyalist devrimin utkusunun toplumsal gelişme nesnel yasalarının eylemi sonucu olduğunu; sosyalist devrimi dışarıdan dayatma veya bu devrimi çabuklaştırma yönlü her denemenin Marksizm teorisine aykırı olduğunu belirtiyordu. Ve diyordu ki: «Gerçi, devrimin bir yabancı ülkede, ısmarlama ve anlaşmalı olarak doğabileceğini düşünenler de vardır. Ama böyleleri ya çılgın, ya da provokatördürler.» (8) Ve daha öte şöyle diyordu: «Devrimler ne ısmarlama, ne de anlaşmalı olarak dayatılamaz; ... devrimler, milyonlarca insan artık böylece daha fazla yaşamıyacağı fikrinde birleştikleri zaman doğar ... » (9)

Şu var ki, uluslararası devrimci güçlerin amaca yönelik bilinçli eylemleri, şu veya bu halkın savaşımını bir hayli kolaylaştırabilir, elde ettiği utkuyu pekiştirmesine yardımcı olabilir. Artık belirtmiş olduğumuz gibi, Küba bunun bir örneğidir. İngiltere'li Marksist araştırmacı Monty Johnstone şöyle diyor: «... Küba veya Vietnam gibi ülkeler, ABD emperyalizminin kendilerini dize getirme denemelerini, Sovyetler Birliği'nin desteği olmadan, böylesine başarıyla asla kıramazlardı.» (10) Ne var ki, böyle bir destek ve yardımın devrim ihracı ile hiç bir ilişkisi yoktur; bu destek ne sınıf savaşımını şiddetlendirme etkeni olabilir, ne de somut bir ülkede uzlaşmaz çelişkili sınıflar arasındaki tarihsel karşıtlığı çözüme kavuşturabilir.

(7) Doktrin 1823 yılında ilân edildi. «Amerika Amerikalılarındır!» belgisiyle ortaya çıktı. ABD'nin Lâtin Amerika'da yayılma politikasının aracı oldu. Son onyıllarda bu ünlü doktrinin unutulur gibi olduğu sanıldı, ama Reagan, Lâtin Amerika ülkelerinin işçilerine karşımayı haklı göstermek için buna yeniden dört elle sarıldı.

(8) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 36, s. 357.

(9) Agy.

(10) «Marxism today», Ağustos 1979, s. 230.

Devrimini gerçekleştirmiş olan bir halk, bir başka ülke emekçilerinin savaşımını desteklerken, buna, o ülkede devrim yapmak için değil, dış karşı-devrimin, öncelikle emperyalizmin kudretine, aynı zamanda askersel gücüne dayanan gericiğin hücumlarını püskürtmesine yardımcı olmak için girişiyor.

Küba Devrimi'ne gelince, bu ülkeye nice uzak olanların ve bu arada İsveç'li sosyal-demokrat Bernard Casson'un bile kabul ettikleri gibi, bu devrim «sırf ulusal kaynaklardan çıkmış olup, bugüne bugün de ayakta kalma gücünü kendinde bulabilmektedir.»⁽¹¹⁾

Lâtin Amerika halkları, sömürüye ve yabancı köleciliğine karşı savaşıma hiç bir zaman ara vermemişlerdir. Gayet doğal olarak, kurtuluş yolları ararken, yığınların ezgicileri artık alaşağı etmiş oldukları ülkelere de gözlerini çevirmişlerdir. Utkuya ulaşan devrimler Lâtin Amerika'lıları esinlemiştir ve esinliyor, kendilerinin de utkuya ulaşacakları inancını artırıyor.

Dominik Komünist Partisi'nin İkinci Kongresi'nde DKP Genel Sekreteri Narciso İsa Conde, bu yüzyıl içinde iki kez ABD müdahalesine kurban edilmiş bir ülkenin temsilcisi olarak şunları söyledi: «Bize göre, emperyalist silâhli müdahalesi ve askersel dalma, sosyalist ülkelerin kendi sınırları ötesinde dayanışmalı politik ve askersel varlığını haklı kıyor. Bu hallerde, sosyalist devletlerin politik ve askersel dayanışmasını ve ezgi altındaki ülkeler hükümetlerine ve devrimci hareketlerine destek olmasını, halk çoğunluğunun iradesine aykırı olarak dayatılan emperyalist müdahalesi ile eşitlemek doğru olmaz ... Biz her halkın ulusal değerlerine saygı besliyoruz. Ama bununla beraber, emperyalizm, ezgi ve savaş güçleri ile sosyalizm, ulusal kurtuluş ve barış güçleri arasındaki ayrımı da çok iyi görüyoruz.»⁽¹²⁾

Araştırma Grubu çalışmalarına katılanlar, devrim «ihracı» savlarının elçabukluğu ile «Tutun hırsız!» diye kendileri bağırان cepçilere özgü klâsik çalının yeni bir varyantı olduğunu Lâtin Amerika gelişmesi örneğinin bir kez daha gerçeklediğini belirttiler. Bu çalının ardında bir tek amaç, karşı-devrim «ihracı»nı saklama çabası gizleniyor. Karşı-devrim dış güçlere dayanmaya çalışıyor, çünkü dış ülkelerde emperyalist çevrelerle ekonomik ve politik bakımdan bağlı olan sömürücü azınlıktan kaynaklanıyor. Bu karşı-devrim, toplumsal gelişme yolunda fren haline gelerek erki, iyelik ilişkilerini, fikirleri, kurumları ve görenekleri yeniden canlandırma anlamına geliyor. Eski kurumların yok edilmesi, önceki kadroların değiştirilmesi, gerici ideolojinin kökünden kazınması ise sürekli ve karmaşık bir süreçtir. Lenin şu uyarıda bulunuyordu: Kapitalizmden yeni formasyona geçiş tarihsel çağı «tamamlanmadığı sürece, sömürücüler her

(11) «Le Monde diplomatique», Mayıs 1980, s. 19.

(12) «Hablan los comunistas», 16–22 Mart 1979, s. 19–20.

şeyi geri getirme (restorasyon) ümidini kaçınılmazlıkla yitirmiyorlar; bu ümit ise geri getirme denemelerine dönüşüyor.» (13)

Karşı-devrim ihracı hem dolaysız biçimde (askersel müdahale), hem de örtülü biçimde (iç gericiiliğin en büyük kapitalist devletler ve bu devletlerin tekelleri tarafından maddesel, parasal açıdan ve propaganda yoluyla desteklenmesi) yapılıyor. Bugünkü dünya güçleri dengesi koşullarında, emperyalist yöneticiler – aldıkları birçok dersten sonra – birinci biçimi değil, daha çok ikincisini yeğliyorlar. (14)

Bu yöntem artık Şili'de uygulanmış bulunuyor. Salvador Komünist Partisi bunun «sürünge» karakterine işaret ediyor ve şu uyarıda bulunuyor: «Emperyalist müdahale aşama aşama gerçekleştirilen bir aksiyon oluşturuyor.» (15) Bu ülke içindeki son politik olaylara gelince, Salvador devrimcilerine göre, emperyalizmin henüz girişmediği biricik aşama «doğrudan doğruya silâhlı salğıdır.» (16)

Grenada devriminin önderi Maurice Bishop da emperyalizmin taktiğini buna benzer biçimde değerlendiriyor. Bishop, 1980 Ağustosunda St. Georges'te verdiği bir demeçte, emperyalizmin, ülkede devrimci sürecin gelişmesini geriletme çabasıyla, bütün araç ve yöntemleri denediğini ve artık başvurabileceği son araç olarak yalnız dolaysız askersel müdahalenin kaldığını söyledi.

«Yeni» yöntemin sonuçları, yerli gericiiliğin ABD ve Arjantin tarafından desteklenerek 1980'de bir hükümet darbesi yaptığı ve böylece sol güçlerin ilerlemesine daha cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında set çektiği Bolıvyada da kendini gösterdi.

F. Castro, Küba Komünist Partisi'nin 2. Kognresi'nde şunları söyledi: «Zamanımız dünyasında, hâlâ askersel müdahaleden ve kıtamızda tekrar ,kalın sopa' politikasına geçilmesi gerekliliğinden söz eden insanlar bulunabilmesi inanılır şey değildir. Bu gibi insanların böyle hayallerden bir an önce vazgeçmeleri iyi olur. Kimileri dünyaya egemen olmayı düşlüyorlardı, ama kendileri de düşlerinin yıkıntılarına karışıp gittiler. Bugün, halklar, sayısız ve çok çeşitli savaşım biçimleriyle hareket ediyorlar. Lâtin Amerika ve Karayip Bölgesi halkları artık 300 milyon kişiyi aşan bir toplum oluşturuyor, ve yerleştikleri topraklar Kuzey Amerika yüzölçümünün iki mislini buluyor.

Reagan, bir konuşmasında, vaktiyle Vietnam'da savaşa girişmenin hata

(13) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 37, s. 264.

(14) ABD, en son, 1965 yılında, devrimci-demokratik güçlerin neredeyse utkuya ulaştıkları Dominik Cumhuriyeti'ne dolaysız askersel müdahalede bulundu.

(15) «Boletín exterior del Partido Comunista de El Salvador», № 5, 1980, s. 3.

(16) «Boletín de Prensa. Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional», № 15, 1981, s. 3.

olduğunu ve bu hatayı da savaşın yenilgiyle sonuçlanmasında bulduğunu söyledi. Demek isterim ki, Lâtin Amerika'da bir savaş açılması, Vietnam'da uğradıklarından çok daha büyük bir bozguna götürebilir.» (17)

Sözün kısası, *Lâtin Amerika halklarının özgür varlığını efsane ürünü «devrim ihracı» değil, günümüzün bir gerçeği olan karşı-devrim ihracı tehdit ediyor.*

Emperyalizmin saldırgan çevreleri ve dünya gerciliği, halk yığınlarının kurtuluş savaşımını «terörizm» belirtisi olarak göstermek istiyorlar. Bugün Washington'un güdümünde yürütülen bu iftira kampanyasına, uluslararası kamuoyunun uyanıklığını körletmek ve sosyal kurtuluşa yönelmek isteyen veya yönelmiş olan halkların içişlerine silâhli müdahale plânlarını gerçekleştirmek için başvuruyorlar. Komünist partileri ve diğer ilerici güçler bu kampanyaya karşı kesin bir direniş gösteriyorlar. Ve bu kampanyayı utanmazlık ve ikiyüzlülüğün doruğu sayıyor, terörizmi devlet politikası düzeyine çıkararak, başkaları değil, Washington'un kendisi olduğunu belirtiyorlar. Lâtin Amerika'nın tüm tarihi bunun canlı bir kanıtıdır.

Kaldı ki, Amerikan Kongre üyeleri de, Fidel Castro'nun fiziksel olarak yok edilmesini amaçlayan nice plânlar bulunduğunu resmen ve defalarca açıklamışlardır. O halde, Washington'da, eski Şili Dışişleri Bakanı Orlando Letelier'in öldürülmesini örgütleyen CIA ve Pinochet gizli polisi değil de kim olabilir?

Reagan yönetimi, sözkonusu kanlı diktatörlüğe yalnız askersel yardımı artırmakla kalmadı, onun baskı organlarının eylemlerini, yanlarına çıvgar olarak «yeşil bereliler»i, terör ve diğer en kirli işler «uzman»larını da katarak eşgüdümle yürütmeye başladı.

Washington, uluslararası gerginliği daha da artırmak, dünyayı «soğuk savaş» zamanlarına döndürmek, halkların özgürlük ve bağımsızlık hareketini destekleyen herkesi yıldırım, ilerici devletleri ve bölgede her şeyden önce Küba'yı ve Nikaragua'yı, yani «kıtada baltalama eylemlerinin ana kaynağı» olarak gördüğü ve göstermek istediği bu iki devleti korkutmak, «kalın sopa»yı savurma politikasını her zaman körükörüne benimsemeye yatkın olmıyan Batı Avrupalı bağlaşıklarını ve diğer partnörlerini sıkıştırmak amacıyla Salvador olaylarını sömürmeye çalışıyor. Ve ensonu, bu yöndeki çabalarıyla, dünya kamuoyunun dikkatini sosyalist ülkeler topluluğunun barışçı girişimlerinden saptırmak istiyor.

Kıtada, Reagan'ın, «ideolojik sınırlar» teorisini, yani vaktiyle Lâtin Amerika devletlerinin çoğu tarafından reddedilen teoriyi diriltme çabalarına karşı da gitgide genişliyen bir protesto hareketi göze çarpıyor. Bu teorinin şimdiki varyantında, Kanada ve Orta Amerika, aynı zamanda Karayip Bölgesi ABD için yaşamsal önemli üç kesim olarak ilân ediliyor. Bu teori Meksika Cumhurbaşkanı Jose Lopez Portillo tarafından şiddetle

(17) «Gramma», 20 Aralık 1980.

eleştirilmiştir. Bu yıl, Mart ayında, Portillo, müdahale politikasının gizlediği tehlikelere işaret ederek, halkların kendi yazgılarına buyukluk iradesine saygılı olma gerekliliği konusunda Beyaz Saray'ı bir kez daha uyardı. (18)

Bu koşullar altında, ulusal kurtuluş hareketini karalama, bunu «uluslararası terörizm» olarak gösterme ve bu hareketi tutanlara «ideolojik sınırlar»ı dayatma denemesine karşı savaşım tüm ilerici güçlerin güncel sorunu haline geliyor. Bu sorunun çözümü, Lâtin Amerika'da da devrimci çarpışmaların yazgısını belirlemede güçlü bir etken olacaktır.

Kıtada ve tüm dünyada sosyal-politik değişiklikler, sosyalizmin büyümesi ve etkisi öylesine büyük bir önem kazanıyor ki, Arjantin Komünist Partisi MK Yürütme Komitesi üyesi Rodolfo Ghioldi'nin belirttiği gibi, «bunlar, birçok ülkeler devrimcilerine, evvelce düşünülmesi bile olanaksız nice sorunları gündeme getirme fırsatı kazandırmış bulunuyor.» (19)

Bununla ilgili olarak komünistler, yasallıkla, bulunduğumuz kesimde kurtuluş sürecinin önemli özelliklerini birleştirdiğine inandıkları Nikaragua'nın deneyimine başvuruyorlar. Komünistler, bu bakımdan, uluslararası durumun Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi (SUKC)'nin etkisi için elverişli olduğu saptamasıyla sınırlı kalmıyor, bu cephenin dostlar kazanmaya ve düşmanları bertaraf ederek etkisiz kılmaya yönelik dış politika hattının yaratıcı karakterini de belirtiyorlar. Sandinistler, belirli bir rizikoyu da göze alarak, ABD yönetici çevreleri arasındaki çelişkilerden yararlanma esnekliği de gösterebildiler. Ve Küba Devrimi'nden sonra, günümüz koşullarında, yalnız Afrika ve Asya'nın uzak yörelerinde değil, aynı zamanda Lâtin Amerika kesiminin ABD tarafından en yakın «stratejik cephegerisi» sayılan ve ABD geleneksel etkisinin bir hayli güçlü olduğu bölgesinde de emperyalizm yanlısı *rejimlerin alaşağı edilebileceğini Sandinistler gösterdiler.*

SUKC'nin utkuya ulaşmasında, dayanışması en saldırgan emperyalist çevreleri de frenliyen dünya ilerici kamuoyu özel bir rol oynadı. Lâtin Amerika'nın birçok hükümetleri çevrelerinden ve bu arada Sandinist görüşleri benimsemeyenlerden Somoza aleyhtarı nice güçlerin gösterdikleri destek yeni ve olağanüstü önemli bir etken oldu. And grubu ülkeleri bu güçleri oybirliğiyle savundular. Bunları birleştiren neydi? Her şeyden önce, o zaman, ılımlı, ama büsbütün reel bir ulusalcı yönlemi olan aynı ekonomik kümeye mensup olmaları birleştirici etken olarak rol oynadı. Böylece emperyalizm'e ekonomik tabanda çarpışma politik sonuçlara da yol açtı. Bu nedenle, Amerika Devletleri Örgütü'nün bile, ABD'nin müdahale plânlarını oy çoğunluğuyla reddetmesi ve Somoza rejimini suçlaması rastlantı değildi.

(18) «Granma», 11 Mart 1981.

(19) Rodolfo Ghioldi, *Escritos*, c. 3, Buenos Aires, 1976, s. 222.

Lâtin Amerika yurtseverleri, Sandinist'lerin savaşımı etrafında oluşan enternasyonal dayanışma hareketinin ne geniş ölçüler aldığına dikkati çekiyorlar. Bu hareket zamanımızın ruhunu ve buyruğunu yansıtıyor. Doğal olarak, günden güne daha da güçlenen uluslararası destek, kapitalizmin genel bunalımının doğurduğu sonuçların gitgide artan etkisi, toplumsal yapıdaki politik ve ekonomik bozukluk, devrimci durumun olgunlaşması için ve daha ötesi halkın utkuya ulaşması için henüz yeterli değildir. Kıtanın çeşitli ülkelerinde durumun pek de sosyal patlamalara yol açmadan zaman zaman sertleşmesi bunu kanıtıyor. Devrimin üstün gelmesi için, önce, halkın isteklerini isabetle ve gereken anda ileri sürebilecek, onun olanaklarını doğru biçimde değerlendirecek ve yığınları peşine takıp götürebilecek devrimci güç gereklidir.

Nikaragua devrimi, köklü sosyal dönüşümler için savaşım vermekte olan güçler arasında birliğin başarıda belirleyici koşulu oluşturduğunu inandırıcı biçimde gösterdi. Sandinistler dağınık hareket ettikleri sürece, yürüttükleri savaşım yeterince etkili olamıyordu. SUKC ancak iç çelişkileri giderdikten ve gerçekten tekparça bir güce dönüşerek Somoza'yı devirmeyi hedef tutan tüm hareketin başına geçtikten sonra uluslararası destek görebildi. Sandinist Cephe'nin kurucularından biricik sağ kalan şimdiki İçişleri Bakanı Tomas Borge, bu bakımdan gayet kesin konuşarak, «birlik olmadıkça utku da olamayacağı»nı ve savaşım boyunca bazan «düşmanın karşısında değil, iç anlaşmazlıklar karşısında çaresiz duruma düşüldüğü»nü belirtiyor. ⁽²⁰⁾

Nikaragua devriminin seyri, şimdiki uluslararası durum ve koşulların, bazı küçük burjuva kuramcılarının, 60'lı yılların deneyimine dayanarak savladıkları gibi, silâhlı savaşıma engel olmadığı ve üstelik bir yere kadar bu savaşımın olumlu sonuçlara varmasını önceden belirlediği düşüncesini de gerçekledi. Doğaldır ki, Nikaragua olaylarından kalkarak, artık bundan böyle erke gelmenin biricik yolunun silâhlı savaşımdan geçtiği ve geçeceği gibi bir hükme varılamaz. Lâtin Amerika'da şimdilik yalnız bu yoldan eylemin utkuya götürdüğü görülmekte olsa da, diğer yöntemlerin devrime yabancı olduğunu savlamak elbette doğru olamaz. Nikaragua deneyimi, Şili komünistlerinin çıkardıkları sonuçla çelişmiyor. Söz konusu sonuç şudur: «Şili'deki faşist darbe, belirli ülkelerde ve belirli koşullarda erkin silâhsız savaşım yoluyla elde edilmesi olanağını dışlamaz . . . Bunun gibi, ayaklanmaya veya diğer silâhlı savaşım biçimlerine başvurmuş bir ulusal hareketin geçici başarısızlığı da, o ülkede devrimin bu yoldan yapılamayacağı anlamına gelmez.» ⁽²¹⁾

Uruguay Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri R. Arismendi'ye göre, «1960 yıllarında Lâtin Amerika'da yöntem olarak partizan savaşı olanak-

⁽²⁰⁾ «Le Monde diplomatique», enero 1980.

⁽²¹⁾ «arış ve Sosyalizm Sorunları», № 8, 1974, s. 69.

ları değil, partizanlığa özgü anlaşmazlıklar yenilgiye uğramış bulunuyor.»⁽²²⁾ Partizan savaşı yöntemi kıtada derinden derine kök salmış durumdadır. Augusto Cesar Sandino ve Fidel Castro bu yöntemi parlak biçimde uyguladılar. Kaldı ki, o dönemde başgösteren partizan hareketlerinin hepsi de temelde yaşamsal güçten yoksun değildi. Sandinist Cephe de, politik ve ideolojik bakımdan bir hayli değiştiği yeni koşullarda başarıya ulaşmadan iki ağır askersel darbeye uğramıştı.

Sandinistler, savaşım biçimlerinin hiç birini mutlaklaştırmadan hareket edilmesi gerektiği, düne kadar yenilgiyle sonuçlanan yolun bugün bizi başarıya yaklaştırabileceği kanısındadırlar. Bunu T. Borge şöyle vurguluyor: «Bağımsızlıkları veya kurtuluşları uğrunda savaşım yürütmekte olan halklar, her somut duruma göre legal olanakları veya silâhlı yolları kullanarak, hedeflerine çeşitli yollardan ulaşabilirler.»⁽²³⁾

Nikaragua ve Grenada deneyimi bir önemli düşüncüyü daha gerçekleştirdi: Çağımızın büyük anti-emperyalist devrimci güçlerinin (dünya sosyalist sistemi, çeşitli kapitalist devletlerin proletaryası, bağımlı ülkeler işçi sınıfı ve diğer sömürülen katmanları ve aynı zamanda sömürgeler halkları) gündün güne artan etkisi dikkate alınmadıkça, kıtamızda kurtuluş savaşımının gelişmesinde nice önemli olguları açıklamanın olanağı yoktur. Örneğin, bölgemizde, neden ötürü – yaşamdaki komünist ve işçi partilerinin yanı sıra – açık anti-emperyalist, anti-oligarşik ve bazan da doğrudan doğruya anti-kapitalist programlı yeni örgütler ve bu arada gerilla örgütleri oluşup ortaya çıkıyor? Bu, proletaryanın sayısal ve nitel bakımdan büyümekte olsa da, henüz zayıf olduğu, kapitalizme kadarki döneme özgü kör inanç ve yargıların hâlâ çok güçlü bulunduğu ülkeler için tipik bir olgudur. Sandinistler, erk sorununa oportünistçe yaklaşımlarla tartışırcasına şunları belirtiyorlar: «Proletaryanın çoğunluk olmadığı, sürecin açıkça belirli bir sosyalist karakter taşımadığı, yığınların henüz Marksizm-Leninizm'in etkisi altında bulunmadığı, veya bu teorinin hükümleri uyarınca bilinçle hareket etmedikleri toplumlarda, kapitalist baskı aygıtını yoketmekten, isterse demokratik bayraklar altında toplanmış olsunlar, örgütlü devrimcilerin erki ele geçirmeleri olanağından vazgeçilmesi gerektiğini düşünmek doğru olmaz.»⁽²⁴⁾

Şu veya bu ülkenin sosyal-ekonomik gelişme düzeyi ile kurtuluş hareketinin atılımı, derinliği ve genel yönlemleri arasındaki belirli tutarsızlık da dünyada yeni güçler dengesinin etkisiyle açıklanabilir. Devrimin üstün gelmesi olanağı daha önceleri, emperyalizmin sınırsız egemenliği döneminde de vardı, ama devrim yalnızca yüzölçümü ve nüfusu bakımından

⁽²²⁾ «Estudios», № 73, 1979, s. 22.

⁽²³⁾ «Le Monde diplomatique», enero 1980.

⁽²⁴⁾ Orlando Nunez. Los sectores medios en los procesos revolucionarios. – «Conferencia teorica internacional. La estructura de clases en America Latina. Memorias.» Havana, 26–28 Mart 1980, s. 249.

büyük ve görece gelişkin kapitalist devletlerde gerçekleştirilebildi. Ve Lenin, «Kapitalizmin belirli bir düzeyi olmadan, biz, her hangi bir başarıya ulaşamazdık»,⁽²⁵⁾ derken, işte bunu öngörüyordu. *Çağdaş uluslararası koşullarda, her ülke, devrimci durum varoldukça – yüzölçümü, nüfusu, ekonomik gelişmesi ne kadar olursa olsun – , köklü sosyal değişimler yo luna koyulabilir.* Ensonu, yalnız yerel koşullardan hareket edilecek olursa, çoğu yeni-sömürgesel bağımlılık ağı içinde olan ve emperyalizm yanlısı ideolojinin etkisi altında bulunan Latin Amerika ülkelerinde Marksizm-Leninizm'in geniş ölçüde yayılmasının nedenlerine bir açıklık getirilemez.

Kıtada, komünistler, toplumun önde gelen sınıf ve katmanlarının eylem programını daima ayarlama ve kararlaştırma, tarihsel ânın istemlerine uygunluğunu sağlama gerekliliği üzerinde önemle duruyorlar. Anti-kapitalist kesin dönüşümler için nesnel koşulların henüz olgunlaşmadığı yerlerde bu program sorunu özel bir önem kazanıyor. Böyle bir programın birinci ödevi, dünyada değişen güçler dengesinden yararlanarak, geçici ve kararsız olanlar da dahil, yandaşlar kazanmak; ikincisi (utkudan sonra) dünkü bağışıklarla işbirliğinden geri durmamak, onlarla elden geldiğince beraber yürümdür. Tek sözle, artık daha ağır yükü omuzlamak ve yükü sürece katılanların tümü arasında bölüştürmektir. Bunu yapmak, yeni uluslararası durumda, barışsever, demokratik güçlerin desteği, reel sosyalizmin dayanışması koşullarında tamamen olanaklıdır. «Taktik», di-yordu Lenin, «belirli bir devlette (hem onu çevreleyen devletlerde, hem de dünya ölçüsünde bütün devletlerde) tüm sınıfsal güçleri ayık kafayla ve en nesnel biçimde değerlendirme, aynı zamanda devrimci hareketler deneyimini değerlendirme temeli üzerinde kurulmalıdır.»⁽²⁶⁾

Sömürü rejimine son vermiş ülkeler, birçok çetin sorunlarla, her şeyden önce tempolu bir ekonomik gelişmeyi emekçilerin yaşam düzeyinin yükseltilmesiyle bağdaştırma gerekliliğiyle karşı karşıya geliyorlar. Örneğin, Nikaragua'da, bu anlamda, burjuvazinin bir bölümü, yani diktatörlüğe karşı savaşımında katkısı olan ve belirli koşullarda ülkenin ekonomik kalkınmasında işbirliğine hazır bulunan bölümü konusunda yeni erkin aldığı tavır hiç de yabana atılmaz bir rol oynuyor. Bu konuda, bizce, F. Castro'nun, Sandinistlerce izlenen politika hakkındaki sözleri en isabetli değerlendirmeyi oluşturuyor: «Nikaragua'da, ulusal uyanıştan yana olan tüm güçlerle işbirliği temeli üzerinde, bu uyanış sorunlarına birinci derecede özen gösterilmesini öngören bir yeni devrimci tasarı gerçekleştiriliyor . . . Kanımızca, uluslararası durum ve Nikaragua gerçeklikleri bakımından, Sandinistlerin hazırladıkları bu tasarı halen yapılabilecek olanın en iyisi ve en akıllısıdır.»⁽²⁷⁾

(25) «Lenin derlemesi-XI». Moskova–Leningrad, 1931, s. 397.

(26) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 41, s. 47.

(27) «Granma», 28 Temmuz 1980.

Özellikle dünyada değişen güçler dengesi, saldırgan emperyalist çevreler ve iç karşı-devrimciler üzerinde frenleyici etki yaparak, ulusal ve sınıfsal ezgi zincirini kıran ülkelere ağır ekonomik sorunlarını daha az sosyal harcamalarla çözme ve esnek bir iç politika doğrultusu izleme olanağı veriyor.

Lâtin Amerika gerçekliği, birçok devrimciyi, bir de şu önemli çıkarıma, yani küçük burjuvazinin devrim yönetimini omuzlamış olan bir bölümünün (sivil veya askersel) şu veya bu ülkeyi (belirli somut koşullarda, özellikle devrimci proletarya ideolojisinin bir hayli yayıldığı koşullarda) daha sonra artık kapitalist ilişkilere son vermenin mümkün olacağı bir eşige getirebilecek durumda olduğu çıkarımına vardiıyor. Bu, kapitalistler ile proleterler arasında ikircimliyen bir «geçici sınıf»ın sözkonusu olmasıyla açıklanabilir. ⁽²⁸⁾ *İki dünya sistemi arasındaki savaşım çerçevesinde, kapitalizmin gitgide şiddetlenen genel bunalımının etkisi altında, küçük burjuvazinin önde gelen katmanları, aşağıdan gelen etkiyle, hem ilerici rejimlerin, hem de dünya devrimci ve ulusal kurtuluş hareketinin, dayanışmasına yaslanarak sola doğru evrilme yeteneği ve işçi sınıfıyla bağlaşmaya, dinin yapısal dönüşümleri gerçekleştirmeye yatkınlık gösterebiliyor.*

Araştırma Grubu, bu açıdan, Panama'da kurtuluş sürecinin şimdiki evresini çözümlledi. Panama komünistlerine göre, küçük burjuva katmanlarından gelen ilerici düşünceli ordu mensuplarının erke geldikleri 1968 yılından beri, «ülkede, derin bir bunalım geçirmekte olan burjuva demokrasisinden ilerici demokrasiye doğru, yani halk demokrasisini kurma yolunda ara evre anlamına gelen ve ulusal kurtuluş dâvasının tamamlanmasına ve daha sonra da sosyalizme geçilmesine hizmet eden ilerici demokrasiye doğru geçiş» ⁽²⁹⁾ gerçekleştiriliyor.

Ne var ki, Panama Halk Partisi'nin düşündüğü gibi, bu eğilim zayıflıyabilir, çünkü toplumsal etkenlerden ziyade dar ulusal ve kıtasal etkenlere büyük ölçüde bağlıdır; her şeyden önce ülke içindeki güçler dengesine (çok hareketli ve kararsız), yığınların devrimci enerjisine ve bir o kadar da emperyalizmle savaşımında öteki Lâtin Amerika devletlerinin başarılarına bağlıdır. Bu yönde, yönetici çevrelerin dünya görüşü, küçük burjuvaziye özgü politik hareket hattı kararsızlığı, iradecilik, kişiliğinde düşman değilse bile, yığınları kazanma savaşımında en azından rakipler gördükleri komünistlere güvencesizlik de belirli bir önem taşımaktadır. Panama sürecine özgü zıkkaklar, durgunluklar ve bazan da gerilemeler, durumu kendiliğinden açıklıyor.

Değindiğimiz bu sorunu daha da açmanın gerekli olduğunu sanıyoruz. Komünistler, gerçekte tüm halkı savaşıma kaldırmaya, erke geldikten son-

⁽²⁸⁾ K. Marks ve F. Engels. Eserler, c. 8, s. 151.

⁽²⁹⁾ «La legalidad de nuestro partido es una victoria», Panama, 1980, s. 9.

ra da hümanist temel üzerinde toplumun çehresini değiştirme çabalarına elden geldiğince çok kişinin katılmasını sağlamaya çalışıyorlar. Ama öte yandan, ancak anarko-sendikalizm, reformizm ve revizyonizm belirtilerinden arınmış bir sınıf olarak proletaryanın, böyle bir yoldan ardıcılıkla yürüyüp ilerleyebilecek durumda olduğuna da inanıyorlar. Komünistler, gerçek yurtsever ve enternasyonalistler olarak, devrimci süreçten kimseyi dışlamıyor, kimseye kendi fikirlerini dayatmıyor, yalnız bu fikirlerin geniş ölçüde yayılmasına ve açıklanmasına özen gösteriyor ve haklı olarak Marksist ideolojinin bilimsel karakterinin, kendiliğinden, bütün namuslu ve uzakgörüşlü insanlar için bir çekim gücü oluşturduğunu düşünüyorlar.

Araştırma Grubu, halkların devrimci savaşımında uluslararası etkenin rolüne ilişkin sorunların bir bölümüne değinebildi. Ne var ki, bu sorunlar da, ABD ile Lâtin Amerika arasında ilişkilerin alabildiğine sertleştiği, bölgenin birçok devletinde yapısal bunalımın doruk noktasına çıktığı, işçi sınıfının ve kıta emekçileri çoğunluğunun emperyalizm ve oligarşi ile çetin ve belki de çözüm getirecek bir çarpışma öngönünde buldukları günümüzde zamanın silinmez güncel damgasını taşıyor.

Lâtin Amerika ve Karayip Bölgesi ülkeleri komünist partilerinin Havana Toplantısı, hiç bir kuşkuya yer bırakmıyacak biçimde, «halklar ile emperyalizm arasındaki çatışmanın dünyasal bir karakter aldığı»na işaret ederek, «Latin Amerika'da yürütülen savaşımın, dünya ölçüsündeki politik-ekonomik çarpışmanın bileşen bir bölümü olduğu»nu belirtti. ⁽³⁰⁾ Kitapın şu veya bu ülkesinde kurtuluş hareketi gitgide daha belirgin ve başarılı bir nitelik alıyor ve olayların gelişmesi komünistlerin yaptığı değerlendirmeyi gerçekleştiriyor. SBKP 26. Kongresi'ne sunulan SBKP MK eylem raporunda belirtildiği üzere, «... Marksizm-Leninizm öğretisiyle silâhlı olan komünistler, dünyada yürürlükte olan süreçlerin özünü ve perspektifi herkesten daha derinlemesine ve herkesten daha doğru biçimde görüyor, işçi sınıfının çıkarları için, kendi ülkeleri emekçileri için, demokrasi, barış ve sosyalizm için yürütmekte oldukları savaşım bakımından bu süreçlerden isabetli sonuçlar çıkarıyorlar.» ⁽³¹⁾ Bölgenin şu veya bu ülkesinde, kurtuluş hareketinin, ancak devrimin özne güçleri gereken olgunluk düzeyine erdikleri ve nesnel olarak ortaya çıkan devrimci durumdan yararlanabildikleri takdirde, uluslararası durum açısından bütün «olumlu» ve «olumsuz» öğeleri değerlendirme yeteneğinde oldukları ve etraflı çözümlenmeye dayanan doğru bir karar alabildikleri zaman başarıya ulaşabileceği gitgide daha iyi anlaşılıyor.

⁽³⁰⁾ «Latin Amerika emperyalizme karşı savaşıyor . . .», s. 59.

⁽³¹⁾ «Pravda», 24 Şubat 1981.

Monetarizm: Bunalıma karşı çare midir?

Prof. Michael Hudson

(Büyük Britanya)

«Durum artık hiç bir zaman 1974 yılından önceki gibi olmayacak.» Helmut Schmidt'e maledilen bu yargının, «piyasa ekonomisi»ne dayanan çeşitli ülkelerde genel ulusal gelirin artış dinamikzmine, dünya ticaretinin durumuna ve istihdam durumuna ilişkin olarak «BMT İstatistik Yıllığı»nda yayımlanan istatistik verilere şöyle bir göz atıldığı zaman bile, doğru olduğu anlaşılıyor. Kapitalist sistemi saran bunalım, çağdaş burjuva ekonomi teorisi ve politikası üzerinde büyük bir etki yaptı. Bu etki yakın geçmişe kadar egemen olan Keynes teorisinin iflâsında apaçık kendini gösterdi. Bunalımın bir başka belirgin sonucu olarak, birçok endüstriyel kapitalist ülkenin, monetarist yolu (!) (bunun teorik temelinin doğruluğu söz götürür olduğu ve şimdilik monetarist politika pratikte tamamen başarısızlığa uğradığı halde) ısrarla sürdürmekte devam etmeleridir.

Keynes ekolü ekonomistleri, kendi görüşlerinin kapitalist ülkelerde 1945'ten sonra geniş ölçüde uygulanmasıyla yaratılan savaş sonrası sürekliliği sansasyonu büyük bir memnurlukla açıklıyorlardı. (2) Ne var ki, 60'lı yılların sonunda endüstriyel kapitalist ülkelerde yeni bir olgu, «stagflasyon» (enflasyonun yüksek düzeyde işsizlikle bağdaşması) başgösterdi,

(1) Monetaristler ekonomide para alanına belirleyici bir önem veriyorlar (doktrinin adı da buradan geliyor). Monetaristler, kapitalist işletmeciliğin güçlendirilmesi için, dolaşımdaki paranın maddesel nimetler ve kamu hizmetleri üretiminden daha hızlı büyümemesinin yeterli olduğunu savlıyorlar. Bu doktrinin yandaşları (asıl sözcüsü Amerikan ekonomisti Milton Friedman), devletin ekonomiye müdahalesinin iyiden iyeye sınırlanmasını istiyor ve müdahalenin özel sermayeci piyasa mekanizması dengesini bozmaktan başka bir şeye yaramadığını düşünüyorlar. Kapitalist ülkelerin nice devlet adamları, örneğin Büyük Britanya Başbakanı Margaret Thatcher, monetarist yol görüşlerini paylaşıyorlar. «The Economist» dergisi, Thatcher'in bu yılın Şubat-Mart aylarında yaptığı ABD ziyaretini yorumlarken, bu görüşleri ABD Başkanı Ronald Reagan'ın da benimsemeye yatkın olduğunu yazıyor. Şu var ki, derginin belirttiği gibi, Reagan da, endüstride devlet sektörünün gelişmesini sınırlamayı, kaynakları özel ellere vermeyi, kumpanyalar arasındaki rekabeti isteklendirmeyi, piyasaya, devlet müdahalesinden azat olarak, kendi fiyatlarını saptama olanağı vermeyi denemektedir. (Bk. «The Economist». 26 Şubat – 6 Mart, 1981, s. 17.) Bu yazıda, Büyük Britanya materyallerine dayanılarak, monetarist görüşe getirilen eleştiriyeye ilişkin bazı teorik sorunlar ele alınıyor. Not. red.

(2) W. Heller, *New Dimensions of Political Economy*, 1966.

ve o andan itibaren, monetarizmin, o zamana kadar egemenliğini sürdüren Keynes'çiliğe karşı, eninde sonunda başarılı olduğu görülen, hücumu başladı. Stagflasyonun nedenlerini, Keynes teorisinden kalkarak açıklamak kolay değildi ⁽³⁾, çünkü Keynes okulu, enflasyonun, yalnız ekonomide tam veya hemen hemen tam istihdama ulaşıldığı koşullarda, işgücü (özellikle kalifiye işgücü) yetersizliği hissedildiği zaman, işgücü tarafından sunu azaldığı zaman başgösterdiğini ilân ediyordu. Bir başka deyişle, gerçeklerden ve kanıtlardan yola çıkıldığı zaman, Keynes'çiler, 70'li yıllarda endüstriyel kapitalist ülkeler ekonomisinin ana karakter çizgisi haline gelen olguyu, sözde yetkilerinden ve araştırmalarda ciddi ekonomistlere özgü titizlikten vazgeçmeden, açıklıyabilecek durumda değildiler. Keynes'çiler, kuşku götürür sosyolojik irdelemelerden başlayarak, ortaya çıkan sorunların çözümünde fiyatlar ve gelirler politikasını ⁽⁴⁾ başlıca araç olarak kabul etmeye kadar vardılar.

Başlangıçta, «Phillips eğrisi» ⁽⁵⁾ Keynes'çilere durumdan çıkış çaresini gösterir gibiydi. Buna göre, enflasyonu katlanılır bir düzeyde tutmada iki olanak ortaya çıkıyordu: Ya işsizlik (modelin öngördüğü gibi) enflasyonun dizginlenmesine olanak verebilecek bir dereceye çıkarılmalı; ya da – çoğu Keynes'çilerin yeğledikleri gibi – sendikalar iş ücreti görüşmelerinde «daha çekingen» olmaya zorlanmalı, ve bununla işsizliğin artmasından kaçınılmalıydı. Burada, Keynes'çiler, kendi teorilerinin kurucusu tarafından ileri sürülen doktrine, yani nominal ve reel ücretin karşıt hareketi doktrinine dayanıyorlardı. Ve nominal ücretin yükseltilmesi için savaşımın gereği ve anlamı olmadığını, zira bunun güya fiyat artışlarına ve reel ücretin azalmasına yol açtığını savlıyorlardı. Demek ki, nominal ücret azalırsa, fiyatlar düşecek, reel ücret ise yükselecekti. Keynes'e göre, nominal ücretin artırılması için savaşım, eninde sonunda, toplam reel ücretin çeşitli gruplardan işçiler arasında yeniden dağıtımı için savaşım oluyordu. Böylelikle, enflasyonun artış hızını her şeyden önce ücret ölçülerinin yük-

⁽³⁾ Hemen kaydedelim ki, J. A. Kregel, yakın geçmişte Keynes'çilik konularını savunuyordu. J. A. Kregel. A Keynesian Approach to inflation. In: D. C. Heathfield. Perspectives on inflation: Modles and Policies, 1979.

⁽⁴⁾ Burjuva ekonomistleri, fiyatlar ve gelirler politikasının güya toplumsal verimin hakça dağılmasına yol açması gerektiğini savlıyorlar. Pratikte, bu politika, fiyatlar dondurulmadan ücretlerin dondurulmasında bozulup soysuzlaşıyor. – *Not. red.*

⁽⁵⁾ Yeni Zelânda bilgini A. Phillips, İngiltere'nin 1861–1957 yılları verilerinden yola çıkarak, fiyatların düzeyi ile istihdam arasında güya sağlam bir ilişki olduğunu saptadı. Phillips'in çıkarımlarına göre, para-
ların satınalma gücü kurban edilirse, üretimde düşüş önlenemez ve işyeri sayısı artırılabilir. Tersine, fiyatların kararlı tutulması ve dövizin sağlamaştırılması, istihdam derecesinin ve ekonomik etkinliğin azaltılmasını gerektirir. İşte «Phillips eğrisi», enflasyon ile işsizlik arasında bu ters bağıntıyı yansıtmaktadır. – *Not red.*

seltirmesine bağlıyorlardı. Bu Şimdiye değin burjuva ekonomistlerinin paylaŐtıęı bir kanıydı.

1970'lerin başında «Phillips eğrisi»ne dayanan tasarımların tutarsızlığı ortaya ııktı. Bunun ¼zerine, Keynes'çiler, durup dururken, «Treyd¼nion'cu devlet» eleŐtirisıyla ¼n yapan tutucu eleŐtirmenlerle, yani sendikaların otoritesini zedelemeye, etkisini sarsmaya ıalıŐan ve sendika liderlerine «feodal baronlar» diyen eleŐtircilerle aynı kampa d¼Őt¼ler. Bu durumda, Keynes'çilerin, sanayide tekelleŐmenin alıp y¼r¼mesini yermeye, tutucu eleŐtircilere oranla belki de daha sağlam dayanakları olduğu s¼ylenebilir. (6)

Yukarıda s¼yledięimiz gibi, Keynes'çi g¼r¼Ő¼n ıokmesi, gelişmiş kapitalist ekonominin 1970 yılları ana ıizgisi olan stagflasyon karşısındaki teorik iflasyonla sıkı sıkıya bağlıydı. Ne var ki, bu konuda Keynes'çi doktrinin belirginleŐen tutarsızlığını da bir yana bırakarak, Şunu s¼yliyebiliriz: Bu doktrinin teorik iflasyonunu, bizzat Keynes'çilerin, daha sonra «neo-klasyonik sentez» adını alan g¼r¼Ő¼ (7) kabul etmeye hazır olmaları peşinen belirledi. Bu «sentez», Keynes teorisi ile neo-klasyonik teorinin sırf biçimsel temeli ¼zerinde en geniş kapsamlı aııklama modeli'nde birleŐmeyi. Bu modelin Keynes'in modeline oranla g¼ya anlam bakımından «daha genel» olduğu, daha geniş diyapazonlu durumda ekonominin «gidiŐini» aııklamakta kullanılabileceği d¼Ő¼n¼l¼yordu. (8)

Ne var ki, «neo-klasyonik sentez»e g¼re, sorun, Keynes teorisinin yalnız ve

(6) Bk. Orneğin, John Kenneth Galbraith'in yazısı. «The Observer», 31 Ağustos 1980. Aslında Keynes'çiliğin kendisi de kapitalist ekonomide tekelleŐmenin doğurduğu en sert bunalım s¼reçlerinin bir ¼r¼n¼d¼r. Burjuva politik ekonomisinde bu doğrultunun kurucusu John Maynard Keynes baş yapıtı olan «İstihdam, orantı ve paralar genel teorisi»nde (1936), devlet m¼dahalesine geçilmesinin (her Şeyden ¼nce devlete gereken oylumda «etkin istem» sağlamasının), g¼ya kapitalist ekonominin istikrarlı ve sağlam iŐlemesine olanak vereceğini savlıyordu. – Not. red.

(7) Neo-klasyonik doğrultunun Keynes'çilikle kaynaşması m¼mk¼n oldu, ı¼nk¼ Keynes'in yandaşları, onun doktrininin yorumlarken neo-klasyoniklerin bazı temel h¼k¼mlerini aldılar. Orneğin, Keynes'in kendisi, değer'e ilişkin t¼m emek teorisini, ¼zellikle de kapitalizmin s¼m¼r¼c¼ iı nite-liğini dıŐlamaya yol aıan b¼l¼m¼n¼ reddeder ve yine de ulusal hasılayı bunun iıin harcanan emek ¼retiminin g¼vdenilmesi olarak irdeleyenlerken, takipçileri, ¼r¼n değerinin ¼ç «¼retimsel etken» – emek, sermaye ve toprak – tarafından yaratıldığını ¼ng¼ren neo-klasyonik ¼znel değer teorisini kabul ettiler. Bu g¼r¼Ő¼ye g¼re, gelir, toplumsal verimin yaratılmasında her etkenin «katkı»sına bağlı olarak dağıtılmalıdır. – Not. red.

(8) İlk kez J. R. Hicks'in yazısında (J. R. Hicks. Mr. Keynes and the Classics. Econometrica. 1937) s¼z¼ edilen bu «sentez», P. A. Samuelson'un yapıtları sayesinde, ¼zellikle de en geniş okur ıevreleri ¼zerinde etki yapan ders kitabının fefalarca basılması sayesinde bir yasaya d¼n¼Őt¼.

yalnız durgunluk koşullarına uygulanabilir olmasında değildir. Neo-klâsik ekonomik teori ile Keynes'çi görüş arasında yapılacak seçimin kendisi âdeta sırf pratik bir sorundur. Örneğin, temel ekonomik değişkenler olarak irdelenen elemanların işlevsel karşılıklı bağımlılığın somut belirti çizgileri veya sayısal nicelikler alıyorsa, bu takdirde, âdeta Keynes'çi yaklaşımın uygulanması daha iyi olurdu: yoksa diğer hallerde «neo-klâsik sentez»in salık verilmesini yeğlemek gerekirdi. Böylelikle, ilkesel karakterli sorunlara değinilmiyordu. Yalnız ampirik yoklamaya yatkın olanı sözkonusuydu, ve doğal olarak, aralarında, kapitalist ekonominin işlev tarzı üzerinde her hangi bir anlaşmazlık yoktu. Keynes'çiler, kabul ettikleri «neo-klâsik sentez» tarafından kendilerine karşı yöneltilen sorulara teorik yanıt vermiyorlardı. ⁽⁹⁾ Keynes'ten kalıtım olarak aldıkları (örneğin, kapitalist ekonomiye özgü istikrarsızlık tezi gibi) bazı itiraflarda direnmeye devam ederek, bu açık gerçeklere inanılması gerektiğini tekrarlayıp duruyorlardı.

Teoride uğranılan yenilgi oldukça büyük sonuçlar verdi. Eleştiricilerin savlarına göre, durgunluk döneminde monetarist politikanın önemini küçümsemekle Keynes'in haklı olduğu kabul edilse bile, onun takipçileri, monetarist politikanın genellikle her hangi bir etkinliği olmadığını söylemekle hata ediyorlar. Keynes'çi görüşü eleştirenler daha öte şöyle diyorlardı: Durgunluk döneminde vergi politikasıyla devletin ekonomiye müdahalesi bu ekonominin sağlanması için gerekli ve yasaldır, ama Keynes'çilerin sürekli devlet müdahalesi gerekliliğini öngören yargısı yasal sayılamaz.

Demek oluyor ki, 60'lı yılların sonunda monetarizm teorisinin gelişmesi, endüstriyel kapitalist ülkelerin gerçek sorunlarından ileri geliyordu; ve bu sorunlara, artık ulaşıldığı üzere, Keynes'çi ekonomik doktrinini verebileceği yanıt yoktu. Hiç değilse, Keynes'çilerin kendileri tarafından koşulsuz kabul edilen burjuva ekonomik-teorik sistemler çerçevesine sığabilir bir yanıt yoktu. Eğer monetarist karşı-hücumun her şeyden önce ilk evredeki başarıları, egemen olan sınıfsal bağıllığın teorik ve ampirik zayıflığını ustaca ortaya çıkarmakla açıklanabilirse, monetarizmin kesin utkusunun kıyıcı bunalımın pençesinde kıvranan kapitalizme gösterdiği etkin desteğin sonucu olarak irdelenmesi gerekir. Monetarizmin bu rolüne açıklık getirebilmek için, önce, onun ne olduğunu belirlememiz gerekiyor.

(⁹) Neo-klâsik teoriler, Keynes'çi ve Keynes sonrası modellerin bazı kusurlu ve zayıf çizgilerine parmak bastı. Örneğin, Keynes'çiler, üretim artışının yeni yatırımların işlevi olduğunu savlıyorlardı. Gerçekte ise, bu artış, yeterince yüklü olmayan kapasiteleri kullanmak üzere yeni işçiler alınmasıyla sağlanabilir. Keynes'çiler yatırımları ekonomik boyutun ana etkeni sayarlarken, neo-klâsikler buna emeği, doğal kaynakları ve teknik ilerlemeyi de katıyorlar. — *No tred.*

Metodolojik plânda, monetarizm, pozitivistin ilkel çeşitlerine yakındır. Monetarizmin metodolojik temelleri hakkında klâsik diyebileceğimiz konuşmayı yapan «Şikago ekolü»nün lideri Milton Friedman'dır. Kendisi teorinin «temellendirilmiş» olmasının güya önem taşımadığını savlıyordu. Ona göre, belirleyici önemi olan şey, teorinin öngörü için kullanılması olanağıydı. Yine Friedman'a göre, teorik hükümler, gerçeklikle, yaşamla dolaysız karşılaştırmaya ne kadar elvermiyorsa, gerçeklik sorunu veya bunun aksine teoriyi oluşturan sorunlarda varsayımılık sorunu da o nispette önemli bir rol oynamaz. Teorinin «son hedef»ine hizmet eden öngörüdür, ve oluşunda, bu işlevin yerine getirilmesinde teorinin başarısı (veya başarısızlığı), kabul edilmesinin veya reddinin biricik ölçütüdür. ⁽¹⁰⁾

Burada modelin iki yanı birden görünüyor. Önümüzde hem burjuva ekonomistlerinin teori yapma tarzı gerçek özülle (hele kendi olağan metodik yöntemlerini eleştirisel açıdan değerlendirmeye yanaşma isteksizlikleri) serilip açılıyor, hem de Keynes'çiler ile monetaristler arasındaki tartışma – böyle bir yaklaşım sayesinde sirk ampirik bir alana aktarılıyor. Ve işte bu belirli ortam üzerinde monetarizm ilk defa olarak profesyonel ekonomistler arasında kabul görmüş oluyor. Bu yönde, M. Friedman'ın ve diğer Amerikan ekonomisti D. Meiselman'ın klâsik ampirik araştırma ve incelemeleri, aynı zamanda St. Louis Federal Rezerv Bankası'nın hazırladığı model büyük bir rol oynadılar. ⁽¹¹⁾ Bu banka, bir yere kadar, şaşırtıcı sonuçlar ortaya koydu: Vergi politikasının ekonomik eylem üzerindeki etkisinin monetarist politikaya oranla daha az verimli ve vergi politikası sonuçlarının çok daha kararsız olduğu görüldü.

Ne var ki, bütün bunlardan, hiç de, gelecekte ekonomiye devletçe müdahalede bulunulurken, vergi politikasına değil, monetarizme öncelik tanınması gerektiği gibi bir sonuç çıkarılmadı. Tersine, genellikle devletin

⁽¹⁰⁾ Örneğin, Friedman'ın dediği gibi, firmaların, üretimi, marginal düzeyde, yani son kerte harcamalar ile son kerte gelirlerin eşitlendiği düzeyde tutarak ençok kâr sağlamak için dikkate aldıkları varsayım bu tipten olasılığın gerçekleşmesi olarak irdelenmelidir; firmalar aslında harcamalar ile istem arasındaki gerçek işlevsel bağımlılığı bilmiyor, ama bunu sanki biliyormuş gibi hareket ediyorlar. Bu anlamda, onların hareket hattı belirli varsayımına «bağdaşık»tır. Daha öteye, «yaşamın yoklaması» ek olarak bu varsayımı gerçekleştiriyor; firmanın eylemi de doğrudan doğruya buna göre belirleniyor. Ve firma, « bu belirleyici etkenin, kazançları en yüksek kerteyle çıkarma varsayımı ile bağdaşan bir hareket hattına yol açtığı hallerde» durmadan «boy atıyor ve genişliyor». (M. Friedman, *The Methodology of Positive Economics*, In his: *Essays in Positive Economics*, 1953.)

⁽¹¹⁾ M. Friedman and D. Meiselman, *The Relative Stability of Monetary Velocity and the Investment Multiplier in the United States 1898–1958*. In: *Commission on Money and Credit, Stabilisation Policies (1963)*; L. C. Andersen and I. L. Jordan, *Monetary and Fiscal Actions. A Test of their Relative Importance in Economic Stabilisation*. Review, Federal Reserve Bank of Louis, November, 1968.

kendi değerlendirmesine göre ekonomik eyleme müdahalesinin sınırlanması gerektiği düşünceleri üstünlük kazandı. Bu düşünceler de, monetarist politika vergi ölçüleri ve devlet harcamaları üzerinde işlemlerle uğraşmaktan daha etkin olsa bile, bu politikanın sonuçlarının çok uzun bir süre sonra görüldüğü gerekmesiyle kanıtlandı. Hükümetçe monetarist politikanın uygulanması, durumu inceleme, politikayı saptama ve pratikte gerçekleştirme arasında zaten var olan süre payı dikkate alınacak olursa, ekonomiyi sağlamlaştırmaktan ziyade daha da sarsacak, bozacaktır. Tek sözle, en iyisi, hükümet genellikle eylem özgürlüğünden yoksun edilmeli, hükümet müdahalesi çeşitli kurallara (örneğin, dolaşımdaki para miktarını artırmanın saptanacak tempolarda tutulması) bağlı olmalıdır.

Paranın rolüne önem verme ve bunu vurgulama gibi monetaristlere özgü tutumun paradoksal yanları da vardır. Para basma işi o kadar önemli bir etkidir ki (özellikle, bütün enflasyon durumlarının dolaşımdaki para miktarının «olağanüstü» artmasıyla açıklandığı dikkate alınırsa), daimi kontrol altında tutulması gerekir. Ama daha derinlemesine bakılırsa, para basma, para sağlamanın da pek önemi yoktur: Dolaşımın aksamaması, bozulması kayıtsız-şartsız çarpıklıklara yol açabilir ve «reel» (yani monetarist olmıyan) ekonominin işlevini güçleştirebilir. Ne var ki, son çözümden, dolaşımdaki para miktarının istikrarlı biçimde artırılması (ki monetaristler böyle istiyorlar), gelişme tempolarını ve işsizlik düzeyini ve «reel» değişken teknolojik ve diğer gelişmeleri değiştirebilecek olan her şeyi reel ekonominin belirlemesine engel olamaz.

Ne ampirik testlerde, ne de bunların sonuçlarında, kendi başına ele alındığında, monetarist tipten ekonomi politikası izlenmesi gerekliliğine ilişkin bir çıkarıma doğrudan doğruya eğilme diye bir şey görülmez. Keynes'çilerle teorik planda tartışmada, monetaristlerin savladıkları gibi, kendilerini yalnız ampirik karakterli sorunlar, şu veya bu durumda para sağlama işinin özelliğinin ortaya çıkması, ekonomik eyleme monetarist teşvik etmenleri kazandırma yolları vb. ayırmaktadır. Monetaristlerin alabildiğine önem verdikleri ampirik testler, bu ekolün temel ideolojik ilkelere hem aşılıyor, hem de genelliyor. Aşılıyor, çünkü monetarizmin gelişmesi bu gibi testler üzerinden ideolojiye doğru ilerliyordu; genelliyor, çünkü kapitalist ekonomide işlevin karakterine ilişkin belirli görüşleri haklı gösteren kanıtların sığabildiği çerçeveyi ideoloji veriyordu.

Monetarist ideolojinin önemli karakter çizgisi, güya kapitalist ekonomiye özgü istikrar ve dayanıklılığa inancı (evet, inancı!)'dir. Monetaristler, kendi sistemlerinin, homeostatik sistemde olduğu gibi, reel değişimlerin dayattığı hareket hattından her türlü sürekli sapmayı dışlayan ayarlama, düzenleme mekanizmalarını içerdiğini savlıyorlar. Monetaristlere, bunun İngiltere ekonomisinin durumuyla açıkça çeliştiği söylendiği ve gösterildiği zaman, yanıtları şu oluyor: «Sistemi, esneklikten yoksun ede-

rek, devlet müdahalesi daha dayanıksız ve etkisiz hale getirdi.» Kendiliğinden ayarlanma sürecinin devamlılığı, bu sürecin «olgunlaşması» için ne kadar zaman gerekli olacağına bağlıdır. Demek oluyor ki, «sonul amaç»a ulaşma çok büyük bir takvim süresini kapsıyabilir. Bu da, devletin, sırf kendiliğinden ayarlanma mekanizmalarının («pazar güçleri») işlevinde dayanıklı parametreler sağlama yönünde çaba göstermesini gerektirir. Başkaca her çeşit müdahale doğal süreci sekteye uğratır. Enaz iş ücreti yasaları, yapılan işle oranlı ölçülerde işsizlik yardımları, işgörürlüğü bir süre yitirme hallerinde enflasyon boyutlarına bağlı olarak sosyal yardımların artırılması, ekonominin karakterinde uyumsuz ve karışık değişimleri gidermek üzere yapılan yeniden örgütlemelerden zarar gören tek tek kesim ve işkollarına devlet yardımı vb. gibi her müdahale, pazarın zorlama gücünü tepreştirir, devletin çözüm getirmeye çalıştığı güçlükleri kendiliğinden artırır. Daha da öteye, bunlar, çeşitli türlerden yeni devlet harcamalarını peşinde getirir. Sonuç olarak, devlet sektöründe, «reel» ekonomi değişkenlerinin dikte ettiği çerçeveye sığmayan bir genişletme yapılır. Bundan başka, devlet sektörü yalnız vergilere, kredilere veya para «basma» önlemlerine dayanılarak finanse edilebildiği ölçüde, bu önlemlerde ileri gidilmesi, özel sektörün itilmesine ve normal durumda piyasa mekanizmasının yardımıyla «daha verimli» kullanılabilecek olan kaynakların erimesine yol açabilir. ⁽¹²⁾

Monetarizmin kavramsal hükümlerinin, onun daha belirgin ideolojik özünün, bunlar pozitivist eğilimlerle dolgun olduğu için, şaşılabilir bir karakter çizgisi taşır: Bunların doğruluk ve gerçekliği aşağı yukarı ampirik bir yoklamaya gelmez. «Nihai sonuç»a ulaşma ânını yaklaşık olarak bile kestirme olanaksızlığı şu anlama gelir: Monetarist politikanın başarısı veya başarısızlığa uğraması sorunu kaçınılmazlıkla yanıtız kalmaktadır. Beklenen sonuçlara birkaç ay veya birkaç yıl sonra varılamasa da, monetaristlerin üste çıkma bahanesi daima hazırdır: «Fikirlerimizin uygulanmasının yararlarını görmek için henüz yeterince zaman geçmiş değildir.» Büyük sermayenin politikasında monetarizmin somut belirtileri sorununu incelemek bu yazımın konusu dışında kalsa bile, biz, ekonomice gelişkin bir kapitalist ülke hükümetinin, kamuoyunda gitgide artan hoşnutsuzluğu dikkate alarak, monetaristlere böylesine belirsiz bir süre tanımaya yanaşabileceğini sanmıyoruz (gerçekten, M. Friedman'ı yardıma çağırın Pinochet rejimi, böyle denemeler için daha elverişli bir laboratuvar'dır). Monetarizmin olağan sonucu olarak başvuru keskin sınırlamalar politikası genellikle kamuoyunun bu hoşnutsuzluğuna yol açmaktadır.

Monetarizmin ideolojik anlamı, ekonomi politikası alanındaki tavsiye-

⁽¹²⁾ «İtilme» sorununda kanıtılam gerçekleri için, bak: H. R. Vane and J. L. Thompson. Monetarizm: Theory, Evidence and Policy, 1979.

lerini temellendirmek için monetaristlerin yararlandıkları bir dizi ampirik testin doğruluğunu çok dar bir özel tabanda sınavan burjuva ekonomistlerinin gitgide artan kuşkuculuğu fonu üzerinde açıkça beliriyor. Bu tür itirazlar, yani ayrıntılardaki itirazlar, daha çok, ekonomi politikasında oynadıkları rol (monetarizmin etkisi sayesinde) bir hayli artan merkez bankaları personeli tarafından ileri sürülüyor. Merkez bankalarında, birçokları, para sağlama işini monetaristlerin salık verdikleri yöntemlerle bir yere kadar dolaysız biçimde kontrol etmekte olsalar da, bunun için reel bir olanak görmüyorlar. ⁽¹³⁾ Bundan başka, yukarıda sözünü ettiğimiz ilk monetarist araştırmaların burjuva teorisyen ekonomistleri tarafından şiddetle eleştirildiği bir yana, bunların son yapıtlarında da çok ciddi itirazlarda buldukları görülüyor. ⁽¹⁴⁾ Ne var ki, teorisyen ve uzmanların itirazları, genelde, monetaristler tarafından mikro-ekonomi ⁽¹⁵⁾ (ya da «öneri açısı») problemleri ön plâna sürülse de ve bu davranış bugün kendi karşıtlarının bile bu teorilere yaklaşımı üzerinde çözücü bir etki yapmakta olsa da, özel sorunlardan daha öteye gitmiyor.

Monetarist doktrini sadece atavizm (atacılık), burjuva ekonomistlerinin 20'li ve 30'lu yıllarda kabul edilen görüşlerine dönüş saymak, ya da küçük işletmecilerin büyük sermaye tarafından yutulma tehlikesi karşısındaki korkularının canlı belirtisi saymak doğru olmaz. Ülkemizde monetarizm konusunda bu iki açı da geçerlidir. Ama daha önemlisi, şimdiki Tori'ler hükümetinin, 1945'ten sonraki bütün İngiltere hükümetlerinden farklı olarak, ülkenin ekonomik sorunlarını, işçi sınıfının konumlarına karşı daha yetkin bir hücumu açındırarak ve daha iyi işlenmiş bir teoriye dayanarak çözmeye yeltenmekte olmasıdır.

Bütün bunlar, sosyal-demokrasi çevrelerinde, diğer endüstriyel kapitalist devletleri de saran düş kırıklığını yansıtıyor. Ama İngiltere'de tutucu hükümet, sendikalara karşı uyguladığı politikanın katılığı, daha çok, ülkede işçi hareketinin «şiddeti» ve «direnci» ile haklı göstermeye çalışıyor. Bu katı politikanın yalnız iş yasalarıyla değil, aynı zamanda belirli bir ekonomik ve ideolojik atmosfer yaratma yoluyla uygulanması düşünülüyor. Öyle bir atmosfer ki, bunun bunaltıcı koşulları içinde sendikaların gücünün sarsılması, işçiler arasında işyerini koruyup koruyamayacakları

⁽¹³⁾ Monetary Base Control. Bank of England Quarterly Buletin, Juna 1979.

⁽¹⁴⁾ Örneğin: E. von Knorring. Der Zusammenhang zwischen Lohn- und Beschäftigtenstruktur, WSJ-Mitteilungen, № 2, 1980; Diğer kaynak: D. Savage. Articles in the National Institute Economic Review. February 1980 and August 1979.

⁽¹⁵⁾ Mikro-analiz yandaşlarının görüş açısından, ekonomi, pazar yoluyla birbirine bağlı işletme birimlerinin toplamıdır. Bundan ötürü, tek bir kuruluşun, belirli bir firmanın eylemine, tek tek malların fiyatlarına vb. ilişkin neden ve gerekçelerin incelenmesine birincil bir önem veriliyor. – Not. red.

endişesiyle büyük bir tedirginlik yaratılması ve bu yüzden, burjuvazinin katılığına, iş ücretlerini ve yaşam düzeyini hedef tutan saldırısına direniş göstermekten vazgeçmek zorunda kalmaları öngörülüyor.

Büyük sermaye bu, tutumunda, istihdamın yeterli düzeyde yenilenmesi için iş ücretlerinin azaltılmasından başka düzenleme yolu olmadığını belirten monetaristlere dayanıyor. Monetaristlerin savına göre, işsizlik sürmektedir, çünkü iş ücretlerinin şimdiki düzeyi ve sendikaların güçlü hareketi istihdamın artırılmasına engel olmaktadır.

Endüstriyel kapitalist ülkelerde monetarizmin güç kaynağı, bir de, hükümet bürokrasinin keyfi davranışlarıyla halkın hoşnutsuzluğuna yol açmasından politik bir yarar sağladıktan sonra, kendini yaygın bir ideoloji olarak gösterebilmiş olmasında aranmalıdır. Öte yandan, tekeller devletin yardımına kuşkusuz gereksinim duysalar bile, yine de, belirli durumlarda devletin ekonomiye müdahalesini genişletmesinin kendileri için tehlikeli olabileceğini çok iyi anlamaktadırlar.

Büyük Britanya tutucu hükümeti, ekonomik yaşamı sağlığa kavuşturmada şu veya bu derecede bir başarı gösteremedi. Buna karşın, hükümet hiç de etkin olmayan ekonomi politikasından vazgeçme niyetinde değildir. Nitekim, istenilen sonuçlara varılabilmesi için, en azından bir iktidar dönemi daha gerekli olduğunu söylüyor. Bu gibi istekler ileri sürerken, önce hiç olmazsa başlangıçta işçi hareketi içinde anlaşmazlıklar çıkarabildiğine, işçi sınıfının kendi konumlarını savunma eylemlerinde birliği sarsabildiğine belbağlıyor. Güvendiği ikinci nokta da, yönetici sınıfın, ya hükümetin politikasını, özellikle savunma ve güvenlik harcamaları bir yana, devlet harcamalarını kısıtlama önlemlerini bütübütün desteklemekte, ya da henüz sermayenin çıkarlarına uygun bir başka ekonomi politikası önermeden hareketsiz kalmakta olmasıdır. (16)

Bugün ne teorisyen – ekonomistler, ne de sosyal-demokrat partileri yönetimi (bu partiler, erkte oldukları sürede monetarist politikayı kendileri uyguladılar), monetarizm bakımından reel konumlarda değildiler. Bu gruplar, monetarizmden, ancak fiyatlar ve harcamalar politikasına her yerde deva güzüyle baktıkça, ödün veriyorlar. (17) Yalnız işçi hareketidir

(16) Geçenlerde, İngiltere basınında Başbakanı ve Maliye Bakanına gönderilen ve 364 İngiliz ekonomi bilimi temsilcisinin imzasını taşıyan bir mektup yayınlandı. Bu mektupta, hükümetin şimdiki ekonomi politikasının, durgunluğu derinleştirmeye, endüstriyel altyapının yıkımına yol açtığı, böylece de ekonomik ve politik istikrarı tehdit eden bir tehlike doğmakta olduğu belirtiliyor. Mektubu imzalayanlar, yararı kanıtlanmayan ekonomik denemeden vazgeçilmesini öneriyorlar. – *Not. red.*

(17) Bu aynı zamanda finans sektörü için de geçerlidir. Ch. Johuson. A Monetarist Strategy. Leoyds Bank Economic Bulletin, № 17, May 1980.

ki, sosyal-demokrat partilerindeki sol güçleri de kapsayarak ⁽¹⁸⁾, monetarizme karşı ilkesel karakterli ve sürekli bir direniş gösteriyor, seçenek olarak da ekonomik stratejiyi öneriyor.

Bu öneriler, Büyük Britanya Komünist Partisi'nin ve İşçi Partisi Sol kanodunun çabaları sayesinde, gitgide daha belirli bir biçim alıyor. Bu stratejinin ayrıntılarıyla saptanmasında hâlâ bazı anlaşmazlıklar vardır, ama birçok noktada artık görüş birliği sağlanmış bulunuyor. Sol güçler şu noktayı iyice anlıyorlar: Seçenek stratejinin kabulü, dünya kapitalist işbölümü sistemi içinde İngiltere'ye dayatılan koşullarda köklü değişimleri, örneğin ülkenin Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan ve diğer benzeri örgütlerden çıkması gibi geçişimleri de peşinden getirecektir.

Bununla ilgili olarak belirtmeliyiz ki, bunalımı yenmek için ekonomi politikasının karakterinde yapılması gerekli değişikliklerin, tüm toplum geniş ölçüde demokratize edilmeden, yaşama geçirilemeyeceği düşüncesi, böyle bir stratejinin çıkış noktası yapılması çok anlamlıdır. İşte bu, gerçek anlamıyla bir politik ekonomi sorunudur. Bu sorun çözülmedikçe, burjuva ekonomi düşüncüsü – monetarist varyantıyla – bunalım durumu içinde kalabilir ve bocalamaya devam edebilir, ama bu hiç de onun ideolojik egemenliğinin yakında sona ereceği anlamına gelmez.

İşçi Partisi'nin birçok üyesi, ekonomide yaşamsal önemli değişimlerin ve durgunluğu gidermenin, gerek bu partinin kendi içinde, gerekse toplumda demokrasi yeterince genişletilmeden mümkün olamayacağını galiba anlamaya başlıyorlar. Seçenek strateji, geniş bir demokratik birlik oluşturma olanağı açmakla kalmıyor, aynı zamanda bunu zorunlu kılıyor. Bu strateji, işçi sınıfına, burjuvazinin ideolojik egemenliğine meydan okuyabilmesi için ve sosyalist Büyük Britanya'ya götüren yolda ilk adımlarını atabilmesi için güç kazandırabilir.

(18) London SCE Group: Crisis, the Labour Movement and the Alternative Economic Strategy. In: Capital and Class, Summer 1979.

İki dünyanın gelişmesi

«Kapitalist ülkeler son yıllarda ciddi ekonomik sıkıntılar çekiyorlar. Bu arada gazetelerde ikide birde sosyalist devletlerdeki ekonomik «bunalım» ile ilgili yazılar yayınlanıyor. Bu yazılarda son zamanlarda Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Çekoslovakya ve DAC'de yapılan parti kongrelerine değiniliyor. Acaba bu soruyla ilgili kıyaslamalı bilgi verebilir misiniz? Yani adı geçen sosyalist ülkelerle, örneğin ABD, İngiltere, FAC ve Fransa'daki ekonomik büyümenin tempolarıyla ilgili somut veriler rica edebilir miyim?
James Morris, İrlanda

Soru ile ilgili olarak dergimizin Enformasyon Şubesinde hazırlanan yanıtı yayınlıyoruz.

Son on yıl içinde dünya ülkelerinin ekonomik gelişmelerinin koşul ve niteliğinde birçok yeniliklere tanık olduk. Bazı etmenler ve özellikle enerji sorununun keskinleşmesi, ayrı ayrı devletleri grubunda ayrı etkileri olsa da, dünya ölçüsünde bir sorun oldu. Bu grupların her birinin ekonomik faaliyet koşullarında kendilerine özgü kökten değişiklikler oldu.

Aşağıda, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üyesi endüstriye gelişmiş kapitalist ülkelerle, EYK üyesi Avrupa sosyalist ülkelerinin ekonomik büyüme tempolarını etkileyen değişiklikleri kısaca belirteceğiz.

KAPITALİST ÜLKELER

Geride bıraktığımız 70'li yıllarda bütün büyük kapitalist ülkelere hemen hemen aynı zamanda zarar veren ve savaş sonrası dönemin en derin bunalımı olan 1974–1975 bunalımına tanık olduk. Fazla üretimle elde edilen muazzam ölçüdeki malların birikmesi ve aynı zamanda fiyatların enflasyonist bir hızla artması bunalımın atlatılmasını geciktirdi. Toparlanma dönemine geçişe aşırı istikrarsızlık egemendi ve bunun özelliklerini, örneğin tekstil endüstrisi, metalurji, gemi inşaatı gibi işyerlerinde ve işkollarındaki bunalımlar, işsizliğin yüksek düzeyde olması ve hattâ artması ve enflasyonun hızlanması oluşturuyordu.

Sürekli enflasyon süreci, enerji kaynakları ve hammadde fiyatlarının dünya çapında artması, para ve döviz durumunun sarsılması, işsizler sayısının artması ve toplumsal çelişkilerin derinleşmesi endüstrileşmiş kapitalist ülkelerde yeniden üretim koşullarını 50'li ve 60'lı yıllara kıyasla önemli ölçüde güçleştirdi. Bu da, doğal olarak ekonomik gelişmenin tempolarını etkiledi. Örneğin ABD, FAC, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerde 70'li yıllardaki genel ekonomik büyüme ile endüstri üretiminin dinamiği şöyle idi (çizelge 1 ve 2).

Çizelge 1

(70'li yıllarda gayri safi ulusal hasıla *
(Önceki yıla kıyasla artış oranı % olarak)

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
ABD	2,5	5,8	5,5	-1,4	-1,3	5,7	4,9	4,1	2,0	-0,8
FAC	2,6	2,9	4,9	0,4	-2,4	5,1	2,6	3,4	4,2	1,8
Fransa	5,5	5,5	5,4	3,0	0,1	4,7	3,0	3,2	3,0	1,8
İngiltere	2,4	2,3	8,1	-1,8	-1,8	3,6	1,8	3,0	0,5	-2,3

(*) 1971, 1972, 1979 ve 1980 yıllarında brüt ulusal üretim (BUÜ). 1973-1978 yılları gayri safi iç üretim. Batıda ulusal çaptaki hesaplamalarda uygulanan birbirine bağlı olan bu iki kategori arasındaki belirli farklar, ekonomik büyümenin dinamiğini belirtmede pratik bir rol oynamazlar.

Kaynak: Birleşmiş Milletler ve OECD verileri.

Çizelge 2

70'li yıllarda endüstri üretimi
(Önceki yıla kıyasla artış oranı % olarak)

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
ABD	0	7,9	8,4	-0,4	-8,9	10,2	5,6	5,8	3,5
FAC	1,6	3,4	6,6	-1,8	-5,4	7,3	3,0	2,5	5,8
Fransa	5,3	7,5	7,1	2,5	-6,1	8,8	1,6	1,6	5,0
İngiltere	-0,8	2,9	8,7	-2,4	-4,7	3,0	3,9	3,1	2,5

Kaynak: Birleşmiş Milletler ve OECD verileri.

SOSYALİST ÜLKELER

70'li yıllar sosyalist topluluk devletleri için ekonomik ilerleme dahil, çok yönlü gelişmenin devamını oluşturdu. EYK üyesi ülkelerin ekonomilerinin sağlamlaşması (70'li yıllar döneminde endüstriyel potansiyelleri bir kat artmıştır) toplumsal üretimin entanzif hale getirilmesiyle ilgili geniş bir önlemler sisteminin hazırlanması ve gerçekleştirilmesiyle ifadesini buldu. Bu süreç, bilim ve teknolojinin kazanımlarının, plânlama ve yönetim siste-

minin yetkinleştirilmesinin ve ekonomik işbirliğinin ve entegrasyonun derinleştirilmesi temeline dayanmaktadır.

Bunun yanısıra EYK üyesi ülkelerin söz konusu dönemdeki ekonomik gelişme koşulları karmaşık bir hal aldı. Bunun başlıca etkenlerinden birini yakıt ve hammadde elde edilmesi ve taşınması alanlarında güçlüklerin ve masrafların artması oluşturdu. Buna, dünya ekonomik konjonktürünün elverişsiz etkisini de eklemek gereklidir. İşte 70'li yılların ikinci yarısında halk ekonomisinin büyüme tempolarındaki belirli yavaşlamalar bundan ileri gelmiştir. Okuyucumuzun isteğine uyarak son aylarda komünist partileri kongrelerinin yapıldığı SSCB, Bulgaristan, DAC ve Çekoslovakya'yı ele alalım. Bunların genel ekonomik büyümesinde ve endüstri üretimindeki artış 3 ve 4 sayılı çizelgelerde belirtilmiştir.

Çizelge 3

1971-1980 yıllarında üretilen ulusal gelir
(Önceki yıla kıyasla artış oranı % olarak)

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
SSCB	5,6	3,9	8,9	5,4	4,5	5,9	4,5	5,1	2,5	3,8
Bulgaristan	7,0	7,5	7,8	8,1	9,0	6,2	6,5	5,5	6,9	5,7
DAC	4,6	5,6	5,6	6,3	5,0	3,3	5,2	3,8	4,0	4,2
Çekoslovakya	5,5	5,7	5,2	5,9	6,2	4,1	4,2	4,1	3,1	3,0

Kaynaklar: «Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi ülkelerin İstatistik Yıllığı» (1976, 1980) ve ulusal istatistik dairelerinin verilerine göre hesaplanmıştır.

Çizelge 4

1971-1979 döneminde endüstri üretimi
(Önceki yıla kıyasla artış oranı % olarak)

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
SSCB	7,7	6,5	7,5	8,0	7,5	4,8	5,7	4,8	3,4
Bulgaristan	9,1	9,1	9,0	8,2	9,6	6,8	6,8	6,9	5,4
DAC	5,6	6,0	7,0	7,3	6,4	5,9	4,8	4,7	4,5
Çekoslovakya	6,9	6,6	6,7	6,3	6,7	6,5	5,6	5,0	3,7

Kaynaklar: «Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi ülkelerin İstatistik Yıllığı» (1976, 1980).

Görüldüğü gibi, sosyalist devletlerin halk ekonomisi 70'li yıllar döneminde endüstrice gelişmiş kapitalist ülkelerin gelişme temposunu hemen hemen iki kat aşmıştır. Sovyetler Birliği Komünist Partisi MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev, partinin 26. Kongresinde: «EYK üyesi ülkeler yeryüzünde en dinamik gelişen ülkeler grubu olmayı sürdürüyor» (1). demiştir.

Önümüzdeki beş yıllık dönemde (1981–1985) sosyalist topluluk üyesi devletlerin ekonomik ve sosyal gelişmeyle ilgili plânlarında halk ekonomisinin istikrarlı büyümesi ve üretimin mutlak artışının önemli ölçüde yükselmesi öngörülmektedir. Bu plânlar uyumlaştırılmıştır ve aralarındaki organik bağ sosyalist ekonomik entegrasyon çerçevesi içinde uzmanlaşmayı ve üretimin kooperatifleşmesini öngörmektedir.

Tüm gelişme etkenlerinin perspektiflerinin gerçekçi bir gözle değerlendirilmesi sosyalist devletlerin ekonomik plânlarının yerine getirilmesinin sağlanacağını göstermektedir. Oysa kapitalist dünyada, tam tersine, uygulamaların durmadan doğruladığı gibi, piyasanın kendiliğindengelmışliği her tür düzenlemeden daha güçlüdür. Bu da, önümüzdeki yılları birçok bilinmezleri olan bir denklem haline getirmekte, endüstrice gelişmiş birçok kapitalist ülkenin karşı karşıya kaldıkları ekonomik güçlükler ise kapitalizmin başlıca «merkezleri» arasındaki çelişkileri ve rekabeti keskinleştirmektedir.

OECD ülkelerinin 1980 yılındaki ortalama gayri safi ulusal geliri ancak yüzde bir oranında artmıştır. Bu oran, 1979 yılında % 3,4 idi. Bu ise, yerinde saymak anlamına gelir. ABD ile Büyük Britanya'ya gelince, bu ülkelerde ulusal gelirden gerilemeye tanık oluyoruz. Bu ülkeler için, bu yılın perspektifleri de oldukça karanlıktır. Nitekim, Batı Almanya'daki birçok kurumların öngörülerine göre, FAC'de ulusal gelir % 1,5, Büyük Britanya'da % 2, Fransa'da ise % 0,5 oranında azalacaktır. Bütün bunlar, kapitalist ülkelerin yeni bir olağan ekonomik bunalım içinde olduklarına tanıklık etmektedir.

Burada yer alan veriler, İrlanda'daki (aynı zamanda başka ülkelerdeki) okuyucularımıza kapitalist devletlerle sosyalist topluluk üyesi devletlerin ekonomik gelişmelerinin tempoları hakkında elle tutulur kanıtlar sağlamaktadır. Bu veriler aynı zamanda geleceğin toplumsal düzeninin ne olacağını da belirlemektedir.

(1) «Pravda», 24 Şubat 1981.

Kimin yararınadır?

Sayın Yazı Kurulu!

Bu satırları yazan bir komünist değil, sıradan bir Amerikalı vergi mükellefidir. Geçen savaş sırasında Büyük Okyanus'ta çarpışmış bir kimse oimam nedeniyle çocuklarımın ve torunlarımın nerede ve kiminle olursa olsun yeni bir savaşa katılmalarını istemiyorum. Bu nedenle Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 26. Kongresi'yle ilgili ilk haberler bende büyük umutlar uyandırdı. Rusların savaş değil, görüşmeler istedikleri kanısındayım. Fakat aradan birkaç gün geçince bütün Sovyet önerileri ve bu arada Rusya ile ülkemiz arasında en yüksek düzeyde görüşmeler yapılmasıyla ilgili olan ABD'nde bir şüphe ışığı altında gösterilmeye, sadece Moskova'ya yararlı, ustaca bir politik manevra sayılmaya başlandı. Bugün bizim burada hiç kimse gerçekte Rusların ne gibi önerilerde bulduklarını ve önerilerinin barışa katkıda bulunup bulunmayacağını bilmiyor, sadece politik bir oyun olup olmadığına karar veremiyor.

Şikago, ABD

G. Webster

Sayın Webster!

Üzerinde durduğunuz sorun bir takım rastgele olayların birbiriyle örülmesinin bir sonucu değildir. Sovyetler Birliği her yıl, dünyada güvenliğin sağlanması, uluslararası gerginliğin azaltılması ve silâhlanma yarışının durdurulmasıyla ilgili olarak gitgide daha geniş ve daha büyük kapsamlı programlar önermektedir. Ve her zaman bu önerilere saldırarak, bunları şüphe altında bırakacak, ters göstermek ve değerini düşürmek için çaba harcayacak güçler ortaya çıkıyor.

Bu nedenle izin verirseniz ilkönce Kremlin'deki Kongreler Sarayında yapılan SBKP'nin 26. Kongresinde, konuk sıfatıyla dolaysız olarak öğrenmek olanağını bulduğum yeni Sovyet barış girişimlerinin içeriği üzerinde duracağım.

Her şeyden önce, SBKP MK Genel Sekreteri ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı L. İ. Brejnev yoldaşın kongreye sunduğu raporda şunlar belirtiliyordu: Dünyada güvenliğin güçlendirilmesi ve silâhlanma yarışının sınırlandırılmasıyla ilgili Sovyetler Birliği'nin daha önceleri yapmış olduğu tüm öneriler geçerliliğini korumaktadır.

Bunun anlamı şuydu:

– *Nükleer silâhlar alanında.* SSCB, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan böyle de nükleer silâhlanma yarışına son verilmesi, bu silâhların yer-

yüzünde yayılmasının önlenmesi, tüm nükleer denemelerin yasaklanması için ardıcıl savaşımını sürdürecektir. Herkesçe bilinen şu açıklama bir kez daha yinelendi: Sovyetler Birliği nükleer silaha sahip olmayan, topraklarında nükleer silah bulundurmayan ülkelere karşı nükleer silâh kullanmayacaktır. Kongrede bir kez daha nükleer silâh üretiminin durdurulması, varolanların sayısını azaltma ve tamamen ortadan kaldırma çağrısında bulunuldu;

– *diğer yığınsal kırım silâhları alanında, yani kimyasal, radyolojik silâhlar, nötron bombası üretimiyle ilgili olarak, bu tür silâhların tamamen yasaklanmasını isteyen Sovyetler Birliği'nin değişmez konumu belirtildi;*

– *Sovyetler Birliği'nin ve Varşova Antlaşmasına üye diğer devletlerin Avrupa'da ve dünyanın diğer bölgelerinde askersel yumuşamaya gidilmesi yönünde defalarca yaptıkları somut öneriler bir kez daha vurgulandı. Özellikle Helsinki Konferansı katılan ülkelerin birbirine karşı hem nükleer, hem de sıradan silâh kullanmada birinci olmama, varolan askersel blokların kapsamını genişletmeme, Avrupa'da ve diğer kıtalarda yeni askersel bloklar kurmama yolunda yükümlülük almaları öneriliyor. Aynı zamanda Latin Amerika'dan başka Yakın Doğu ve Afrika'nın da nükleer silâhlardan arınık bölgeler olması önerildi. Helsinki Konferansı kararlarının aslında Avrupa'nın da nükleer silâhlardan arınmış kıta olmasını amaçladığı belirtildi.*

SBKP'nin 24. ve 25. Kongreleri tarafından ilân edilen programlar uluslararası durumun kökten iyileştirilmesiyle ilgili güvenilir bir öneriler kompleksi oluşturuyordu ve şimdi de oluşturmaya devam ediyor. Bununla ilgili dünyanın durumu değişmektedir. İşte SBKP'nin 26. Kongresi'nde belirtildiği gibi, bu değişiklikler, savaş tehlikesinin ortadan kaldırılması için ek çabalar harcanmasını gerektirmektedir.

Yapılan önerilerin başlıcaları şunlardır:

– *Avrupa'da, Helsinki Konferansı kararlarına uygun olarak, askersel alanda güvenlik önlemlerinin uygulanacağı bölge genişletilmelidir. Bilindiği gibi, bu önlemler SSCB'nin Batı bölgeleri dahil Avrupa toprakları için yürürlükte ve karaorduları manevralarıyla ilgili peşin haberler verilmesi ve yabancı gözlemcilerin davet edilmesi biçiminde uygulanmaktadır. Sovyetler Birliği, daha önce de belirttiği gibi, ileri doğru bir adım daha atarak, deniz ve hava güçlerinin manevralarını ve aynı zamanda büyük çapta birliklerin yer değiştirmesini de peşinen haber vermeye hazırdır. Askersel bakımdan güven sağlanmasıyla ilgili bölgenin genişletilmesi, batılı devletlerin genişletmeyi uygulamaları koşuluyla, SSCB'nin Avrupa'daki tüm topraklarını kapsaması anlamına gelir;*

– *Uzakdoğu'da tüm ilgili devletlerle güvenlik önlemleri konusunda so-*

mut görüşmelere başlanılmalıdır. SSCB, Çin ve Japonya'nın komşu oldukları, Amerika Birleşik Devletleri ise askersel üslere sahip bulunduğu bu bölgede güvenlik önlemlerinin hazırlanması ve uygulanması gerginliği azaltabilir ve genel barışın pekiştirilmesinde çok yararlı olabilir;

– Amerika Birleşik Devletleri'yle, stratejik silâhların sınırlandırılması ve azaltılması konusunda daha önce ulaşılan olumlu sonuçlara dokunulmadan, vakit kaybedilmeksizin görüşmeler sürdürülmelidir. Bu görüşmeler, belirli bir zaman geçtikten sonra diğer nükleer devletleri de kapsamına alacak biçimde eşitlik ve aynı ölçüde güvenlik temelinde yürütülmelidir;

– her türden silâhların sınırlandırılması için görüşmelere başlanılmalıdır. ABD'de «Ohio» ve SSCB'nde benzer tipte yeni denizaltı gemileri üretiminin sınırlandırılması için anlaşmaya varılmalıdır. Bunun yanı sıra, bu denizaltıları için yapılmış balistik roketlerin modernleştirilmesi ve yenilerinin yapımının yasaklanmasıyla ilgili bir sözleşme imzalanmalıdır;

– NATO devletleriyle SSCB arasında Avrupa topraklarına orta menzilli nükleer roketler yerleştirilmesi konusunda derhal bir moratoryum imzalanması için anlaşmaya varılmalı, yani doğal olarak, ABD'nin bu bölgeye yerleştirdiği nükleer silâhlar dahil olmak üzere, varolan bu tür araçlar nitel ve nicel bakımdan dondurulmalıdır. Moratoryum, bu konuyla ilgili görüşmelerin başlamasıyla yürürlüğe girebilir ve sınırlandırılmaya ilgili sürekli sözleşmenin, ve daha da iyisi, Avrupa'da bu tip nükleer silâhların kısıtlanması anlaşmasının imzalanmasına kadar sürebilir;

–uluslararası çapta saygın bir komite oluşturulmalı ve bu komite, bir nükleer felâketin engellenmesinin yaşamsal gereksinimini ortaya koymalıdır.

Ve son olarak, birçok güncel ve önemli uluslararası sorun ortada bulunduğu, bunların çözülmesi uzak görüşlülük, politik irade ve cesaret, etki ve saygınlık gerektirdiği için, Sovyet komünistleri kongrelerinde şu öneride bulundular: *Güvenlik Konseyi olağanüstü bir toplantı yapmalıdır. Toplantıya Konsey üyesi devletlerin en başta gelen yöneticileri katılmalı ve burada uluslararası durumun sağlamaştırılması, savaşın önlenmesi ile ilgili yollar aranmalıdır.* Konsey'in bu toplantısına, apaçiktir ki, diğer devletlerin yöneticileri de katılabilir. En önemli sorunların çözüme bağlanmasına SSCB ile ABD arasında en yüksek düzeyde yapılacak bir görüşme önerisi önemli katkıda bulunabilir. İşte genel çizgileriyle başlıca öneriler bunlardır. Görüldüğü gibi, dünyanın bütün bölgelerini kapsayan ve ilgilendiren geniş çerçeveli sorunlar sözkonusudur. Şimdi de Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 26. Kongresinin girişimlerinin kimin için yararlı olduğunu araştıralım. Böyle bir araştırma birçok şeyleri anlamamıza yar-dım edecektir.

Elbette ki bu barışçı öneriler, her şeyden önce Sovyet halkına ekonomisini ve kültürünü geliştirmek, yaşam düzeyini yükseltmek için elverişli koşulların yaratılmasına yönelik. Ama Sovyetler Birliği'ndeki komünistlerin barışı ulusal sorunlarının çözülmesi adına savunmakla tüm insanlığın çıkarlarına katkıda bulduklarını belirtmeye gerek var mı?

Hiç kuşku yok ki, barışın korunması özenini sadece SBKP ve Sovyetler Birliği'nin eylemleriyle sınırlama olanağı yoktur. Dünyanın her yerinde ve bu arada bizim bölgemizde (Amerika'da) barışsever güçler aralıksız eylem yürütmektedirler. Sovyet önerilerinin geniş kapsamlı olmasının ve gerçekçi bir nitelik taşımasının sözkonusu güçlerin geniş ölçüde yeni bir barış taarruzu uğrunda birleşmeleri için özendirici bir anlam taşıdığını kabul edersiniz. Bu ise, kuşkusuz, insanlığı «soğuk savaş» günlerine döndürmek isteyenleri fazlasıyla ürkütüyor. İşte gerici propaganda SBKP'nin 26. Kongresince yapılan önerilerin yalnız Sovyetlerin çıkarlarına uygun olduğunu kanıtlamaya çalışmaktadır. Ve çok iyi bildiğimiz gibi bizim ülkelerimizde hâlâ büyük çoğunluk bu gibi uydurmalara kanmaktadır. Bu konuda ne söyleyebiliriz?

Örneğin ilkönce Avrupa topraklarına orta menzilli roketler yerleştirilmesiyle ilgili olarak eşitlik ve aynı ölçüde güvenlik temeline dayalı bir anlaşmanın kime yararı olacağını araştırmaya çalışalım. Sovyetler Birliği'ne yararı olacağı apaçık. Ne var ki, Batı Almanya'lılara, İtalyan'lara, İngiliz'lere, Hollanda'lılara ve NATO plânlarına göre, bu roketlerin yerleştirilmesi öngörülen bütün ülkelerin halklarına da aynı ölçüde, hattâ daha fazla yarayacaktır. Churchill bir zamanlar, ABD'nin savaş üsleri yakınında yaşamının nişan tahtası yanında yaşamaya eşit olduğunu söylememiş miydi?

Stratejik silâhların sınırlandırılması ve azaltılması, sadece Sovyetlerin yararına mı olacaktır? Yeryüzünde bundan, gerek güvenlik, gerekse ekonomik açılardan yararlanmayacak her hangi bir ülke, bir halk gösterilebilir mi?

Kısaca başka bir grup öneriye gözetelim. Acaba nükleer silâhlardan arındırılmış bölgeler meydana getirilmesi kimin için zararlı olabilir? Ya da, nükleer ve diğer yığınsal kırım silahlarının yasaklanmasından kim zarar görebilir? Böylesi herkes için yararlı olur.

Hiç kuşku yok ki, Sovyet halkı uluslararası durumun iyileştirilmesi için gerekli adımların atılmasına yarıyacak en yüksek düzeyde devlet yöneticilerinin görüşmesinden yanadır. Acaba böyle bir istek başka halklar için zararlı mıdır? Böyle görüşmeler başarılı olursa herkes için ancak sevinç kaynağı olabilir.

Sayın Webster Sizden ricam, burada sözünü ettiğimiz önerileri birer

birer gözden geçirmenizdir. Gerek Siz, gerekse henüz bir kaniya varmamış her dürüst insan eninde sonunda aynı sonuca varacaktır: Bu girişimler bütün insanların çıkarlarına uygundur, gelecek onlarındır. Tarihin bu görüşü doğrulayacağına inanıyorum.

Peter Boychuck
Kanada Komünist Partisi MK Merkez Yürütme
Komitesi aday üyesi, derginin, Barış ve
Demokratik Hareketler Komisyonu Başkanı

TÜSTAV

Bildiri

Faşist, kanlı terörcü MHP'ye karşı davayı, TKP'ye ve öteki ilerici güçlere karşı yeni bir anti-komünist yalan ve karalama kampanyası izledi. Böylesi bir kampanyanın başlayacağı ilerici çevreler için bir sır değildi. TKP, en gerici çevrelerin faşist MHP'ye karşı açılan davaya her türlü araçla yanıt vermeye hazırlandıklarını kamuoyuna duyurdu. İşte bu günlerde, ülkemizin bir çok kentinde, «komünizm tehlikesi» bahanesiyle yüzlerce ilerici işçi, emekçi, aydın, genç tutuklanıyor. İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa başta olmak üzere, birçok ilde, tutuklulara insanlık dışı işkenceler yapılıyor. Onlara, işlemelik suçlar, özellikle terörist eylemler zorla yüklenmek isteniyor. DİSK'i, ona bağlı sendikaları, IGD'yi, IKD'yi, Köy-Koop'u, TÖB-DER'i, öteki meslek kuruluşlarını yalan yere suçlamaları için tutuklular ölümle korkutulup sorguya çekiliyor. Böylece, peş peşine bu kuruluşlara karşı açılan kanıtsız davalara sahte kanıt bulunmak isteniyor. Askeri hastahanelerde, siyasal polislin revirlerinde ve hücrelerinde, suçlamaları yığıtçe geri çeviren birçok demokrat tutuklu, barbarca işkenceler sonucunda ağır yaralı olarak yatıyor.

Bu anti-komünist saldırının, bu barbarca uygulamanın gerisinde kimler var? Ve bunların amaçları nedir?

İşçi sınıfına, emekçilere, aydınlara ve gençlere yönelen bu saldırının gerisindeki gerçek güçler, askersel yönetimin en gerici öğeleri, onların destekçisi aşırı sağcı sivil çevrelerdir. Umutlarını cunta içinde en gerici generallerin üstünlük sağlamasına bağlayan devlet içinde yuvalanmış faşist halk düşmanlarıdır. Devletin her kademesine sızan Amerikan casusluk örgütünün ajanlarıdır. Dünyanın, bölgemizin ve ülkemizin içinde bulunduğu bugünkü tehlikelerle dolu ortamda, ilerici güçleri hedef alan bu saldırıdan yalnızca bu çevrelerin çıkarı vardır.

Kamuoyu faşist MHP'ye karşı açılan davanın hemen ardından bir olaya tanık oldu. Bu dava, ordu içinde en gerici güçleri korkuttu ve bunlar Edirne'de Mekanize Tümen Karargâhında olduğu gibi silâhlı çatışmalara kadar işi vardırdı. Terörizme ve faşist örgütlere karşı olduğunu açıklayan ordu ve cunta içindeki kimi guruplar, bu anti-komünist saldırıya niçin katılıyorlar? Onu niçin onaylıyorlar? Ya da en gerici çevrelere niçin ödün veriyorlar? Onlar iç çatışmaları yumuşatabilecekleri düşünce kapılmış olabilirler. Bu çok tehlikeli bir manevradır. Çünkü gerici çevrelere, faşizm

yanlılarına verilen her ödün, bunları yatıştırma için anti-komünizm silâhına her el atma yelteniş, yalnızca işçi hareketini değil, tüm demokratik güçleri, bu arada ordu içinde ve dışındaki Atatürkçü çevreleri zayıflatıyor, halk düşmanlarını, emperyalizm ajanlarını güçlendiriyor ve bunların ülkemizi sürüklemek istedikleri serüvenlere ortam hazırlıyor.

İlerici güçlere saldıran en gerici çevreler ne yapmak istiyor?

Birincisi, bu çevreler MHP davasını açan askersel savcının «MHP, Türkiye'yi komünist saldırı ve düzenden kurtarmak meskesi altında cinayetler işleyen bir çetedir» yargısını çürütmeye, ülkede «komünizm tehlikesi»nin varlığını sözde kanıtlamaya çalışıyor. Böylece, MHP'nin cinayetlerini haklı göstermek, Türkeş ve adamlarını darağacından kurtarmak istiyorlar.

İkincisi, «komünizm tehlikesi»ni kendisine maske yapan bu çevreler, dünyayı bir nükleer savaşa sürüklemek isteyen Amerikan emperyalizminin amaçlarına hizmet ediyor. Onlar, yığınların gözüne anti-komünizm külü savuruyor, ülkemizi Amerikan emperyalizminin dümen suyunda serüvene sürüklemek, ülke toprakları üstünde «çevik kuvvetlere» üs verilmesini sağlamak için ortam hazırlıyor. Ulusu hükümetinin Sovyetler Birliği ile sürdürdüğü ilişkileri baltalamak istiyor. Bu amaçla onlar, ötedenberi terörizmin her türüne karşı ardıcıl bir ideolojik, politik savaş yürüten komünistleri terör eylemleriyle suçlamaya yelteniyor. Dahası Pentagon'un buyruğuyla Sovyetler Birliği'ni «terörü destekleme» iftirasıyla karalamaya hazırlanıyorlar.

Üçüncüsü, bu çevreler, derin ekonomik bunalımın yükü altında ezilen milyonlarca işçiye, köylüye, memura, esnaf ve zanaatçıya bu saldırıyla gözdağı veriyor. Onların protestolarını bastırmaya çalışıyor. Bu çevrelerin işçi sendikalarına, köylü ve tüketici kooperatiflerine, meslek örgütlerine yönelttikleri «TKP'nin yan örgütü olma» suçlamasının biricik nedeni, ulusumuzun ezici çoğunluğunu işsizlik, pahalılık, topraksızlık ve artan yoksulluk içinde tutmaktır. Bir avuç yerli ve yabancı tekelin, dört-beş bankanın ve az sayıdaki toprak ağasının kârlarını, vurgunlarını güvence altına almaktır.

İşte «komünizm tehlikesi» maskesini takanların iç yüzleri ve amaçları bunlardır.

Komünistler, tutuklanan tüm ilerici insanlarla devrimci dayanışma içindedir. TKP, emperyalist dayatmalara, tekellerin sömürüsüne ve gericiliğin saldırılarına karşı işçi sınıfının, yığınların savaşını örgütlemekten geri kalmayacaktır.

Faşist ve Maoçu teröristler dışında tüm politik tutuklulara özgürlük!

Demokratların koğuşturulmasına son!

İşkenceye son verilmeli, gözüaltına alınanların can güvenliği sağlanmalıdır! Gözüaltına alınanlar derhal avukatlarıyla görüştürülmeli ve bekletilmeden yargı önüne çıkarılmalıdır!

Ulusal çıkarları savunan assubay ve subaylar, faşizmden yana olmayan tüm güçler, MHP davasının öcünü almak isteyenlerin saldırısını halkımızla birlikte geri püskürtelim!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

15 Haziran 1981

TÜSTAV

Kanada Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, kardeş Kanada Komünist Partisi'nin 60. kuruluş yıldönümünü candan kutlar, devrimci savaş selamlarını gönderir.

60 yıllık savaşı boyunca, legal-illegal koşullar altında Kanada işçi sınıfının ve emekçilerinin çıkarlarını ve haklarını savunan Kanada Komünist Partisi, bugün de tekellerin sömürüsüne karşı, çokuluslu tekellerin işçi ve halk düşmanı uygulamalarına karşı temel demokratik dönüşümler için savaşın en ön sıralarında yer alıyor. Emperyalizmin, tüm insanlığı ateşe atan çatışma, silahlanma yarışını tırmandırma politikasına karşı barış, silahsızlanma ve yumuşama savaşımının en ön sıralarında yürüyor. Dünya komünist hareketinin birliğinin, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temeli üzerinde pekiştirilmesi için çalışıyor.

Türkiye Komünist Partisi, çetin koşullar altında, ABD yönetiminin ve NATO elebaşlarının ülkemiz üzerindeki baskı ve şantajlarına, askersel yönetimin ilerici güçler üzerindeki baskılarına, cunta içinde ve dışındaki en gerici güçlerin anti-komünist çıkışlarına, tekellerin azgın sömürüsüne karşı işçi sınıfının ve emekçilerin tüm çıkarları için, ulusal bağımsızlık, barış ve demokrasi için, tüm ulusal güçlerin tek cephesini örmek için savaşım veriyor.

Türkiye Komünist Partisi, kardeş Kanada Komünist Partisi'nin 60. kuruluş yıldönümünün, barış ve sosyalizm davasında yeni başarılar yılı olmasını diler.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

1 Haziran 1981

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Genel Başkanlığına

Sayın arkadaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 7. Kuruluş Yıldönümü nedeniyle devrimci savaş selamlarımızı yollarım.

Türkiye Komünist Partisi, ABD'nin, NATO egemen güçlerinin kışkırttığı silahlanma yarışına, nükleer savaş tehlikesine, emperyalizmin bölgemiz ve ülkemiz üstündeki dayatmalarına, işbirlikçi tekellerin emekçi haklarına saldırılarına, askersel cuntanın anti-demokratik baskı ve terörüne karşı, bilimsel sosyalist güçler başta olmak üzere bütün devrimci ve demokratik güçlerin ortak mücadele platformunun inşa edilerek, cephe yolunda kalıcı adımlar atılmasına büyük önem veriyor. Partimiz, TSİP'in 7. Kuruluş Yıldönümünün bu yönde ileri bir adım oluşturmasını umar, TSİP'e bu yolda çalışmalarında başarılar diler.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
I. Bilen*

13 Haziran 1981

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar!

Apostolos Grozos yoldaşın ölümü nedeniyle Yunanistan Komünistlerinin, Yunanistan işçi sınıfının ve halkının acılarını paylaşıyoruz.

A. Grozos yoldaş, genç yaşında Yunanistan işçi hareketine katılmış, çetin ve uzun sınıf savaşları ateşinden geçmiş, deneyli bir işçi önderi ve seçkin bir enternasyonalistti.

A. Grozos yoldaş, ta baştan Yunanistan Komünist Partisi sıralarında ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm yolunda savaşmış, onun en yüksek ve sorumlu yönetim organlarında görev almıştır. Yunanistan Komünist Partisi'nin onur başkanıydı. O, Marksizm-Leninizme ve proletarya enternasyonalizmine sonuna kadar bağlı kalmıştır. Ulusal kurtuluşları uğrunda savaş veren halkların bu arada halkımızın, Türkiye işçi sınıfının en yakın dostuydu.

Biz Türkiyeli komünistler, A. Grozos yoldaşın anısını her zaman saygıyla içimizde taşıyacağız. Bir kez daha sizlere ve yakınlarına A. Grozos yoldaşın ölümü nedeniyle başsağlığı dileriz.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

26 Haziran 1981

Değerli okurlar,

Dergimize ilişkin görüşlerinizi öğrenmeye büyük önem veriyoruz. Bize «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisini daha ilginç, daha çekici yapmada yardımcı olacağınıza inanıyoruz.

Sizden aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

1. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisini ne zamandan beri sürekli izliyorsunuz?

a) 1 yıl, b) 2-5 yıl, c) 5 yıldan fazla

2. Derginin hangi bölümlerini en ilginç buluyorsunuz?

- a) Özgün sorunların çözümlendiği yazılar
- b) Görüş değiş-tokuşu
- c) Komünist partilerinin eylemleri ve gelişmeleri üstüne yazılar
- ç) Kitap eleştirileri, bibliyografya
- d) Enformasyon, istatistik veriler

3. Aşağıdaki sorunlarla ilgili yazıların hangilerini daha ilginç buluyorsunuz?

- a) Ekonomi
- b) Politika, dünya olayları
- c) Marksizm-Leninizm teorisi
- ç) Bilim ve kültür
- d) Barış savaşı

4. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin içeriğine ilişkin özel bir görüş ve öneriniz var mı? Derginin hangi sorunları ele almasını öneriyorsunuz?

5. Yaşınız

a) 25'ten küçük, b) 26-40, c) 41-59, ç) 60'tan büyük

6. Mesleğiniz ...

7. Adresiniz Kent ... Ülke ...

Yanıtlarınızı şu adrese gönderiniz:

«Yeni Çağ» – Stredisko pro rozsirovani tisku,

Praha 6, Thakurova 3

Czechoslovakia

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini aşağıdaki kitapçıılardan satın alabilirler:

Adam-Kuckhoff-Buchhandlung

5100 Aachen

Löhegraben 4

Buchhandlung Ludwig Feuerbach

8600 Bamberg

Obere Brücke 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5070 Bergisch-Gladbach

Bensberger Straße 128

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

4800 Bielefeld

Feilen Straße 10

Progress-Buchhandlung

5300 Bonn

Oxford Straße 17

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3300 Braunschweig

Adolfstraße 1

Dein Buch Volksbuchhandlung

2800 Bremen 1

Richtweg 4

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

6100 Darmstadt

Leuteschläger 3

Büchershop Angela Davis

4600 Dortmund

Kampstraße 80

Heinrich-Heine-Buchhandlung

4000 Düsseldorf

Ackerstraße 3

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8520 Erlangen

Schiffstraße 5

Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4300 Essen 1
Viehofer Platz 14
Tat-Buchhandlung «Johanna Kirchner»
6000 Frankfurt/Main
Schumannstraße 56
Buchzentrum in der Goethestraße
6000 Frankfurt/Main
Goethestraße 56
Buchhandlung Walter Herbster
7800 Freiburg
An der Mehlwaage 2
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
6300 Gießen
Schiffenberger Weg 1
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3400 Göttingen
Burgstraße 24
Internationale Buchhandlung GmbH.
2000 Hamburg 13
Johnsallee 67
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3000 Hannover
Hamburger Allee 37
Buchhandlung kollektiv GmbH.
6900 Heidelberg
Plöck 64a
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3500 Kassel
Werner-Hilpert-Straße 5
Kollektiv-Buchhandlung
2300 Kiel 1
Falkstraße 16
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5000 Köln
Fleischmengergasse 31
Buchhandlung Rosa Luxemburg
4150 Krefeld
St.-Anton-Straße 86

Bücherzentrum Süd-West
6500 Mainz
Bilhildisstraße 15
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
6800 Mannheim
U 2, 3
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3550 Marburg
Am Grün 56
Buchhandlung Libresso
8000 München 40
Türkenstraße 66
Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4400 Münster
Steinfurter Straße 15
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8500 Nürnberg
Weinmarkt 12 a
Dein Buch Volksbuchhandlung
2900 Oldenburg
Am Damm 26
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8400 Regensburg
Glockengasse 7
Lenchen Demuth-Buchladen
6600 Saarbrücken
Nauwieser Straße 13
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5900 Siegen
Freudenberger Straße 18
Buchhandlung Hornung und Steinbach
7000 Stuttgart
Wilhelmsplatz 1
Buchhandlung W. A. Bastigkeit
5500 Trier
Lindenstraße 10
Friedrich-Engels-Buchhandlung
5600 Wuppertal-Elberfeld
Gathe 55–57

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
xx: Parti ve gelişmiş sosyalizm kuruculuğu	537
<i>Aleksey Maresyev</i>	
Tarih günümüzün ve geleceğin hizmetindedir	557
<i>Babrak Karmal</i>	
Halkla kopmaz bağlar	567
<i>Grişa Filipov</i>	
Yaratıcı çalışmalar	580
<i>L. Paso</i>	
Propagandanın bilimsel temelleri	590
xx: Bütün kıta savaşım alanı	598
<i>Michael Hudson</i>	
Monetarizm	612
xx: İki dünyanın gelişmesi	622
<i>Peter Boychuck</i>	
Kimin yararınadır?	626

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	631
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Kanada Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	634
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Türkiye Sosyalist İşçi Partisine mesajı	635
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın YKP Merkez Komitesine mesajı	636